

JAK ZOSTAĆ PROSUMENTEM

Raport Federacji Konsumentów

Spis treści

WSTĘP.....	2
ANALIZA UWARUNKOWAŃ PRAWNYCH DZIAŁALNOŚCI PROSUMENCKIEJ.....	3
Zakres analizy, definicje	3
Konsument – Prosument	6
Mikroinstalacje on i off grid	9
Wykonanie mikroinstalacji.....	10
Proces przyłączenia Mikroinstalacji	22
Umowa ze sprzedawcą energii	26
Podatki	31
Przepisy z zakresu budownictwa	35
Spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe.....	37
PROCEDURY OPERATORÓW SYSTEMÓW DYSTRYBUCYJNYCH W PROCESIE PRZYŁĄCZANIA MIKROINSTALACJI DO SIECI.....	52
Zakres i cel prowadzonych działań badawczych.....	52
RWE Stoen Operator Sp. z o.o.	54
ENEA Operator Sp. z o.o.....	58
ENERGA Operator S.A.	63
Tauron Dystrybucja S. A.	68
PGE Dystrybucja S. A.	72
Wnioski i rekomendacje.....	76
RAPORT Z BADANIA.....	77
Metodologia.....	77
Instalacje - ocena prosumentów.....	79
Źródła informacji o OZE.....	82
Bariery instalowania OZE i wsparcie instytucji	89
Oczekiwane wsparcie.....	92
Pojęcie prosument i opinie o OZE.....	100
Zużycie energii i sposoby jej wykorzystywania	102
PODSUMOWANIE.....	108

WSTĘP

Raport, który mamy przyjemność przedstawić, powstał w ramach projektu Federacji Konsumentów „**Jak zostać prosumentem?**”, dofinansowanego przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Dokument ten zawiera trzy opracowania stanowiące spojrzenie z trzech różnych perspektyw. Analiza uwarunkowań prawnych odzwierciedla aktualny na dzień sporządzenia raportu stan ustawodawstwa, które w ostatnim okresie przeszło dość burzliwe zmiany. Analiza procedur stosowanych przez spółki energetyczne (zwłaszcza OSD) oraz administrację rządową i samorządową pozwala na określenie, z jakimi formalnościami należy się zmierzyć, rozpoczynając swoją przygodę z wytwarzaniem energii. Ostatni element to raport z badań społecznych, z którego dowiemy się, co o własnym OZE myślą konsumenci – zarówno Ci, którzy są już prosumentami, jak i Ci, którzy dopiero rozważają takie rozwiązanie. Raport dostarcza również ciekawych odpowiedzi na pytania o bariery w rozwoju energetyki prosumenckiej. Potrzeba sporządzenia wymienionych wyżej analiz była podyktowana brakiem kompleksowego, niezależnego opracowania, napisanego przystępnym językiem, uwzględniającego punkt widzenia konsumenta.

Niewątpliwie wysoka temperatura dyskusji na temat możliwości czerpania energii ze źródeł odnawialnych przez podmioty inne niż przedsiębiorstwa energetyczne znacznie oddala potencjalnych prosumentów od kwestii najważniejszej, jaką jest bez wątpienia ekonomiczna dostępność i opłacalność takiego przedsięwzięcia w skali gospodarstwa domowego. Ważne, aby prosumenci mogli podejmować decyzje dysponując rzetelną wiedzą i na podstawie wiarygodnych danych.

Już na tym etapie, śledząc na bieżąco dyskusje o rozwoju energetyki obywatelskiej oraz proces legislacyjny z tym związany, jesteśmy świadomi, że w niektórych momentach nasza analiza może przynieść więcej pytań niż odpowiedzi. Dodajmy, że krótko po uchwaleniu ustawy o odnawialnych źródłach energii pojawiają się głosy o konieczności jej pilnej nowelizacji. W efekcie poziom niepewności wśród obecnych i przyszłych prosumentów będzie w najbliższym czasie wysoki.

Raport ten nie zawiera szczegółowego odniesienia do technicznych aspektów mikroinstalacji, w tym norm dotyczących podzespołów, takich, jak panele, inwertery itp. Przyjąć należy, że każde dopuszczone do obrotu urządzenie lub element powinny te normy spełniać, podobnie jak powinny gwarantować bezpieczną eksploatację. Nasze opracowanie nie ma również na celu promowania jakiegokolwiek komercyjnego rozwiązania w zakresie OZE.

ANALIZA UWARUNKOWAŃ PRAWNYCH DZIAŁALNOŚCI PROSUMENCKIEJ

Zakres analizy, definicje

Ten rozdział obejmuje analizę prawnych aspektów związanych z instalowaniem mikroinstalacji odnawialnych źródeł energii przez indywidualnego konsumenta oraz podmiotów takich jak spółdzielnie mieszkaniowe i wspólnoty mieszkaniowe. Zamiast jednak na konkretne dziedziny prawa, czy zagadnienia o charakterze prawnym zdecydowaliśmy się podzielić naszą analizę na części zgodnie z etapami, jakie każdy przyszły prosument musi przejść. Od zamysłu i planowania, poprzez wykonanie i przyłączenie instalacji, aż po kwestie związane z taryfami oraz sposobami rozliczeń z przedsiębiorstwem energetycznym z tytułu energii elektrycznej sprzedanej do sieci. Poruszymy także zagadnienia związane z opodatkowaniem podatkami pośrednimi i bezpośrednimi oraz, w ogólnym zakresie, zasady przyznawania wsparcia w ramach programu Prosument, uruchomionego przez NFOŚiGW.

Istotną część naszej analizy poświęcimy regulacjom z zakresu ochrony prawa konsumenckiego, ponieważ regulacje te, choć zapewniają przyszłym i obecnym prosumentom podwyższony zakres ochrony w stosunku do przedsiębiorców podejmujących się generacji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych, to wydają się być mało znane pośród ich adresatów, co wpływa w sposób istotny na ich pozycję na rynku. Warto także zwrócić uwagę, że same przedsiębiorstwa, w tym instalatorzy oferujący przyszłym prosumentom swoje towary i usługi niejednokrotnie wydają się nie zdawać sobie sprawy, że w takiej relacji zastosowanie znajdują wskazane regulacje.

Warto w tym momencie zasygnalizować czym nie jest niniejsza analiza i czego nie należy w niej poszukiwać. Przede wszystkim nie jest to i nie będzie źródło informacji technicznych z zakresu energetyki. Zajmujemy się wyłącznie otoczeniem prawnym. Autorzy skupią się przede wszystkim na aspekcie praktycznym, związanym z możliwościami, jakie stoją przed konsumentami.

Wykaz aktów prawnych

Poniżej znajduje się wykaz głównych aktów prawnych, do których odwoływać się będziemy w dokumencie. Zostały one podzielone na dwa zbiory, ze względu na dwa zakresy naszej analizy. Zakres podstawowy obejmuje prawodawstwo regulujące przede wszystkim sytuację prosumenta *sensu stricto* czyli osoby fizycznej. Zakres dodatkowy traktuje o możliwościach mikrogeneracji ze źródeł OZE po stronie Spółdzielni Mieszkaniowych i wspólnot mieszkaniowych, w szczególności w odniesieniu do procesu decyzyjnego, oraz finansowania inwestycji.

Przepisy pochodnego prawa Unii Europejskiej

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych, zmieniająca i w następstwie uchylająca dyrektywy 2001/77/WE oraz 2003/30/WE (tekst mający znaczenie dla EOG)

DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY 2011/83/UE z dnia 25 października 2011 r. w sprawie praw konsumentów, zmieniająca dyrektywę Rady 93/13/EWG i dyrektywę 1999/44/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz uchylająca dyrektywę Rady 85/577/EWG i dyrektywę 97/7/WE Parlamentu Europejskiego i Rady

Ustawodawstwo krajowe

Zakres podstawowy analizy

1. Kodeks cywilny - k.c.
2. Ustawa z dnia 30 maja 2014 r. o prawach konsumenta (Dz.U. 2014 poz. 827) - uopk
3. Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. - Prawo energetyczne – pr. ener.
  - a. Ustawa z dnia 26 lipca 2013 r. o zmianie ustawy - Prawo energetyczne oraz niektórych innych ustaw(Dz.U. 2013 poz. 984) - mały trójpak
4. Ustawa z dnia 16 stycznia 2015 r. o odnawialnych źródłach energii – ustawa oze
5. Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej - osdg
6. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane.
7. Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych
8. Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług – ustawa vat
9. Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych – ustawa pit
10. rozporządzenie Ministra gospodarki z dnia 25 marca 2014 r. w sprawie warunków i trybu wydawania certyfikatów oraz akredytowania organizatorów szkoleń w zakresie odnawialnych źródeł energii (Dz. U. z 2014 r. poz. 505)

Zakres dodatkowy

1. Ustawa z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze
2. Ustawa z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali.
3. Ustawa z dn. 15 grudnia 2000 r. o Spółdzielniach mieszkaniowych

Perspektywy czasowe

Zgodnie z przyjętymi założeniami Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. powinna być transponowana do polskiego porządku prawnego co do zasady do dnia 5 grudnia 2010r. Wskutek niepodjęcia działań w przepisany terminie Komisja Europejska podjęła kroki mające na celu wyegzekwowanie wdrożenia przepisów dyrektywy do polskiego systemu prawnego¹. W odpowiedzi na to pojawiła się

---

¹ <http://www.pb.pl/3970707,76480,rzecznik-trybunalu-ue-proponuje-kare-dla-polski-za-przepisy-o-oze>

koncepcja tzw. małego trójpaku energetycznego, czyli nowelizacji prawa energetycznego, która swoim zakresem dokonałaby transpozycji podstawowych zapisów dyrektywy OZE. Ustawa z dnia 26 lipca 2013 r. o zmianie ustawy - Prawo energetyczne oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2013 poz. 984) została podpisana przez Prezydenta w dniu 14 sierpnia 2013r. Weszła w życie 11 września 2013r.²

Najważniejszymi, z punktu widzenia przyszłych prosumentów zmianami było zdefiniowanie i uregulowanie kwestii wytwarzania energii w mikroinstalacjach, przyjęcie, że wytwarzanie energii elektrycznej w mikroinstalacji przez osobę fizyczną niebędącą przedsiębiorcą w rozumieniu ustawy o swobodzie działalności gospodarczej nie wymaga rejestracji działalności gospodarczej. W końcu ustalenie obowiązku po stronie sprzedawcy z urzędu zakupu energii wyprodukowanej w mikroinstalacjach po cenie równej 80% średniej ceny sprzedaży energii elektrycznej w poprzednim roku kalendarzowym. Już na etapie procesu legislacyjnego nie ukrywano, że rozwiązanie to miało charakter przejściowy.

Kolejnym krokiem było uchwalenie, po burzliwym procesie legislacyjnym i konsultacyjnym ustawy o odnawialnych źródłach energii, której celem było kompleksowe uregulowanie zagadnienia wytwarzania energii z odnawialnych źródeł oraz wprowadzenie mechanizmów i instrumentów wsparcia w tym zakresie. Ustawa została podpisana przez Prezydenta w dniu 11 marca 2015r. Weszła w życie co do zasady po upływie 30 dni od momentu ogłoszenia, czyli od dnia 3 kwietnia 2015r.³ Ustawa przewiduje jednak inny moment wejścia w życie przepisów Rozdziału IV ustawy, regulujących *Mechanizmy i instrumenty wspierające wytwarzanie energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii, biogazu rolniczego oraz ciepła, w instalacjach odnawialnego źródła energii*. Przepisy te wejdą w życie z dniem **1 lipca 2016r.** Data ta stanowi bardzo ważną cezurę dla każdego, kto rozważa choćby podjęcie trudu zastania prosumentem. Co bardzo ważne, z dobrodziejstw nowoprojektowanego systemu będą zapewne mogły skorzystać mikroinstalacje, które rozpoczną funkcjonowanie lub zostaną zmodernizowane po dniu wejścia w życie nowych przepisów. Oznacza to, że przyszli prosumenci będą musieli dobrze zaplanować harmonogram swojej ewentualnej inwestycji.

Należy także zwrócić szczególną uwagę na kwestie związane z wejściem w życie nowych regulacji. Ustawa o odnawialnych źródłach energii została podpisana przez Prezydenta w dniu 11 marca 2015r. Pomimo upływu szeregu miesięcy w dalszym ciągu nie wydano do niej aktów wykonawczych.

---

² <http://www.sejm.gov.pl/sejm7.nsf/komunikat.xsp?documentId=97A06675ED405BB9C1257BD70038DF2F>

³ <http://dziennikustaw.gov.pl/du/2015/478/1>

Konsument – Prosument

Sylwetka prosumenta

Pojęcie prosumenta tradycyjnie nie wiązało się z wyłącznie z czerpaniem energii ze źródeł odnawialnych. Termin ten pojawił się w wydanej w roku 1980 książce *The Third Wave*, autorstwa Alvina Tofflera. Słowo prosument kojarzone jest z kontaminacją słowa *profesjonalista* lub *producent* ze słowem *konsument*. Jest to zatem osoba, która bądź grupa osób, które poza samą konsumpcją zakupionego dobra chcą być i niejednokrotnie są zaangażowane w proces planowania, wytwarzania, ulepszania lub promocji określonego towaru lub usługi, co znacząco wykracza poza zakres znaczeniowy słowa klient, odbiorca czy konsument. Pojęciem prosumenta określa się także osoby, które przy pomocy dostępnych narzędzi chcą wytwarzać określone towary lub usługi na potrzeby własnej konsumpcji, co w naturalny sposób kojarzy się z osobami, które inwestują w mikroinstalacje OZE.

Przechodząc na grunt prawny należy w pierwszym rzędzie wyjaśnić kim, z punktu widzenia prawnego jest polski prosument. Pojęcie to nie jest zdefiniowane prawnie, należy zatem wrócić do pojęcia konsumenta, ponieważ ustalenie czy prosument będzie konsumentem w ujęciu prawnym ma kapitalne znaczenie dla określenia jego pozycji prawnej w odniesieniu do innych podmiotów, z którymi przyjdzie mu współpracować na każdym etapie inwestycji. Od planowania po eksploatację instalacji i postępowanie na wypadek, gdyby któryś z podmiotów, biorących udział w planowaniu czy realizacji inwestycji wykonał swoje zobowiązanie nieprawidłowo, bądź w ogóle go nie wykonał. Inny będzie również zakres obowiązków informacyjnych przed zawarciem umowy.

Podstawową definicję konsumenta zawiera art. 22(1) k.c., gdzie ma ona następujące brzmienie: *Za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową.* Art. 22(1) zmieniony w aktualnym brzmieniu ukształtowany został przez art. 44 pkt 1 ustawy z dnia 30 maja 2014 r. o prawach konsumenta (Dz.U.2014.827). Definicja ta weszła w życie z dniem 25 grudnia 2014 r. Zmiana polegała na doprecyzowaniu stron stosunku konsumenckiego poprzez dodanie słowa *z przedsiębiorcą*. Zgodnie zatem z przytoczoną definicją aby stosunek prawny uznać za konsumencki musi być on nawiązany pomiędzy osobą fizyczną, co w oczywisty sposób wyłącza stosunki prawne zawierane przez podmioty takie jak osoby prawne czy jednostki organizacyjne niebędące osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną. Drugą stroną stosunku prawnego musi być przedsiębiorca, zaś sama czynność nie może być bezpośrednio związana z działalnością gospodarczą czy zawodową dokonującej jej osoby.

Definicja ta projektowana była zdecydowanie z myślą o tradycyjnym ujęciu konsumenta, który jest odbiorcą dóbr i usług, nie zaś występuje jako ich producent, lub konsument i producent. Prosument, który może osiągać zyski z produkowanej przez siebie i sprzedawanej energii nieco

wymyka się przyjętym tu ramom, bowiem tradycyjnie przyjęto się uważać, że działania konsumenta nie powinny być nakierowane na osiągnięcie zarobku.

Definicję tę należy zestawić z regulacjami sektorowymi, w szczególności z treścią art. 9u⁴ ustawy prawo energetyczne, dodanego małym trójpakiem, zgodnie z którym: *Wytwarzanie energii elektrycznej w mikroinstalacji przez osobę fizyczną niebędącą przedsiębiorcą w rozumieniu ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, a także sprzedaż tej energii przez tę osobę, nie jest działalnością gospodarczą w rozumieniu tej ustawy* oraz późniejszą definicją, wprowadzoną przez art. 4 ustawy oze. Zgodnie z przepisem art. 4. ust. 2 tej ustawy, wytwarzanie i sprzedaż energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii, o której mowa w ust. 1⁵, nie stanowi działalności gospodarczej w rozumieniu ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. Oczywiście aktualnie w obrocie prawnym funkcjonuje tylko wyłączenie z art. 4 ust. 2 ustawy oze. Zestawienie jednak regulacji aktualnie obowiązującej z regulacją wcześniejszą ukazuje konsekwencję ze strony Ustawodawcy, który dąży do odformalizowania całości procesu uruchamiania generacji energii elektrycznej z mikroinstalacji.

Aby zatem wytwarzanie i sprzedaż energii nie stanowiły działalności gospodarczej w rozumieniu powyższych regulacji spełnione muszą zostać kumulatywnie dwa warunki. Przede wszystkim energia elektryczna musi zostać wytworzona w mikroinstalacji, jak również osoba która ją wytworzyła i ewentualnie sprzedała nie może być, podobnie jak w przypadku definicji konsumenta osobą prawną czy jednostką organizacyjną niebędącą osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną oraz nie może być przedsiębiorcą w rozumieniu ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. Wszystkie wskazane pojęcia mają charakter ustawowy. Pojęcie mikroinstalacji zdefiniowane było początkowo w art. 3 pkt) 20b ustawy prawo energetyczne. Aktualnie definicja legalna mikroinstalacji przeniesiona została do art. 2 pkt) 19 ustawy o odnawialnych źródłach energii. Pojęcie przedsiębiorcy i działalności gospodarczej zdefiniowane jest w kilku aktach prawnych⁶, jednak prawo energetyczne jednoznacznie odwołuje się do definicji zawartej w ustawie o swobodzie działalności gospodarczej.

Przedsiębiorcą, w rozumieniu usdg jest *osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną - wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą*. Natomiast działalnością gospodarczą, w rozumieniu art. 3 usdg jest *zarobkowa działalność wytwórcza, budowlana,*

---

⁴ Art. 9u pr. ener. Uchylony został przez art. 179 pkt 13 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (Dz.U.2015.478) z dniem 4 maja 2015 r.

⁵ Art. 4 ust. 1 ustawy oze w brzmieniu: *Wytwórca energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii w mikroinstalacji będący osobą fizyczną niewykonywującą działalności gospodarczej regulowanej ustawą z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2013 r. poz. 672, z późn. zm.), zwaną dalej "ustawą o swobodzie działalności gospodarczej", który wytwarza energię elektryczną w celu jej zużycia na własne potrzeby, może sprzedać niewykorzystaną energię elektryczną wytworzoną przez niego w mikroinstalacji i wprowadzoną do sieci dystrybucyjnej.*

⁶ W tym miejscu wymienić należy m.in. kodeks cywilny, ustawę o swobodzie działalności gospodarczej, czy ustawę o ochronie konkurencji i konsumentów.

handlowa, usługowa oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodowa, wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły.

Nie ma zatem wątpliwości, że gdyby Ustawodawca nie zdecydował się na dodanie art. 9u w analizowanym brzmieniu do ustawy prawo energetyczne, a następnie kwestia ta nie została uregulowana w art. 4 ust. 2 ustawy oze oczekiwanie spełnienia wymogów, związanych z faktem podjęcia działalności, określonych w usdg przez przyszłych prosumentów byłoby uzasadnione. W tym miejscu wzmiankować należy także, że co do zasady podjęcie działalności w zakresie wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych wymaga uzyskania koncesji na warunkach określonych przez ustawę prawo energetyczne. Zgodnie z dyspozycją art. 3 ustawy oze z obowiązku tego zwolniona jest m.in. generacja energii elektrycznej w mikroinstalacji. Na marginesie jednak należy zauważyć, że w tym miejscu Ustawodawca, dokonując wyłączenia postępuje się określeniem: *Podjęcie i wykonywanie działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania energii elektrycznej [...]*

Prawidłowa interpretacja mimo wszystko nie jest łatwa, bowiem pojęcie przedsiębiorcy, zdefiniowane w usdg odwołuje się przede wszystkim do faktu prowadzenia działalności gospodarczej. Ustawodawca, projektując ten przepis chciał zapewne zwolnić przyszłych prosumentów od formalności i kosztów związanych z koniecznością zakładania działalności gospodarczej i uzyskiwania stosownej koncesji w celu wytwarzania energii w mikroinstalacji, bowiem nie będzie przesady w stwierdzeniu, że bez tego ułatwienia znaczna większość tego typu inicjatyw pozostawałaby poza progrem ekonomicznej opłacalności.

W tym miejscu zaakcentować należałoby także, że zgodnie z definicją, zawartą w kodeksie cywilnym konsument dokonuje czynności w celu niezwiązanym bezpośrednio ze swoją działalnością gospodarczą lub zawodową. W chwili obecnej nie milkną dyskusje na temat, czy prosument, który będzie, po 1 lipca 2016r. uprawniony do otrzymania wsparcia w postaci taryf gwarantowanych będzie mógł przeznaczyć całość wyprodukowanej w swojej instalacji energii na sprzedaż, a potrzebną gospodarstwu domowemu energię zakupić od przedsiębiorstwa energetycznego. Drugi wariant to sprzedaż jedynie nadwyżek produkcji w instalacji nad zużyciem tego gospodarstwa. Wydaje się, że w stosunku prawnym nadrzędną rolę pełnić będzie jednak produkcja na potrzeby zaspokojenia potrzeb energetycznych gospodarstwa domowego. Należy wrócić do treści art. 4 ust. 1 ustawy oze, gdzie mowa o prosumencie, który wytwarza energię elektryczną w celu jej zużycia na własne potrzeby, może również sprzedać niewykorzystaną energię elektryczną wytworzoną przez niego w mikroinstalacji i wprowadzoną do sieci dystrybucyjnej.

Na dzień dzisiejszy logicznym wydaje się, że taka osoba nie działa bezpośrednio w celu osiągnięcia zarobku, a za pośrednictwem mikroinstalacji przede wszystkim zaspokaja potrzeby swojego gospodarstwa domowego, zatem celowym jest przyjęcie, że jest konsumentem w rozumieniu art. 22(1) kodeksu cywilnego.

Aspekt praktyczny.

Przyjęcie, że prosument jest jednocześnie konsumentem w rozumieniu art. 22(1) kodeksu cywilnego niesie za sobą bardzo doniosłe konsekwencje prawne. Jeżeli na tak postawione pytanie udzielić odpowiedzi twierdzącej przyjąć należy, że ustawodawca postanowił objąć osoby, które postanowiły zainwestować w mikroinstalacje bardzo szeroką ochroną.

W przeciwieństwie do obrotu podwójnie profesjonalnego czy podwójnie prywatnego obrót konsumencki objęty jest szczególnymi regulacjami, co wynika także ze szczególnej pozycji konsumentów na rynku. I tak, przedsiębiorca, który będzie zainteresowany świadczeniem dóbr i usług na rzecz prosumentów zobligowany będzie do przestrzegania zapisów ustawy z dnia 30 maja 2014 r. o prawach konsumenta (Dz.U. 2014 poz. 827), w szczególności w odniesieniu do obowiązków informacyjnych, jakie należy spełnić jeszcze przed wyrażeniem przez konsumenta woli związania się umową, uprawnień nabywcy zawierającego umowę poza lokalem przedsiębiorstwa lub na odległość, takich, jak prawo odstąpienia od umowy bez konieczności podawania przyczyny czy odpowiedzialność za zużycie towaru poza zakreślony w ustawie dozwolony zakres. W przypadku stwierdzenia wady zakupionej rzeczy czy dzieła nabywcy przysługiwać będą uprawnienia z tytułu rękojmi (art. 556 i nast. k.c.) czy gwarancji (art. 577 k.c.). Poszerzony zakres ochrony wprowadzony został do kodeksu cywilnego również ustawą o prawach konsumenta.

Wzorce umowne, którymi będą posługiwali się przedsiębiorcy w obrocie z prosumentami będą podlegały kontroli pod kątem stosowania niedozwolonych postanowień umownych. Będą prosumenci również pod ochroną przed praktykami naruszającymi zbiorowe interesy konsumentów, o których mowa w art. 101 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów Dz.U. 2007 nr 50 poz. 331, oraz nieuczciwymi praktykami rynkowymi, o których mowa w art. 4 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym(Dz.U. 2007 nr 171 poz. 1206). Kwestie te zostaną rozwinięte w części dalszej.

Mikroinstalacje on i off grid

Na etapie podejmowania decyzji co do ewentualnej inwestycji należy przede wszystkim podjąć decyzję co do kwestii przyłączenia instalacji do sieci elektroenergetycznej. Nie jest to obowiązkowe. Z uwagi na kryterium przyłączenia instalacje dzieli się na tzw. instalacje on grid i off grid. Oba typy instalacji mają swoich przeciwników i zwolenników oraz są stosowane w celu zaspokojenia różnych potrzeb i oczekiwań odbiorcy.

Na przyłączenie instalacji do sieci elektroenergetycznej decydują się z reguły osoby, które planują odsprzedaż wyprodukowanej w instalacji energii elektrycznej do sieci. Jest to również wariant optymalny kosztowo, ponieważ instalacja przyłączona do sieci elektroenergetycznej nie musi być wyposażona w akumulatory, które magazynowałyby wyprodukowaną przez nią

energię. Jest to także rozwiązanie optymalne, gdy nie ma częstych awarii sieci elektroenergetycznej i związanych z tym przerw w dostawach energii. Warto bowiem wiedzieć, że w przypadku awarii sieci, pomimo posiadania instalacji energia nie będzie dostarczana.

Instalacja off - grid wybierana jest najczęściej przez osoby, które bądź to mają problem z uzyskaniem przyłączenia do sieci elektroenergetycznej, np. gdy przedsiębiorstwo energetyczne odmawia dokonania przyłączenia, powołując się na brak technicznych i ekonomicznych warunków przyłączenia do sieci. Oczywiście w takich przypadkach funkcjonuje tryb odwoławczy, o czym później. Aby jednak uniknąć formalności i długotrwałego sporu częstokroć właściciele, szczególnie domów letniskowych położonych z dala od sieci elektroenergetycznej decydują się na zainstalowanie źródła, które nie będzie przyłączone do sieci. W takiej sytuacji konieczne jest wyposażenie instalacji w akumulatory, co naturalnie zwiększa jej koszt w porównaniu z instalacją nie wyposażoną w system magazynowania energii elektrycznej. Instalacja off-grid może jednak uchronić odbiorcę przed skutkami awarii i przerw w dostawach energii elektrycznej. Czasem instalacje takie rekomenduje się osobom, które posiadają w domu aparaturę medyczną, która do swojego działania wymaga ciągłego dostarczania energii jako alternatywę dla agregatów prądotwórczych.

Wykonanie mikroinstalacji

Choć przepisy ustawy oze wymagają od instalatorów uzyskania wpisu na stosowną listę, to co do zasady przedsiębiorstwa, które zawierają z konsumentami umowy, których przedmiotem jest sprzedaż komponentów i ewentualne wykonanie instalacji wraz z przygotowaniem dokumentacji, lub nawet pośredniczeniem w procesie przyłączenia nie podlegają odrębnej regulacji. Nie muszą spełniać określonych prawem dodatkowych wymogów. Dlatego też istnieje ryzyko, że na rynku tym pojawią się podmioty nieuczciwe, które będą chciały np. przedstawiając fałszywy obraz całej inwestycji wprowadzić konsumenta w błąd co do istotnych warunków umowy i nakłonić go do jej zawarcia w sytuacji, w której gdyby uzyskał rzetelną informację umowy by nie zawarł. Część podmiotów działających uczciwie może dodatkowo nie mieć wiedzy na temat regulacji chroniących konsumentów, choć podmiot profesjonalny wiedzę taką powinien posiadać.

Nie apelujemy w tym miejscu w żadnym wypadku o wprowadzenie ustawowych wymogów, ograniczających dostęp do tego rodzaju działalności. Zwrócić jednak należy uwagę, że ze względu na stopień skomplikowania zagadnienia konsument nie będzie w stanie zweryfikować prawidłowości zapewnień sprzedawcy czy wykonawcy. Dlatego też istotne jest aby uświadamiać konsumentów o przysługujących im już w tym momencie uprawnieniach.

W pewnym stopniu także rodzaj wybranej oferty determinował będzie poziom przysługującej konsumentowi w takich sytuacjach ochrony. Możliwe bowiem są tu różne warianty działania. Przede wszystkim konsument może zdecydować się na zawarcie umowy pakietowej, w ramach

której przedsiębiorca podejmie się całościowej realizacji inwestycji. Dokona pomiarów, po czym dobierze najbardziej optymalne z punktu widzenia konsumenta rozwiązanie techniczne, zakupi je i dostarczy, zamontuje, zapewni usługę certyfikowanego instalatora, przygotuje stosowną dokumentację związaną z rozpoczęciem procesu przyłączenia do sieci dystrybucyjnej oraz w imieniu konsumenta dokona zgłoszenia przyłączenia mikroinstalacji.

Może się jednak okazać, że część z koniecznych do wykonania czynności konsument wykona we własnym zakresie. W takiej sytuacji odpowiedzialność zostanie rozproszona na różne podmioty. Nie będzie można z oczywistych względów dochodzić odpowiedzialności instalatora z tytułu wady zakupionych elementów instalacji w sytuacji, w której to nie on był ich sprzedawcą, bowiem konsument nabył je odrębnie od innego przedsiębiorcy. W praktyce, przy takim rozwiązaniu konsumentowi częstokroć ciężko będzie wskazać, czy przykładowo ujawniona wada paneli miała charakter wady fizycznej towaru, za który odpowiada sprzedawca, czy spowodowana została nieprawidłowym montażem, za co odpowiedzialność ponosi podmiot, który takiego zamontowania dokonał, co dodatkowo utrudni proces dochodzenia roszczeń.

Ze względów oczywistych zatem, co do zasady konsument będzie bardziej chroniony zawierając umowę na kompleksową realizację inwestycji, niż w przypadku gdy poszczególne elementy realizowane są przez poszczególne podmioty⁷.

Obowiązki przedsiębiorcy zawierającego umowę z prosumentem.

Przyjęcie, iż prosument jest też konsumentem w rozumieniu przepisów powszechnie obowiązującego prawa ma swoje daleko idące konsekwencje. Przede wszystkim podmiot kierujący ofertą do konsumenta spełnić musi szereg wymogów określonych przepisami.

Przede wszystkim należy wskazać na Rozdział 2 uopk, który ustala obowiązki przedsiębiorcy w umowach, innych niż umowy zawierane poza lokalem przedsiębiorstwa lub na odległość. Zgodnie z treścią art. 8 ustawy, o ile informacje takie nie wynikają z okoliczności, przedsiębiorca już w chwili wyrażenia przez konsumenta woli związania się umową zobowiązany jest do poinformowania konsumenta w sposób jasny i zrozumiały o szeregu kwestii istotnych z punktu widzenia ewentualnego przyszłego kontraktu. Szczegółowe wyliczenie wskazane jest w art. 8 pkt) 1-9 ustawy.

Istotne jest także, że to na przedsiębiorcy ciąży obowiązek przekazania konsumentowi informacji w zakresie obejmującym także jego odpowiedzialność za jakość świadczenia, bowiem częstokroć przedsiębiorcy, świadomie lub nieświadomie nie przekazują konsumentom informacji, że jedyna odpowiedzialność jaka może być w takim wypadku

---

⁷ Oczywiście w takiej sytuacji odnosimy się wyłącznie do aspektu prawnego. Z punktu widzenia ekonomicznego może się bowiem okazać, że rozproszenie odpowiedzialności na różne podmioty jest korzystne i daje przynajmniej częściową ochronę na wypadek, gdyby przedsiębiorstwo, z którym konsument zawarł umowę okazało się niewypłacalne.

realizowana to odpowiedzialność gwaranta z tytułu jednostronnego zobowiązania gwarancyjnego. Istotne jest także, że wskazany przepis nakłada na przedsiębiorcę obowiązek podawania ostatecznej ceny towaru lub usługi. Część przedsiębiorców, którzy na co dzień zawierają umowy o charakterze dwustronnie profesjonalnym ma tendencję do podawania cen towarów lub usług bez doliczania wysokości podatku vat, co przeciętnego konsumenta może wprowadzać w błąd.

Umowa z prosumentem zawarta poza lokalem przedsiębiorstwa lub na odległość.

Ten sposób zawierania umów z konsumentami jest obecny w obrocie od lat i z każdym rokiem zyskuje na popularności. O ile przedsiębiorstwa energetyczne do kwestii tej podchodzą z dystansem, to sprzedawcy komponentów, potrzebnych do zbudowania mikroinstalacji czy nawet wykonawcy zapewne w szybkim tempie rozpoczną szerokie używanie tego kanału sprzedaży. Analogicznie, jak w przypadku umów zawieranych w sposób tradycyjny na sprzedawcę nałożono szereg obowiązków, którym odpowiadają stosowne prawa konsumentów. Poza obowiązkami informacyjnymi, najważniejszym z nich jest możliwość odstąpienia od umowy w terminie 14 dni od momentu jej zawarcia.

Obowiązki informacyjne przedsiębiorcy, który zawiera umowę z prosumentem na odległość lub poza lokalem przedsiębiorstwa są podobne do tych, nałożonych także na przedsiębiorców zawierających z konsumentami umowy w lokalu przedsiębiorstwa, aczkolwiek katalog ten został poszerzony, ze względu na ograniczenia związane z brakiem fizycznej obecności stron w miejscu zawierania umowy w przypadku umów zawieranych na odległość lub elementem zaskoczenia, jakie wywołać może oferta złożona poza lokalem przedsiębiorstwa. Szczegółowy katalog obowiązków informacyjnych określa art. 12 ustawy. Istotne jest w tym kontekście także przeniesienie ciężaru dowodu w zakresie spełnienia obowiązków informacyjnych, o czym stanowi art. 24 ustawy.

Ustawa, w art. 15 ust. 1 wprowadza istotny, z punktu widzenia konsumentów obowiązek wydania dokumentu umowy zawartej poza lokalem przedsiębiorstwa lub potwierdzenia jej zawarcia, utrwalonego na papierze lub, za zgodą konsumenta, na innym trwałym nośniku⁸. Analogicznie, w przypadku umowy zawartej na odległość obowiązek taki nakłada art. 21 ust. 1 ustawy, z tym że przedsiębiorca może potwierdzić warunki umowy na trwałym nośniku bez uzyskiwania odrębnej zgody ze strony konsumenta.

---

⁸ Choć definicja trwałego nośnika wskazana została powyżej, to warto sprecyzować jakiego rodzaju nośniki można określać takim mianem. Wyjaśnienia należy poszukiwać w motywie 23 preambuły do Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83/UE z dnia 25 października 2011 r. w sprawie praw konsumentów, zgodnie z którym [...] Takie nośniki powinny obejmować w szczególności papier, pamięć USB, płyty CD-ROM, DVD, karty pamięci lub dyski twarde komputerów, a także pocztę elektroniczną.

Prawo odstąpienia od umowy zawartej na odległość lub poza lokalem przedsiębiorstwa.

Prosument, który zawrze umowę na odległość lub poza lokalem przedsiębiorstwa może, na podstawie art. 27 uopk. od niej odstąpić w terminie 14 dni bez podawania przyczyny i co do zasady bez ponoszenia kosztów⁹. W tym celu należy złożyć przedsiębiorcy stosowne oświadczenie. Do zachowania terminu wystarczy wysłanie oświadczenia przed jego upływem (art. 30 ust. 1 i ust. 2 ustawy). Na przedsiębiorcy ciąży także obowiązek poinformowania konsumenta o przysługującym prawie. Konsekwencją jego niewykonania jest wydłużenie okresu do odstąpienia od umowy do 12 miesięcy.

Z punktu widzenia prosumenta warto zwrócić uwagę przede wszystkim na zakres, w jakim może on używać np. zakupionych komponentów mikroinstalacji, jeżeli nabywa je samodzielnie. Określony został on przez art. 34 ust. 4 uopk, zgodnie z którym *Konsument ponosi odpowiedzialność za zmniejszenie wartości rzeczy będące wynikiem korzystania z niej w sposób wykraczający poza konieczny do stwierdzenia charakteru, cech i funkcjonowania rzeczy, chyba że przedsiębiorca nie poinformował konsumenta o prawie odstąpienia od umowy zgodnie z wymaganiami art. 12 ust. 1 pkt 9.*

Komentując ten zapis częstokroć podnosi się, że konsument, który nosi się z zamiarem odstąpienia od umowy może korzystać z nabytej rzeczy tylko w taki sposób, w jaki mógłby to czynić w stacjonarnym punkcie sprzedaży. Choć jest to teza dość kontrowersyjna, należy liczyć się, że przy takim rozumieniu, zestawienie elementów mikroinstalacji zapewne będzie uznane za korzystanie dalej idące niż dozwolone w przepisie. Warto także wspomnieć, że choć przepis ten wskazuje precyzyjnie na odpowiedzialność konsumenta za zmniejszenie wartości rzeczy, to po stronie przedsiębiorcy leży obowiązek wykazania, że na skutek niewłaściwego korzystania przez konsumenta wartość rzeczy uległa zmniejszeniu, jak również, że poniósł on z tego tytułu szkodę. W żadnym wypadku, przy zmniejszeniu wartości rzeczy wywołanym nieprawidłowym użytkowaniem nie może przedsiębiorca uznać złożonego mu oświadczenia woli za nieskuteczne powołując się na tę okoliczność. Nie powinno także zasługiwać na ochronę roszczenie o zapłatę całości ceny przez konsumenta, tytułem odszkodowania poparte twierdzeniem, że w przypadku odpakowania i jednokrotnego montażu towar staje się niemożliwy do ponownego wprowadzenia do obrotu. Warto wspomnieć, że w przypadku skutecznego odstąpienia od umowy własność rzeczy wraca do sprzedawcy. Żądanie zatem dodatkowo zapłaty całości ceny wykracza dalece poza poniesioną szkodę.

Treść umowy z konsumentem

Treść umowy z konsumentem także nie może być zupełnie dowolna. O ile ustawa prawo energetyczne zawiera postanowienia co do konkretnych zapisów, jakie muszą znaleźć się w

---

⁹ Katalog wyjątków od tej zasady określony został w art. 33, art. 34 ust. 2 i art. 35 ustawy.

określonych typach umów, zawieranych z odbiorcami¹⁰, o tyle brak takich szczegółowych regulacji, wyjąwszy elementy konieczne dla danego typu umowy, zgodnie z przepisami kodeksu cywilnego, np. dla umowy sprzedaży, w odniesieniu do umów zawieranych pomiędzy przyszłymi prosumentami, a sprzedawcami lub wykonawcami konkretnych rozwiązań.

Wzmiankować jedynie warto kwestię rodzaju umowy, jaki zawierać będzie prosument ze sprzedawcą czy też wykonawcą instalacji. W przypadku zakupu samych komponentów wymagane będzie oczywiście, aby umowa zawierała essentialia negotii, określone w art. 535 i nast. k.c.. Możliwe są także sytuacje, w których zawierana umowa będzie mieć postać umowy o dzieło (art. 627 i nast. k.c.), lub, szczególnie w przypadku prac o charakterze bardziej koncepcyjnym, umowy o świadczenie usług, do której na mocy art. 750 k.c. stosuje się odpowiednio przepisy o zleceniu.

Prawidłowe zakwalifikowanie typu zawartej umowy ma trzy podstawowe konsekwencje. Pierwszą z nich jest kwestia zakresu odpowiedzialności sprzedawcy lub wykonawcy za wady rzeczy sprzedanej, tudzież dzieła. Kolejną istotną kwestią jest różna długość okresu przedawnienia roszczeń z tytułu nieprawidłowego wykonania zobowiązania. Ostatnią i być może najbardziej kluczową kwestią jest możliwość stosowania różnych stawek podatku vat na etapie zawarcia umowy.

Sankcje cywilnoprawne związane z naruszeniem praw i interesów konsumenta.

Rynek mikroinstalacji jest rynkiem młodym i wciąż rozwijającym się. Należy mieć zatem w takiej sytuacji na uwadze, że operować będą na nim podmioty działające uczciwie, nierzadko posiadające bardzo istotne zasługi w walce o korzystne dla prosumentów rozwiązania legislacyjne i podchodzące do swoich klientów z największym szacunkiem i uwagą. Może się zdarzyć, że część przedsiębiorców, bardzo dobrze obeznana z technicznym aspektem wdrażania mikroinstalacji i przyzwyczajona do prowadzenia działalności z innymi przedsiębiorcami, nie będzie należycie przygotowana do świadczenia usług czy sprzedaży konsumentom.

Nie da się jednak wykluczyć, że obok podmiotów uczciwych na tym rynku pojawią się podmioty nieuczciwe, które z chęci szybkiego zysku będą chciały, nie bacząc na środki w krótkim czasie pozyskać jak największą liczbę klientów.

Klauzule niedozwolone

Przede wszystkim, o czym była mowa powyżej przedsiębiorcy powinni wystrzegać się stosowania w obrocie klauzul abuzywnych, o czym była już mowa powyżej. Warto jedynie wspomnieć, że istnieje zinstytucjonalizowany system eliminowania takich klauzul z obrotu w celu uczynienia go bardziej przyjaznym dla najsłabszych podmiotów gry rynkowej.

---

¹⁰ Przykładem może być umowa sprzedaży energii lub umowa dystrybucyjna, opisane w art. 5 ust. 1 ustawy pr. ener.

Wraz z nowelizacją ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zmianie ulega tryb tzw. abstrakcyjnej kontroli wzorców umownych. Aktualnie kontrolę tę przeprowadza Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, na podstawie przepisów kodeksu postępowania cywilnego, w szczególności art. 479(36) i nast., które regulują postępowanie odrębne, jakim jest Postępowanie w sprawach o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone. Docelowo będzie o tym orzekał Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w drodze decyzji. Sąd prowadził będzie wyłącznie kontrolę odwoławczą w tym zakresie.

Najczęstsze przykłady postanowień niedozwolonych występujące na rynku wiążą się z ograniczaniem odpowiedzialności przedsiębiorcy z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, ograniczaniem możliwości odstąpienia od umowy w przypadku prawem przewidzianym, czy zastrzeganiem właściwości sądu, który będzie rozpoznawał sprawę w przypadku skierowania powództwa z tytułu zawartej umowy.

Praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów

Kolejnym narzędziem ochrony zbiorowych praw konsumentów są przepisy ustanawiające zakaz stosowania w obrocie z konsumentami praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wprowadzony przez art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Ustęp drugi tego przepisu precyzuje, że rozumie się przez to godzące w zbiorowe interesy konsumentów bezprawne działanie przedsiębiorcy, w szczególności: stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji.

W przedmiocie uznania praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów orzeka Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów decyzją, od której odwołać się można do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Przedsiębiorca, który dopuszcza się tego rodzaju naruszenia może zostać ukarany karą pieniężną w wysokości nie większej niż 10% obrotu osiągniętego w roku obrotowym poprzedzającym rok nałożenia kary, tak więc sankcja jest bardzo dotkliwa.

Nieuczciwe praktyki rynkowe.

Inaczej niż w przypadku praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, w przypadku podejrzenia stosowania przez przedsiębiorcę nieuczciwych praktyk rynkowych sprawę rozstrzygają sądy powszechne. Legitymowany do wytoczenia powództwa jest, zgodnie z art. 12 ust. 1 i 2 ustawy konsument, którego interes został zagrożony lub naruszony, Rzecznik Praw Obywatelskich, Rzecznik Finansowy, krajowa lub regionalna organizacja, której celem statutowym jest ochrona interesów konsumentów, powiatowy (miejski) rzecznik konsumentów.

Ustawa wprowadza szeroki katalog żądań na wypadek dopuszczenia się przez przedsiębiorcę nieuczciwej praktyki rynkowej. Art. 12 stanowi, że można w takim przypadku żądać: zaniechania tej praktyki, usunięcia skutków tej praktyki, złożenia jednokrotnego lub wielokrotnego oświadczenia odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie, naprawienia wyrządzonej szkody na zasadach ogólnych, w szczególności żądania unieważnienia umowy z obowiązkiem wzajemnego zwrotu świadczeń oraz zwrotu przez przedsiębiorcę kosztów związanych z nabyciem produktu, zasądzenia odpowiedniej sumy pieniężnej na określony cel społeczny związany ze wspieraniem kultury polskiej, ochroną dziedzictwa narodowego lub ochroną konsumentów. Ciężar dowodu, że dana praktyka rynkowa nie stanowi nieuczciwej praktyki wprowadzającej w błąd spoczywa na przedsiębiorcy, któremu zarzuca się stosowanie nieuczciwej praktyki rynkowej.

Jak wynika z powyższego obie sankcje są ze sobą powiązane. Stosowanie nieuczciwych praktyk rynkowych stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, zaś bezprawne działanie, przykładowo w przedmiocie informacji handlowej uznane może zostać, obok praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów za nieuczciwą praktykę rynkową. Warto także zwrócić uwagę, że tak zaprojektowany system wprowadza pewną spójność do systemu ochrony zbiorowych praw konsumentów dając inicjatywę zarówno Prezesowi UOKiK, jak i innym podmiotom, w szczególności samemu poszkodowanemu konsumentowi.

Praktyki rynkowe, na które narażone mogą zostać osoby, rozważające inwestycję w mikroinstalacje.

Już w chwili obecnej dają się zaobserwować na rynku pewne niepokojące zjawiska, związane z instalowaniem mikroinstalacji. Są to zdecydowanie praktyki, które nie powinny mieć miejsca i mogą zostać uznane za nieuczciwe czy naruszające zbiorowe interesy konsumentów.

Jako przykład można wskazać następujące praktyki:

1. Nierzetelna informacja o możliwościach skorzystania z kilku rodzajów wsparcia jednocześnie, przykładowo z taryf gwarantowanych, które wprowadza ustawa o odnawialnych źródłach energii i dofinansowania z linii dofinansowania „Prosument” Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, w sytuacji, gdzie jest to niemożliwe.
2. Nierzetelna informacja dotycząca potencjalnych zysków, które wygenerować może mikroinstalacja, w szczególności w zakresie zawyżonej ilości kWh wyprodukowanych z konkretnego rodzaju instalacji w ciągu roku.
3. Nierzetelna informacja odnośnie okresu w jakim instalacja się „zwróci”, w szczególności w odniesieniu do instalacji uruchomionych przed 1 stycznia 2016r., które nie są uprawnione do odsprzedaży energii po cenach gwarantowanych.
4. Niska jakość instalacji lub usługi jej zamontowania i wdrożenia połączona z zastrzeżeniem, że wykonawca czy sprzedawca za powyższe nie ponosi odpowiedzialności.

Certyfikacja instalatorów

Jednym z kluczowych elementów z punktu widzenia osób planujących inwestycję w mikroinstalację OZE powinna być kwestia doboru właściwej osoby, która zajmie się warstwą techniczną całego przedsięwzięcia. Warto zwrócić uwagę, że budowa zarówno samej mikroinstalacji, jak i instalacji, która połączy ją z siecią właściwego OSD powinna być co do zasady przeprowadzona przez osobę legitymującą się określonymi uprawnieniami.

Wymóg wprowadzenia systemu certyfikacji określony został na poziomie europejskim Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE (art. 14 Dyrektywy). Art. 14 pkt. 3 stanowi, iż: *Państwa członkowskie zapewniają, by do dnia 31 grudnia 2012 r. instalatorzy małych kotłów i pieców na biomasę, systemów fotowoltaicznych i systemów ciepła słonecznego, płytkich systemów geotermalnych oraz pomp ciepła mieli dostęp do systemów certyfikacji lub równoważnych systemów kwalifikowania [...] Równocześnie Ustawodawca Europejski zobligował Państwa członkowskie do zapewnienia społeczeństwu dostępu do informacji o systemach certyfikacji i wykazu instalatorów.*

Przepis ten został pierwotnie transponowany do polskiego porządku prawnego przez mały trójpak poprzez dodanie do ustawy prawo energetyczne Rozdziału 3b (art. 20h-20zd ustawy), zatytułowanego *Warunki i tryb wydawania certyfikatów instalatorom mikroinstalacji i małych instalacji oraz akredytowania organizatorów szkoleń*. Jako organ odpowiedzialny za certyfikację określony został Prezes Urzędu Dozoru Technicznego. Na podstawie przepisów ustawy uchwalone zostało rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 25 marca 2014 r. w sprawie warunków i trybu wydawania certyfikatów oraz akredytowania organizatorów szkoleń w zakresie odnawialnych źródeł energii (Dz. U. z 2014 r. poz. 505). Uregulowanie tej kwestii znalazło się także w ustawie o OZE, Rozdział 7 (art. 136-160 ustawy) *Warunki i tryb wydawania certyfikatów instalatorom mikroinstalacji, małych instalacji i instalacji odnawialnego źródła energii o łącznej mocy zainstalowanej cieplnej nie większej niż 600 kW oraz akredytowania organizatorów szkoleń*.

Ustawa o OZE, zgodnie z dyspozycją art. 223 co do zasady wchodzi w życie po upływie 30 dni od momentu jej ogłoszenia. Biorąc pod uwagę, że ogłoszenie nastąpiło w dniu 3 kwietnia 2015r.¹¹, należy przyjąć, że choć sama ustawa nie zawiera szczegółowych uregulowań w tym zakresie, zgodnie z regułą *Lex posterior derogat legi priori* stosować należy regulację nowszą. Równocześnie wątpliwe jest, czy do tego momentu Ustawodawca przedstawi odpowiednie przepisy szczególne rangi podustawowej.

Analogicznie, jak w przypadku poprzednich regulacji, zgodnie z art. 136 ust. 1 i 2 ustawy o OZE osoba dokonująca instalacji mikroinstalacji, małych instalacji lub instalacji odnawialnego źródła energii o łącznej mocy zainstalowanej cieplnej nie większej niż 600 kW może wystąpić

---

¹¹ <http://dziennikustaw.gov.pl/du/2015/478/1>

o to, aby Prezes Urzędu Dozoru Technicznego, na jej wniosek wydał dokument potwierdzający posiadanie kwalifikacji do instalowania określonego rodzaju instalacji, których katalog zawiera art. 136 ust. 2 ustawy o OZE.

Nie mniej jednak, z punktu widzenia osoby zainteresowanej inwestycją w mikroinstalację OZE ważny jest przede wszystkim fakt, że istnieje możliwość zweryfikowania, czy instalator ma wymagane przepisami uprawnienia. Urząd Dozoru Technicznego na mocy przepisów art. 158 pkt) 1 i pkt) 2 ustawy oze zobowiązany został do uruchomienia i prowadzenia dwóch rodzajów rejestrów. Są to:

1. Rejestr certyfikowanych instalatorów, wydanych certyfikatów i ich wtórników¹²,
2. Rejestr akredytowanych organizatorów szkoleń¹³.

Podjęcie decyzji o powierzeniu wykonania instalacji osobie trzeciej powinno zawsze być poprzedzone weryfikacją, czy instalator figuruje w rejestrze prowadzonym przez Prezesa Urzędu Dozoru Technicznego.

Wykonanie mikroinstalacji.

Przedsiębiorstwo, które podejmie się sprzedaży komponentów mikroinstalacji, samego jej zamontowania i podłączenia czy kompleksowego wykonania zlecenia odpowiada za skutki swojego działania. Jak już wspomniano powyżej w relacjach z konsumentami nie ma możliwości ograniczania odpowiedzialności przedsiębiorcy poniżej pewnego, przewidzianego przez przepisy poziomu. Z jednej strony na rynku dają się zaobserwować próby takiego właśnie działania, z drugiej zaś przekaz marketingowy kusi gwarancjami udzielanymi przez przedsiębiorców na dziesiątki lat. Nie jest to nic nadzwyczajnego, bowiem działanie mikroinstalacji obliczone jest na kilkanaście lub kilkadziesiąt lat. Na co powinien przede wszystkim zwracać uwagę przyszły prosument?

Przede wszystkim na możliwość składania reklamacji. W chwili obecnej reklamację składa się przede wszystkim z tytułu rękojmi i z tytułu gwarancji. Osobno odpowiedzialność ponosi wykonawca dzieła, zarówno w sytuacji gdy jest ono rzeczą ruchomą, jak i w odrębnym przypadku. Osoba, która zawarła umowę nie musi, przynajmniej na początkowym etapie wiedzieć, czy instalacja jest wadliwa z powodu nieprawidłowego działania jej komponentów, czy też może z powodu nieprawidłowego ich montażu, czy też instalacji. Może się także okazać, że to przedsiębiorstwo energetyczne w sposób nieprawidłowy dokonało przyłączenia.

---

¹² Rejestr jest częściowo jawny. Z mocy prawa jawne są następujące dane: imię(imiona) i nazwisko instalatora, numer, data i miejsce wydania certyfikatu lub jego wtórnika, data ważności i zakres certyfikatu. W wypadku wyrażenia przez zainteresowanego instalatora ujawnieniu w rejestrze podlega także miejsce pracy albo wykonywania działalności gospodarczej przez instalatora. Dostęp do rejestru możliwy jest za pośrednictwem sieci internet pod adresem www.udt.gov.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=815&Itemid=1021.

¹³ Rejestr jest jawny w całości. Dostęp do rejestru możliwy jest za pośrednictwem sieci internet pod adresem http://www.udt.gov.pl/wykazy/osrodki_szkoleniowe_OZE.html?OZE

W przypadku stwierdzenia wady należy zgłosić reklamację. W sytuacji, gdy we wdrożenie rozwiązania zaangażowany był jeden tylko podmiot oraz przedsiębiorstwo energetyczne sytuacja jest prostsza. Reklamację należy skierować do podmiotu, który wdrożył rozwiązanie, a w sytuacji, w której dotyczy ona nieprawidłowości w zakresie pomiarów, rozliczeń czy działania układu pomiarowego do przedsiębiorstwa energetycznego. Może się jednak zdarzyć, że jedno rozwiązanie wdrażane było przez kilka różnych podmiotów. Komponenty zostały zakupione od różnych sprzedawców, montaż i instalacja były wykonane przez kolejny podmiot. Oczywiście przyłączenia dokonało przedsiębiorstwo energetyczne. W takim wypadku każdy z tych podmiotów odpowiada tylko za prawidłowość wykonania własnego zobowiązania, chociaż można sobie wyobrazić, np. odpowiedzialność instalatora, który mając świadomość, że zakupione u podmiotu trzeciego komponenty są niesprawne, lub nie mogą być używane na polskim rynku, co równa się brakowi możliwości ich przyłączenia do sieci elektroenergetycznej mimo wszystko dokonał ich zainstalowania i zażądał zapłaty. Profesjonalnie działający podmiot powinien raczej w takim przypadku odmówić instalacji, nawet gdyby klient na to naciskał. Nie jest dopuszczalne, aby w sytuacji, w której konsument złożył reklamację związaną z nieprawidłowym działaniem instalacji do sprzedawcy rozwiązania, po czym okazało się, że zawinił montażysta, obciążać go dodatkowymi kosztami. Nierzadko zatem spotykamy sytuacje, gdy prosument z daleko idącej ostrożności zgłaszać będzie reklamację do kilku podmiotów na raz. Reklamacje takie, również te niezasadne powinny zostać załatwione w sposób profesjonalny bez obciążania konsumenta dodatkowymi kosztami.

Klient powinien być natomiast świadom istnienia różnych tytułów reklamacyjnych w obrocie prawnym. W przypadku sprzedaży jest to przede wszystkim rękojmia i gwarancja, która obejmować może także usługi dodatkowe. W przypadku umów, do których stosuje się przepisy o dziele przewidziano stosowne przepisy na wypadek ujawnienia się wad tegoż dzieła.

Rękojmia przy sprzedaży.

Choć terminy gwarancja i rękojmia potocznie uważa się za tożsame, to statuuje one zupełnie różny zakres odpowiedzialności zupełnie różnych podmiotów. Odpowiedzialność z tytułu rękojmi jest szeroko i precyzyjnie uregulowana w przepisach kodeksu cywilnego, w szczególności art. 556 i nast.

Warto przede wszystkim zaznaczyć, że jest to odpowiedzialność sprzedawcy towaru, który, zgodnie z dyspozycją art. 556(1) k.c. odpowiada za wady fizyczne towaru, gdy nie ma on właściwości, które rzecz tego rodzaju powinna mieć ze względu na cel w umowie oznaczony albo wynikający z okoliczności lub przeznaczenia, nie ma właściwości, o których istnieniu sprzedawca zapewnił kupującego, w tym przedstawiając próbkę lub wzór, nie nadaje się do celu, o którym kupujący poinformował sprzedawcę przy zawarciu umowy, a sprzedawca nie zgłosił zastrzeżenia co do takiego jej przeznaczenia, gdy rzecz została kupującemu wydana w stanie niezupełnym.

Z punktu widzenia zakupu mikroinstalacji istotny jest § 2 i § 3 art. 556(1).

Pierwszy z nich rozszerza odpowiedzialność sprzedawcy za składane kupującemu publiczne zapewnienia producenta, jego przedstawiciela, osoby, która wprowadza rzecz do obrotu w zakresie swojej działalności gospodarczej, oraz osoby, która przez umieszczenie na rzeczy sprzedanej swojej nazwy, znaku towarowego lub innego oznaczenia odróżniającego. W dobie zglobalizowanego rynku ma to kapitalne znaczenie, ponieważ większość tego typu zapewnień pochodzi właśnie od globalnych podmiotów, innych niż sprzedawca. Jako profesjonalista powinien on jednak mieć szerokie rozeznanie w funkcjonalnościach sprzedawanych towarów.

Drugi dotyczy tzw. sprzedaży z montażem. Mikroinstalacja nie jest w żadnym wypadku produktem nadającym się do samodzielnego zamontowania przez przeciętnego konsumenta. Z tego względu na pewno upowszechni się model sprzedaży, w którym sprzedawca za dodatkową opłatą, lub w kalkulowawszy opłatę za montaż w cenę takiego montażu dokona. Nawet w sytuacji, w której konsument nie zapłacił dodatkowo za montaż, jego nieprawidłowe wykonanie przez sprzedawcę poczytywać będzie można za wadę fizyczną.

Z punktu widzenia konsumenta należy zaakcentować dodatkowo kilka kwestii. Przede wszystkim odpowiedzialność sprzedawcy z tytułu rękojmi wynosi dwa lata od momentu, kiedy towar wydano nabywcy (art. 559 k.c.). Istnieje także domniemanie istnienia wady w momencie wydania towaru kupującemu, jeżeli ujawni się ona w towarze w okresie roku od momentu przejścia ryzyka na kupującego – najczęściej jest to moment wydania rzeczy (art. 556 (2) k.c.).

Jak wskazano powyżej pierwszym krokiem, w przypadku pojawienia się wady towaru jest złożenie reklamacji. Inaczej niż w poprzednio obowiązującej regulacji, konsument może to uczynić przez cały okres ochrony z tytułu rękojmi. Zwłoka może jednak znacząco utrudnić dochodzenie roszczenia. Należy także mieć na względzie, że nieprawidłowo działająca mikroinstalacja może negatywnie wpływać na funkcjonowanie sieci energetycznej.

Katalog uprawnień konsumenta określa art. 560 k.c. Jest on dość szeroki, bowiem poza usunięciem wady i wymianą towaru na nowy możliwe jest także odstąpienie od umowy, w przypadku wady istotnej lub obniżenie ceny. Co do zasady wybór należy do konsumenta, jednak ustawodawca zdecydował, że wybrany przez konsumenta sposób przywrócenia stanu zgodności z umową nie może być nadmiernie obciążający kosztowo dla sprzedawcy. Nie będzie zatem zasługiwało na ochronę roszczenie konsumenta o wymianę całości instalacji łącznie z inwerterem, jeśli przestał działać tylko jeden panel.

Co jest niezwykle istotne w przypadku mikroinstalacji ustawodawca przewidział możliwość żądania przez konsumenta zdemontowania i ponownego zamontowania rzeczy, lub w sytuacji odmowy wykonanie tych czynności na koszt sprzedawcy.

Otrzymawszy reklamację sprzedawca winien być świadomy, że milczenie działa na jego niekorzyść. Art. 561 (5) k.c. stanowi, że w sytuacji, gdy konsument zażądał wymiany rzeczy lub usunięcia wady albo złożył oświadczenie o obniżeniu ceny, określając kwotę, o którą cena ma być obniżona, a sprzedawca nie ustosunkował się do tego żądania w terminie czternastu dni, uważa się, że żądanie to uznał za uzasadnione. Oczywiście sankcja ta nie ma zastosowania do sytuacji, w której konsument w pierwszym kroku reklamacyjnym odstąpił od umowy.

Ustawodawca rozstrzygnął także kwestię transportu wadliwej rzeczy na etapie reklamacyjnym. Zgodnie z dyspozycją art. 561(2) § 2 jeżeli ze względu na rodzaj rzeczy lub sposób jej zamontowania dostarczenie rzeczy przez kupującego byłoby nadmiernie utrudnione, kupujący obowiązany jest udostępnić rzecz sprzedawcy w miejscu, w którym rzecz się znajduje. Należy mieć przy tej okazji na względzie, że zapis ten stanowi obowiązek zarówno dla sprzedawcy, jak i kupującego. Pierwszy nie powinien odmówić dokonania sprawdzenia rzeczy, drugi zaś udostępnić rzecz do sprawdzenia.

Biorąc pod uwagę stopień uregulowania odpowiedzialności z tytułu rękojmi skorzystanie z niej częstokroć będzie z perspektywy konsumenta korzystniejsze niż, w przypadku gwarancji.

Gwarancja

Instytucja gwarancji przy sprzedaży uregulowana jest przepisami kodeksu cywilnego (art.577 i nast.) wyłącznie ramowo. Udzielenie gwarancji jest dobrowolne, gwarantem nie musi być koniecznie producent ani importer rzeczy, choć w praktyce jest to sytuacja najczęstsza.

Podstawową zaletą gwarancji jest czas obowiązywania. Ustala go podmiot udzielający gwarancji, dopiero w sytuacji braku takiego wskazania, na podstawie art. 577 § 4 k.c. przyjmuje się, że wynosi on dwa lata od momentu wydania rzeczy kupującemu. W praktyce na artykuły takie jak pokrycia dachowe, materiały budowlane czy mikroinstalacje właśnie gwarancje potrafią opiewać na kilkanaście lub nawet trzydzieści lat. Długość obowiązywania gwarancji jest wszakże ważnym elementem marketingowym. Warto wspomnieć, że gwarant odpowiada także, za zapewnienie o kilkudziesięcioletniej gwarancji złożone w reklamie towaru.

Najważniejszą kwestią przy gwarancji jest dokument gwarancyjny, zwany potocznie kartą gwarancyjną. W praktyce często spotykanym jest określenie „paragon jest gwarancją”, którego używają sprzedawcy. Jest ono nieprawdziwe. Art. 577(2) i art. 577(3) dają nabywcy prawo do żądania jego wydania zarówno od sprzedawcy, jak i samego gwaranta.

Chociaż zakres ochrony określony w gwarancji może być węższy niż przy rękojmi, może ona obejmować znacznie dłuższy czas. Z tych względów warto porównać przed zakupem także szczegółowe warunki udzielonej gwarancji. Warto także mieć na względzie renomę podmiotu udzielającego gwarancji. Choć tu nigdy nie ma stuprocentowej pewności dokonując zakupu, warto zastanowić się na ile prawdopodobne jest, że podmiot, który udzielił gwarancji będzie istniał za 30 lat.

Proces przyłączenia Mikroinstalacji

Jest to element obowiązkowy dla wszystkich osób, które planują czerpać korzyści, w szczególności materialne, z posiadanej mikroinstalacji. Choć sytuacja aktualnie ulega zmianie, to bywa on jednym z trudniejszych etapów organizowania mikroinstalacji. Dotychczasowe doświadczenia pracy z konsumentami, odbiorcami końcowymi energii elektrycznej w gospodarstwach domowych, wskazują na moment przyłączenia do sieci jako najbardziej newralgiczny w całym procesie nawiązywania współpracy z przedsiębiorstwem energetycznym. Z tego też względu temu elementowi poświęcić należy szczególną uwagę.

Przyłączenie, zarówno odbiorcy jak i mikroinstalacji do sieci energetycznej jest obowiązkiem operatora systemu dystrybucyjnego (OSD), definicja którego znajduje się we wcześniejszej części niniejszej analizy.

Obowiązek przyłączenia

Obowiązek przyłączenia powstaje co do zasady z mocy prawa, zarówno w przypadku w którym mikroinstalacja jest elementem nowobudowanej sieci, najczęściej na nowopowstałym budynku, jak i w przypadku, w którym mikroinstalacja powstaje na budynku uprzednio przyłączonym do sieci elektroenergetycznej. Procedura jest wtedy jednak inna.

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pr. ener. przyłączenie do sieci z podmiotami ubiegającymi się o przyłączenie do sieci, na zasadzie równoprawnego traktowania i przyłączania, w pierwszej kolejności, instalacji odnawialnego źródła energii, jeżeli istnieją techniczne i ekonomiczne warunki przyłączenia do sieci i dostarczania tych paliw lub energii, a żądający zawarcia umowy spełnia warunki przyłączenia do sieci i odbioru.

W aktualnym brzmieniu przepisu Ustawodawca wymaga, aby, o ile spełnione są techniczne i ekonomiczne warunki przyłączenia do sieci, a żądający spełnia stosowne warunki, w pierwszej kolejności przyłączać odnawialne źródła energii. Istotne w tym kontekście jest uregulowanie art. 7 ust. 1 pr. ener., które stanowi, że w sytuacji, w której przedsiębiorstwo odmówi zawarcia umowy o przyłączenie do sieci lub przyłączenia w pierwszej kolejności instalacji odnawialnego źródła energii, jest obowiązane niezwłocznie pisemnie powiadomić o odmowie Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki i zainteresowany podmiot, podając przyczyny odmowy.

Procedura przyłączeniowa

Przyłączenie, bez względu na rodzaj przyłączanego obiektu czy infrastruktury odbywa się zawsze na wniosek zainteresowanego podmiotu. Przedsiębiorstwo nie działa tu z własnej inicjatywy. Istotnym jest wyróżnienie dwóch możliwych trybów przyłączenia mikroinstalacji.

Pierwszy z nich, przewidziany jako zasada inicjowany jest, na podstawie art. 7 ust. 3a pr. ener. przez podmiot ubiegający się o przyłączenie, poprzez złożenie wniosku o określenie warunków przyłączenia do sieci w przedsiębiorstwie energetycznym, do którego sieci chce się przyłączyć.

Jest on dosyć sformalizowany. Wymogi wniosku i samego przyłączenia określone są w § 7 i § 8 Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 4 maja 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków funkcjonowania systemu elektroenergetycznego wydanego na podstawie art. 9 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. - Prawo energetyczne (Dz. U. z 2006 r. Nr 89, poz. 625, z późn. zm.). W praktyce jednak przedsiębiorstwa dystrybucyjne dysponują stosownymi formularzami. Przyłączenie do sieci jest co do zasady odpłatne.

Zgłoszenie Mikroinstalacji

Wprowadzenie w życie małego trójpaku we wrześniu 2013 r. umożliwiło przyłączenie do sieci domowych mikroinstalacji OZE tylko na podstawie zgłoszenia, przy czym koszt przyłączenia miał ponosić nie jak dotychczas inwestor, ale zakład energetyczny. Wprowadzenie tej zmiany znacznie uprościło i odformalizowało procedurę. Aby jednak móc skorzystać z takiego rozwiązania należy spełnić następujące warunki określone w art. 7 ust 8d(4) pr. ener. Po pierwsze podmiot, który ubiega się o przyłączenie instalacji w tym trybie musi być już przyłączony do sieci jako odbiorca końcowy, co oznacza, że musiał uprzednio uzyskać warunki przyłączenia i przejść procedurę przyłączeniową. Po drugie moc zainstalowana mikroinstalacji, nie może być większa niż określona w wydanych uprzednio warunkach przyłączenia. Przepis stanowi, że w innych wypadkach przyłączenie mikroinstalacji do sieci dystrybucyjnej odbywa się na podstawie umowy o przyłączenie do sieci. Przyjąć zatem należy, że w takiej sytuacji nie ma konieczności zawierania wskazanej umowy. Przepis stanowi także jasno, że koszt dodatkowego układu zabezpieczającego oraz pomiarowego obciąża przedsiębiorstwo.

Choć w praktyce przedsiębiorstwa energetyczne posługują się w obrocie formularzami zgłoszenia, to jego elementy określone są przez przepisy powszechnie obowiązującego prawa, w szczególności przez art. 7 ust. 8d(5), który stanowi, że zgłoszenie powinno zawierać w szczególności:

- 1) *oznaczenie podmiotu ubiegającego się o przyłączenie mikroinstalacji do sieci dystrybucyjnej oraz określenie rodzaju i mocy mikroinstalacji;*
- 2) *informacje niezbędne do zapewnienia spełnienia przez mikroinstalację wymagań technicznych i eksploatacyjnych, o których mowa w art. 7a.*

Z kolei art. 7 ust. 8d(6) wymaga aby do zgłoszenia dołączone zostało oświadczenie o następującej treści: "Świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia wynikającej z art. 233 § 6 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny oświadczam, że posiadam tytuł prawny do nieruchomości na której jest planowana inwestycja oraz do mikroinstalacji określonej w zgłoszeniu.". Klauzula ta zastępuje pouczenie organu o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań.

Na przedsiębiorstwie spoczywa także obowiązek potwierdzenia konsumentowi faktu otrzymania zgłoszenia i opatrzenia go stosowną datą wpływu.

Jak już wspomniano, zgodnie z treścią art. 7 ust. 8 pkt) 3 lit) b za przyłączenie mikroinstalacji do sieci nie pobiera się opłaty, co jest istotnym ułatwieniem i zachętą do rozwoju tego typu inicjatyw.

Umowa o przyłączenie

W przypadku, gdy podmiot, który ubiega się o przyłączenie nie może skorzystać z procedury zgłoszeniowej, bądź to z tego powodu, że nie jest jeszcze przyłączony jako odbiorca, bądź moc instalacji jest większa niż określona w uprzednio wydanych warunkach musi zawrzeć umowę o przyłączenie do sieci, co wiązać się będzie z koniecznością wniesienia stosownej opłaty. Elementy konieczne umowy opisane są w art. 7 ust. 2 ustawy. Są to: *termin realizacji przyłączenia, wysokość opłaty za przyłączenie, miejsce rozgraniczenia własności sieci przedsiębiorstwa energetycznego i instalacji podmiotu przyłączanego, zakres robót niezbędnych przy realizacji przyłączenia, wymagania dotyczące lokalizacji układu pomiarowo-rozliczeniowego i jego parametrów, harmonogram przyłączenia, warunki udostępnienia przedsiębiorstwu energetycznemu nieruchomości należącej do podmiotu przyłączanego w celu budowy lub rozbudowy sieci niezbędnej do realizacji przyłączenia, przewidywany termin zawarcia umowy, na podstawie której nastąpi dostarczanie paliw gazowych lub energii, ilości paliw gazowych lub energii przewidzianych do odbioru, moc przyłączeniową, odpowiedzialność stron za niedotrzymanie warunków umowy, a w szczególności za opóźnienie terminu realizacji prac w stosunku do ustalonego w umowie, oraz okres obowiązywania umowy i warunki jej rozwiązania.*

Dodatkowo, w przypadku gdy przyłączane jest odnawialne źródło energii, umowa zgodnie z treścią art. 7 ust. 2a zawierać postanowienia określające, że:

- 1) termin dostarczenia po raz pierwszy do sieci energii elektrycznej wytworzonej w tej instalacji, przy czym termin ten nie może być dłuższy niż 48 miesięcy, a w przypadku instalacji odnawialnego źródła energii wykorzystującej do wytworzenia energii elektrycznej energię wiatru na morzu - 72 miesiące, od dnia zawarcia tej umowy;
- 2) niedostarczenie po raz pierwszy do sieci energii elektrycznej wytworzonej w tej instalacji we wskazanym w umowie o przyłączenie terminie jest podstawą wypowiedzenia umowy o przyłączenie.

Klauzule niedozwolone w umowie o przyłączenie.

Pomimo, że umowa o przyłączenie jest dość sformalizowana, a większość jej elementów wymagana jest przepisami ustawy należy pamiętać, że także ten dokument może być przedmiotem analizy pod kątem niedozwolonych postanowień umownych. Sam bowiem ustawowy wymóg, aby w jej treści uregulować zasady odpowiedzialności stron za niedotrzymanie warunków nie oznacza jeszcze, że nie zostanie to uczynione w sposób naruszający prawa konsumenta.

Jako przykład można wskazać klauzulę nr 6023 o następującym brzmieniu: "PGE Dystrybucja S.A. nie ponosi odpowiedzialności z tytułu opóźnienia w wykonaniu przedmiotu umowy w przypadku, gdy opóźnienie nastąpiło z przyczyn nieleżących po stronie PGE Dystrybucja S.A., a w szczególności: d) wystąpienia niesprzyjających warunków atmosferycznych uniemożliwiających prowadzenie robót"

Wymagania techniczne i eksploatacyjne mikroinstalacji

Przepisy określają także wymagania techniczne i eksploatacyjne, które powinny zapewniać przyłączone do sieci urządzenia (art. 7a ust. 1 pkt 1-5 pr. ener.).

Przyłączane do sieci urządzenia, instalacje i sieci podmiotów ubiegających się o przyłączenie muszą spełniać wymagania techniczne i eksploatacyjne zapewniające: bezpieczeństwo funkcjonowania systemu elektroenergetycznego i jego zabezpieczenie przed uszkodzeniami spowodowanymi niewłaściwą pracą przyłączonych urządzeń, instalacji i sieci; zabezpieczenie przyłączonych urządzeń, instalacji i sieci przed uszkodzeniami w przypadku awarii lub wprowadzenia ograniczeń w poborze lub dostarczaniu energii; dotrzymanie w miejscu przyłączenia urządzeń, instalacji i sieci parametrów jakościowych energii; spełnianie wymagań w zakresie ochrony środowiska, określonych w odrębnych przepisach; możliwość dokonywania pomiarów wielkości i parametrów niezbędnych do prowadzenia ruchu sieci oraz rozliczeń za pobraną energię.

Powyższe oznacza, że przedsiębiorstwo, w przypadku stwierdzenia, że któryś z elementów instalacji nie gwarantuje bezpiecznej pracy w systemie elektroenergetycznym, ze względu na dobro tego systemu powinno odmówić jego przyłączenia. W takim przypadku prosument będzie raczej kierował swoje roszczenia do przedsiębiorstwa, które podjęło się instalacji, niż do przedsiębiorstwa energetycznego.

Odmowa zawarcia umowy i jej nieprawidłowe wykonanie.

Z punktu widzenia konsumenta istotnym jest także możliwość podjęcia odpowiedniej reakcji w sytuacji, w której przedsiębiorstwo odmówi przyłączenia odbiorcy do sieci dystrybucyjnej. Przede wszystkim w takiej sytuacji zastosowanie znajduje art. 8 pr. ener., zgodnie z którym w sprawach spornych dotyczących odmowy zawarcia umowy o przyłączenie do sieci, umowy sprzedaży, umowy o świadczenie usług przesyłania lub dystrybucji paliw lub energii sprawę rozstrzyga Prezes Urzędu Regulacji Energetyki, na wniosek strony. Jeżeli jednak spór dotyczył będzie nienależytego wykonania już zawartej umowy, to jego rozstrzygnięcie leżeć będzie w gestii sądu powszechnego. Praktyka podpowiada, że częściej zdarzają się sytuacje, w których przedsiębiorstwo deklaruje chęć przyłączenia, ale nie wywiązuje się przyjętego zobowiązania.

Kwestie dodatkowe

W kontekście przyłączenia instalacji częstokroć zadawane są dwa pytania.

Pierwsze z nich dotyczy procesu budowy. Część konsumentów zastanawia się, czy mikroinstalacja może zostać uruchomiona już na etapie prowadzenia procesu budowlanego, w szczególności gdy obiekt powstaje tzw. metodą gospodarską. Wydaje się, że nie ma po temu przeciwwskazań, o ile obiekt został wcześniej przyłączony do sieci energetycznej jako odbiorca i dokonano stosownego zgłoszenia lub przeprowadzono wszystkie te czynności jednocześnie. Oczywiście stan zaawansowania budowy musi pozwalać na prawidłowy montaż instalacji.

Drugie często pojawiające się pytanie dotyczy uruchomienie mikroinstalacji przed dokonaniem jej przyłączenia przez przedsiębiorstwo energetyczne. Odpowiedź na tak postawione pytanie jest rzecz jasna negatywna. Przepisy stanowią, że przyłączenia mikroinstalacji do sieci, czy to na podstawie zgłoszenia, czy na podstawie umowy dokonuje przedsiębiorstwo energetyczne, nie zaś sam konsument. Z technicznego punktu widzenia samodzielne podłączenie mikroinstalacji do sieci może wpływać destabilizująco na jej pracę. Energia oddana do sieci może zostać potraktowana przez układ pomiarowy jako zużyta, co wiązać się będzie z żądaniem zapłaty ze strony przedsiębiorstwa.

Dodatkowo, w szczególności przy układach pomiarowych starszego typu może dojść do zafałszowania wskazań układu, co może zostać uznane za postać nielegalnego pobierania energii, o którym mowa w art. 3 pkt) 18¹⁴ pr. ener.

Umowa ze sprzedawcą energii

Należy również zawrzeć umowę sprzedaży, na podstawie której przedsiębiorstwo obrotu czyli sprzedawca odkupi od prosumenta wyprodukowaną przez niego energię. W przeciwieństwie do kwestii sieciowych regulacja ustawy prawo energetyczne nie jest w tym zakresie bogata. Przede wszystkim zastosowanie znajduje art. 9v ustawy, zgodnie z treścią którego energię elektryczną wytworzoną w mikroinstalacji przyłączonej do sieci dystrybucyjnej znajdującej się na terenie obejmującym obszar działania sprzedawcy z urzędu i oferowaną do sprzedaży przez osobę, o której mowa w art. 9u, jest obowiązany zakupić ten sprzedawca.

Zakup tej energii odbywa się po cenie równej 80% średniej ceny sprzedaży energii elektrycznej na rynku konkurencyjnym (art. 23 ust. 2 pkt 18 lit. b ustawy) w poprzednim roku kalendarzowym.

Aktualnie obowiązujący system zakłada zatem, że sprzedawca z urzędu zobowiązany jest zakupić energię wytworzoną i nieskonsumowaną w danym momencie przez gospodarstwo domowe. Z tego względu system ten jest krytykowany, bowiem przy niskiej cenie odkupu duża część energii trafia do sieci elektroenergetycznej, co prosumenci kojarzą z dotowaniem przedsiębiorstw energetycznych. W sytuacji, w której prosument potrzebuje jednak zakupić

---

¹⁴ Zgodnie z art. 3 pkt) 18 pr. ener. nielegalne pobieranie paliw lub energii to pobieranie paliw lub energii bez zawarcia umowy, z całkowitym albo częściowym pominięciem układu pomiarowo-rozliczeniowego lub poprzez ingerencję w ten układ mającą wpływ na zafałszowanie pomiarów dokonywanych przez układ pomiarowo-rozliczeniowy.

energię w momencie, gdy produkcja z mikroinstalacji nie jest wystarczająca musi dodatkowo ponieść koszt opłat dystrybucyjnych. Z tego względu prosumenci często argumentują, że sprzedają wyprodukowaną energię elektryczną po cenie kilkunastu groszy za kilowatogodzinę, aby w momencie większego zapotrzebowania odkupić ją po cenie kilkudziesięciu groszy, uwzględniając opłaty dystrybucyjne. Z rozliczeniami tego typu wiąże się także oczekiwanie ze strony niektórych przedsiębiorstw, że prosumenci wystawiać będą rachunki, wskazujące kwotę do zapłaty z tytułu sprzedanej energii elektrycznej. Brak szczegółowych regulacji prawnych w tym zakresie sprawia, że na rynku stosowane są różne rozwiązania.

Wskazany powyżej sposób rozliczeń obowiązywać będzie do 1 lipca 2016r., kiedy to wchodzi w życie Rozdział 2 ustawy oze, zawierający odrębne regulacje w tym zakresie.

Obowiązki prosumenta, rozliczenia i taryfy gwarantowane

Analizując przepisy ustawy należy mieć na względzie kilka kwestii. Pierwszą z nich jest wspólny dla wszystkich prosumentów obowiązek informacyjny, który wydaje się również budzić kontrowersje. Wynika on z przepisu art. 5 ustawy OZE, który nakłada na wytwórcę energii elektrycznej w mikroinstalacji, będącego prosumentem szereg obowiązków wobec właściwego Operatora Systemu Dystrybucyjnego. Dotyczy on terminu przyłączenia, planowanej lokalizacji, rodzaju i mocy zainstalowanej. Dalej w ust. 2 prosument zobowiązany jest podać informacje o zmianie, zawieszeniu lub zakończeniu pracy przez mikroinstalację.

Sprzeciw części prosumentów wydaje się budzić treść art. 5 ust. 2 pkt. 3, który w terminie 7 dni od daty zakończenia kwartału nakazuje prosumentowi przekazanie do OSD informacji co do ilości wytworzonej przez niego energii oraz energii elektrycznej sprzedanej przez niego sprzedawcy zobowiązanemu, o którym mowa w art. 40 ust. 1, która została wytworzona z odnawialnych źródeł energii w mikroinstalacji i wprowadzona do sieci operatora systemu dystrybucyjnego elektroenergetycznego.

Podnoszą oni bowiem, że operator żąda od nich przekazania informacji, które przecież sam posiada, co tylko utrudnia bieżącą współpracę. Kontrowersje budzi również sama forma przekazania tych informacji. Z punktu widzenia prosumentów bardziej celowym byłoby stworzenie systemu informatycznego, gdzie informacje takie można by wprowadzać, przechowywać i archiwizować. Trafny wydaje się postulat archaiczności formy, jaką przyjęto. Nie ulega raczej wątpliwości, że konsument, który nie zachowa formy pisemnej, ale przekaze informacje nie będzie mógł być traktowany jak osoba, która informacji takich nie przekazała, a zatem uniknie sankcji określonej w art. 168 pkt) 12 ustawy, w postaci kary pieniężnej, do nałożenia której w wypadku niewykonania obowiązku lub wykonania go w sposób nieprawidłowy (podania nieprawdziwych informacji) upoważniony jest Prezes URE, w drodze decyzji.

Z punktu widzenia prosumenta jedną z najważniejszych kwestii są metody rozliczeń pomiędzy nim, a przedsiębiorstwem energetycznym. Ustawa oze wprowadza, w miejsce sprzedawcy z

urzędu, z którym mieliśmy do czynienia w ustawie prawo energetyczne kategorię sprzedawcy zobowiązanego. Zgodnie z art. 40 ustawy ma on obowiązek zakupu energii elektrycznej wytworzonej w mikroinstalacji i wprowadzonej do sieci dystrybucyjnej. Skoro sprzedawca taki ma obowiązek zakupu energii, w kategoriach tego obowiązku traktować należy także obowiązek kontraktowania.

Sposób wyłonienia sprzedawców z urzędu wskazany jest w art. 40 ust. 2 i nast. Sprzedawcę wyznacza Prezes URE, na podstawie dostarczonych przez poszczególnych Operatorów Systemów Dystrybucyjnych danych dotyczących wolumenu sprzedaży energii w okresie od dnia 1 stycznia do dnia 31 sierpnia konkretnego roku odbiorcom końcowym przyłączonym do sieci dystrybucyjnej danego operatora na obszarze działania tego operatora. Oznacza to, że zapewne w każdym przypadku sprzedawcą zobowiązanym będzie przedsiębiorstwo obrotu działające w ramach jednej grupy z danym OSD, chociaż potencjalnie możliwy jest też inny wariant, gdyby któryś ze sprzedawców nagle rozpoczął aktywną kampanię pozyskiwania klientów.

Zmiana nastąpi także w zakresie rozliczeń z aktualnymi i przyszłymi prosumentami. Ustawa, po wejściu w życie przepisów rozdziału 4 przewidywać będzie możliwość dwóch rodzajów rozliczeń ze sprzedawcą zobowiązanym.

Pierwszym i jak się wydaje domyślnym jest system półrocznego bilansowania, o którym mowa w art. 41 ust. 14 ustawy, zgodnie z którym rozliczenie z tytułu różnicy między ilością energii elektrycznej pobranej z sieci a ilością energii elektrycznej wprowadzonej do tej sieci, w danym półroczu, między wytwórcą energii elektrycznej [prosumentem], a sprzedawcą zobowiązanym odbywa się na podstawie umowy sprzedaży energii elektrycznej, o której mowa w art. 5 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy - Prawo energetyczne. Rozliczenia tego dokonuje się na podstawie rzeczywistych wskazań urządzeń pomiarowo-rozliczeniowych. Ustawa reguluje także cenę, po której sprzedawca nabędzie energię. Reguluje to art. 43 ust. 1 ustawy, który stanowi, że cena odkupu stanowić będzie równowartość średniej ceny sprzedaży energii elektrycznej na rynku konkurencyjnym w poprzednim kwartale, ogłoszonej przez Prezesa URE na podstawie art. 23 ust. 2 pkt 18a ustawy - Prawo energetyczne.

Dla porównania, w systemie rozliczeń uregulowanym w poprzedniej regulacji cena ta wynosiła 80% średniej ceny sprzedaży. Pojawiały się głosy, że tak niska cena odkupu zabija ideę mikrogeneracji w Polsce i jedynym sposobem na zapewnienie ekonomicznej racjonalności instalacji jest maksymalizacja zużycia własnego, poprzez spożytkowanie nadmiaru energii z mikroinstalacji na podgrzanie ciepłej wody użytkowej lub dla celów ogrzewania. Nie wydaje się, aby podniesienie ceny o dwadzieścia procent miało przesądzić o radykalnej zmianie na rynku.

Pewnym ukłonem w stronę prosumentów jest wprowadzenie systemu sześciomiesięcznego bilansowania, jednak jak można wyczytać literalnie z treści przepisu dotyczyć on będzie tylko energii elektrycznej, zatem prosument nadal będzie ponosił niemałe koszty związane z

dystrybucją. Warto także zwrócić uwagę, że ustawodawca wspomina o trybie w jakim bilansowanie będzie się odbywać. Podstawą ma być zawarta pomiędzy stronami umowa, co może sygnalizować potrzebę aneksowania dotychczas zawartych umów.

Jeszcze przed wejściem w życie nowego systemu rozliczeń pojawiają się liczne kontrowersje. Dotyczą one przede wszystkim sposobu rozliczeń z prosumentami, którzy, co ma miejsce relatywnie często mają umowę zawartą w grupie taryfowej g12 lub g12w. Oczekują oni, aby bilansowanie odbywało się z uwzględnieniem dwóch stref. Na dzień dzisiejszy brak jest jednoznacznego stanowiska w tym zakresie, choć jak się wydaje nie ma przeszkód o charakterze prawnym aby bilansowanie mogło odbywać się w ten sposób.

Innym rodzajem rozliczeń i instrumentem wsparcia wytwarzania energii elektrycznej w mikroinstalacji jest system taryf gwarantowanych (feed-in-tariff), który zakłada wyższą i uzależnioną od rodzaju źródła cenę odkupu energii przez okres 15 lat. Jest on ograniczony tylko do instalacji o mniejszych mocach: mieszczących się w przedziałach mocy do 3 kW i o mocy 3-10 kW. Drugie, bardziej istotne ograniczenie wskazuje które instalacje będą mogły skorzystać z dobrodziejstw systemu. Ustawa jest w tym zakresie precyzyjna. Instalacje nowo wybudowane, to jest takie, w przypadku których energia zostanie wyprodukowana i wprowadzona do sieci po 1 stycznia 2016r. oraz instalacje, które zgodnie z art. 41 ust. 7 ustawy zostaną zmodernizowane po tej dacie, z zastrzeżeniem, że w wyniku modernizacji mikroinstalacji nastąpił przyrost mocy zainstalowanej, ale nie więcej niż do 40 kW; nakłady na modernizację mikroinstalacji wyniosły nie mniej niż 30% wartości początkowej modernizowanej mikroinstalacji; urządzenia wchodzące w skład zmodernizowanej mikroinstalacji, służące do wytwarzania energii elektrycznej, zamontowane w czasie modernizacji zostały wyprodukowane nie później niż w terminie 48 miesięcy przed dniem wytworzenia po raz pierwszy energii elektrycznej w zmodernizowanej mikroinstalacji.

Stawki taryf gwarantowanych wskazane są wprost w ustawie. Zgodnie z art. 41 ust. 10 i 11 ustawy sprzedawca z urzędu odkupi od prosumenta przez 15 lat energię wytworzoną w instalacji o mocy do 3kW po cenach:

- 1) hydroenergia - 0,75 zł za 1 kWh;
- 2) energia wiatru na lądzie - 0,75 zł za 1 kWh;
- 3) energia promieniowania słonecznego - 0,75 zł za 1 kWh.

Ceny odkupu energii wytworzonej w instalacjach z przedziału 3kW-10kW, zgodnie z art. 41 ust. 15 przez analogiczny okres wynosić będą odpowiednio:

- 1) biogaz rolniczy - 0,70 zł za 1 kWh;
- 2) biogaz pozyskany z surowców pochodzących ze składowisk odpadów - 0,55 zł za 1 kWh;
- 3) biogaz pozyskany z surowców pochodzących z oczyszczalni ścieków - 0,45 zł za 1 kWh;
- 4) hydroenergia - 0,65 zł za 1 kWh;
- 5) energia wiatru na lądzie - 0,65 zł za 1 kWh;
- 6) energia promieniowania słonecznego - 0,65 zł za 1 kWh.

Okres piętnastu lat liczony jest od momentu oddania do użytkowania instalacji.

W odniesieniu do gwarantowanych cen odkupu także pojawił się problem rozliczeń. Ustawa nie jest precyzyjna co do ilości zakupionej energii. Pojawiają się głosy, głównie ze strony prosumentów, że całość energii wytworzonej w instalacji powinna zostać wyceniona po stawkach gwarantowanych, na co wskazywałoby literalne brzmienie przepisów. Z drugiej strony spotkać się można z argumentami, że na regulację art. 41 ustawy należy patrzeć całościowo, wobec czego energia wyprodukowana w instalacji powinna zostać zbilansowana z energią odebraną z sieci, a tylko nadwyżki odkupione po stawkach gwarantowanych.

Problem ten będzie miał doniosłe praktyczne znaczenie po wejściu w życie nowego systemu i należy oczekiwać, że spór wokół niego dopiero się rozpocznie. Obie strony mają swoje racje. W sytuacji w której, energia zostanie przed odkupem po stawkach gwarantowanych zbilansowana z energią pobraną z sieci, instrument ten traci moc instrumentu wsparcia rozwoju idei czerpania energii ze źródeł odnawialnych. Z drugiej jednak strony na etapie procesu legislacyjnego często pojawiały się głosy, że mikrogeneracja ma być sposobem na racjonalizację własnego zużycia i redukcję obciążeń z tytułu opłat za energię, nie zaś sposobem na generowanie bezpośredniego przychodu.

Zmiana sprzedawcy energii.

Aktualnie, na mocy art. 4j i nast. pr. ener. odbiorca energii ma prawo zakupu energii od wybranego przez siebie sprzedawcy. Jest to jedno z narzędzi liberalizacji rynku energii elektrycznej i gazu. Uregulowania w tym zakresie są jasne i wydaje się, że niedopuszczalnym jest jakiegokolwiek ograniczanie tego uprawnienia. Sytuacja komplikuje się, w związku z wprowadzeniem możliwości generacji energii z mikroźródeł. Pojawia się bowiem pytanie, czy nałożenie obowiązku odkupu energii elektrycznej wytworzonej w mikroinstalacji wyłącza możliwość wyboru po stronie konsumenta.

Wydaje się, że nie, jednak aktualne wydaje się pytanie o stawki, po jakich energia taka byłaby zakupiona. Sprzedawca z urzędu, czy później sprzedawca zobowiązany musi zakupić energię wytworzoną w mikroinstalacji po określonych stawkach. Czy zatem sprzedawca wybrany przez konsumenta również objęty byłby takim obowiązkiem. Raczej nie. W takim wypadku cena odkupu energii podlegać powinna raczej negocjacom pomiędzy prosumentem a przedsiębiorstwem obrotu, zainteresowanym odkupem takiej energii.

Druga, nie mniej istotna kwestia związana z tym zagadnieniem dotyczy możliwości zmiany tylko sprzedawcy energii tak, aby energię z sieci kupować po atrakcyjnej, rynkowej stawce jeżeli taka się pojawi, zaś energię wyprodukowaną w mikroinstalacji, czy też nadwyżkę takiej energii nadal sprzedawać sprzedawcy z urzędu, czy później sprzedawcy zobowiązanemu. Wydaje się, że przepisy również takiej konstrukcji nie wykluczają. Pojawia się jednak pytanie o możliwość dokonywania rozliczeń w ramach bilansowania salda energii tzw. net-meteringu w sytuacji, w której energia z mikroinstalacji jest odkupowana przez podmiot inny, niż sprzedający energię

z sieci. Niestety na tak postawione pytanie trudno jest znaleźć odpowiedź i zapewne dopóki problem nie zaistnieje praktycznie jej nie poznamy.

Podatki

Kolejną kwestią, związaną z mikrogeneracją energii ze źródeł odnawialnych jest kwestia opodatkowania. W każdym przypadku, w którym konsument zdecyduje się na odsprzedaż wyprodukowanej energii do sieci będzie mieć od czynienia z koniecznością uregulowania obowiązku podatkowego z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych.

Opodatkowanie podatkiem dochodowym od osób fizycznych przychodów przez prosumentów z tytułu energii elektrycznej wyprodukowanej w mikroźródle.

Prosument powinien być świadom, że odsprzedaż energii elektrycznej, wyprodukowanej w mikroinstalacji, zarówno sprzedawcy z urzędu (sprzedawcy zobowiązanemu), jak i w drodze indywidualnie wynegocjowanego kontraktu podlega opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych – pit. Zgodnie bowiem z art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych opodatkowaniu podatkiem dochodowym podlegają każdego rodzaju dochody, z wyłączeniem tych wymienionych w art. 21, 52, 52a i 52c oraz dochodów, od których na podstawie przepisów Ordynacji podatkowej zaniechano poboru podatku. Stosowne obowiązki spoczywają tu zarówno na prosumencie, jak i na przedsiębiorstwie energetycznym, które odkupuje energię, czy nadwyżki energii wyprodukowane w mikroinstalacji. Powyższe wydaje się nie budzić większych wątpliwości.

Aby przyjąć, że przychód ze sprzedaży energii podlega opodatkowaniu należy w pierwszej kolejności ustalić, czy daje się on zakwalifikować jako źródło przychodu wskazane w art. 10 ust. 1 pkt 9 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych. Produkcja energii, na pierwszy rzut oka daje się zakwalifikować jako działalność wykonywana osobiście, pozarolnicza działalność gospodarcza, lub przychód z innego źródła.

Jeżeli jednak przepisy, wcześniej ustawy prawo energetyczne, aktualnie ustawy o odnawialnych źródłach energii stanowią, że wytwarzanie energii w mikroinstalacji przez osobę fizyczną nie stanowi działalności gospodarczej, to konsekwentnie należy przyznać, że przychodu te nie mogą stanowić przychodu z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej.

Przychód z tytułu odsprzedaży energii wyprodukowanej w mikroinstalacji nie daje się także zakwalifikować jako przychód z tytułu działalności wykonywanej osobiście. Nie przystaje bowiem do katalogu, określonego w art. 13 ustawy. Wspomina on o przychodach z działalności takiej jak z tytułu wykonywania usług, na podstawie umowy zlecenia lub umowy o dzieło, przychody z osobiście wykonywanej działalności artystycznej, literackiej, naukowej, trenerskiej, oświatowej i publicystycznej, w tym z tytułu udziału w konkursach z dziedziny

nauki, kultury i sztuki oraz dziennikarstwa, jak również przychody z uprawiania sportu, stypendia sportowe przyznawane na podstawie odrębnych przepisów oraz przychody sędziów z tytułu prowadzenia zawodów sportowych.

Przychody z innych źródeł opisane są z kolei w art. 20 ustawy. Katalog wymieniony tam nie jest katalogiem zamkniętym. Skoro zatem działalność w zakresie wytwarzania energii w mikroinstalacji nie została przedmiotowo wyłączona spod opodatkowania, a jednocześnie nie daje się precyzyjnie zakwalifikować w kategoriach określonych w art. 10 ust. 1 pkt 1-8, to należy taki przychód uznać za przychód z innych źródeł.

łączy się on wtedy z pozostałymi przychodami ze źródeł, z których dochód podlega na zasadach określonych w art. 27 ust. 1 ustawy. W konsekwencji Prosument będzie zatem zobowiązany do rozliczenia uzyskanego przychodu i złożenia zeznania o wysokości osiągniętego w danym roku podatkowym dochodu. Należy to uczynić do 30 kwietnia następującego po danym roku podatkowym na formularzu PIT-36¹⁵.

Konsekwencją powyższego jest obowiązek wskazania osoby płatnika takiego podatku. Będzie on wtedy ciążył na przedsiębiorstwie energetycznym i dotyczył przede wszystkim sporządzenia informacji PIT-8C, o której mowa w art. 42a ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych i przekazania jej podatnikowi i przepisany terminie¹⁶.

Ostatnim elementem, który może budzić wątpliwości jest fakturowanie. Pojawia się bowiem pytanie w jaki sposób prawidłowo prosument powinien wystawić rachunek przedsiębiorstwu energetycznemu, któremu odsprzedaje nadwyżki energii wyprodukowanej w mikroinstalacji. Jest oczywistym, że osoba fizyczna, nieprowadząca działalności gospodarczej nie może wystawić faktury vat. Przepisy sektorowe, to jest przepisy ustawy o odnawialnych źródłach energii czy przepisy ustawy prawo energetyczne, które statuują obowiązek takiego odkupu nie regulują całego procesu w sposób szczegółowy. W takiej sytuacji założyć można, że zastosowanie znajdzie Ordynacja podatkowa. Art. 87 § 5 stanowi, że minister właściwy do spraw finansów publicznych określi, w drodze rozporządzenia, zakres informacji, które muszą być zawarte w rachunkach, uwzględniając w szczególności dane identyfikujące sprzedawcę i kupującego, wykonawcę i odbiorcę usług oraz oznaczenie wartości i rodzaju transakcji.

W aktualnym stanie prawnym odsyła to do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 22 sierpnia 2005 r. w sprawie naliczania odsetek za zwłokę oraz opłaty prolongacyjnej, a także zakresu informacji, które muszą być zawarte w rachunkach (Dz.U. Nr 165, poz. 1373 z późn.

---

¹⁵ Stanowisko takie zostało potwierdzone przez Dyrektora Izby Skarbowej w Łodzi w Interpretacji Indywidualnej z dnia 10 września 2014 r. IPTPB2/415-371/14-2/JR

¹⁶ Stanowisko takie zostało potwierdzone przez Dyrektora Izby Skarbowej w Katowicach w Interpretacji Indywidualnej z dnia 10 marca 2014 r. IBPBII/1/415-1091/13/ASz.

zm.). Zgodnie z dyspozycją § 14 ust. 1 w/w rozporządzenia, rachunek potwierdzający dokonanie sprzedaży lub wykonanie usługi zawiera co najmniej:

1. imiona i nazwiska (nazwę albo firmę) oraz adresy sprzedawcy i kupującego bądź wykonawcy i odbiorcy usługi;
2. datę wystawienia i numer kolejny rachunku;
3. (uchylony);
4. określenie rodzaju i ilości towarów lub wykonanych usług oraz ich ceny jednostkowe;
5. ogólną sumę należności wyrażoną liczbowo i słownie;
6. (uchylony).

Należy zatem przyjąć, że rachunki wystawiane przedsiębiorstwom energetycznym przez prosumentów powinny mieć format jak wskazany w rozporządzeniu¹⁷.

Opodatkowanie podatkiem VAT usługi instalacji ogniw fotowoltaicznych na potrzeby budynków mieszkalnych jednorodzinnych.

W zakresie opodatkowania podatkiem od towarów i usług prosument powinien orientować się na tyle aby być w stanie zweryfikować składaną mu przez przedsiębiorcę ofertę. W tym zakresie istnieje na rynku pewnego rodzaju stan niepewności co do możliwości zastosowania preferencyjnej stawki 8% zamiast podstawowej stawki 23 %.

Przed wszystkim należy jednak podnieść, że odpowiedniego wskazania stawki podatku vat w obrocie konsumenckim dokonuje przedsiębiorca, który jest profesjonalistą i pomimo istniejącego na rynku stanu niepewności powinien zabezpieczyć się na taką ewentualność. Jak wskazywano poprzednio obowiązkiem przedsiębiorcy wobec konsumenta jest wskazanie ostatecznej ceny towaru lub usługi. Oczywiście zastosowana stawka podatkowa korzystnie lub niekorzystnie wpłynie na atrakcyjność rynkową określonej oferty.

Jeśli przedsiębiorca zakwalifikowałby stawkę vat nieprawidłowo, odpowiedzialność za taki błąd obciążałaby wyłącznie przedsiębiorcę. Bezpodstawne byłoby roszczenie o dopłatę ceny, z uwzględnieniem stawki wyższej.

Oczywiście, zgodnie z dyspozycją art. 41 ust. 1 ustawy o podatku od towarów i usług stawka podatku wynosi vat 22%. Czasowo, w okresie od dnia 1 stycznia 2011 r. do dnia 31 grudnia 2016 r., co do zasady, stawka podatku wynosi 23 %, zgodnie z art. 146a pkt 1 ustawy. Art. 41 ust. 2 wprowadza jednak katalog sytuacji, co do których zastosować można obniżoną stawkę

---

¹⁷ Stanowisko takie zostało potwierdzone przez Dyrektora Izby Skarbowej w Katowicach w Interpretacji Indywidualnej z dnia 17 września 2014 r. IBPBII/1/415-511/14/ASz

podatku vat w wysokości bazowej 7%. Analogicznie, jak w przypadku stawki podstawowej jest ona czasowo podwyższona o 1 % do końca 2016r., czyli wynosi 8%.

Możliwość zastosowania stawki preferencyjnej w przypadku mikroinstalacji pojawia się na podstawie przepisów art. 41 ust. 12 i nast. ustawy. Przepis ten wprowadza, zasadę, że stawkę preferencyjną stosuje się do dostawy, budowy, remontu, modernizacji, termomodernizacji lub przebudowy obiektów budowlanych lub ich części zaliczonych do budownictwa objętego społecznym programem mieszkaniowym. Definicja społecznego programu mieszkaniowego zamieszczona jest w art. 41 ust. 12a ustawy. Są to obiekty budownictwa mieszkaniowego lub ich części, z wyłączeniem lokali użytkowych, oraz lokale mieszkalne w budynkach niemieszkalnych sklasyfikowanych w Polskiej Klasyfikacji Obiektów Budowlanych w dziale 12, a także obiekty sklasyfikowane w Polskiej Klasyfikacji Obiektów Budowlanych w klasie ex 1264 - wyłącznie budynki instytucji ochrony zdrowia świadczących usługi zakwaterowania z opieką lekarską i pielęgniarską, zwłaszcza dla ludzi starszych i niepełnosprawnych.

Przepis następny wprowadza dodatkowe obostrzenie, zgodnie z którym do kategorii budownictwa objętego społecznym programem mieszkaniowym nie zalicza się budynków mieszkalnych jednorodzinnych, których powierzchnia użytkowa przekracza 300 m², ani lokali mieszkalnych, których powierzchnia użytkowa przekracza 150 m². W takim wypadku nadal można zastosować stawkę preferencyjną, jednak stosuje się ją do części podstawy opodatkowania odpowiadającej udziałowi powierzchni użytkowej kwalifikującej do budownictwa objętego społecznym programem mieszkaniowym w całkowitej powierzchni użytkowej.

Wykładnia powyższego przepisu, prowadzona przez organy podatkowe prowadzi do konkluzji, że aby móc skorzystać z preferencyjnej stawki podatku vat konieczne jest kumulatywne spełnienie dwóch przesłanek. Pierwsza dotyczy zakresy wykonywanych czynności. Powinien on obejmować budowę, remont, modernizację, termomodernizację budynków lub ich dostawy. Druga wymaga, aby budynki lub ich części, których dotyczą wskazane czynności dawały się zakwalifikować do budownictwa objętego społecznym programem mieszkaniowym.

Zgodnie z dominującą jak się wydaje interpretacją, w przyjętej definicji budynku nie mieszczą się elementy infrastruktury towarzyszącej budownictwu mieszkaniowemu. Oznacza to, że stawka preferencyjna, dotyczy czynności wykonywanych wyłącznie w budynkach, rozumianych jako obiekty budowlane wraz z wbudowanymi w budynek instalacjami i urządzeniami technicznymi, w tym na konstrukcji umieszczonej na dachu budynku lub jego ścianach. Dlatego też w przypadku montażu elementów instalacji poza obrysem budynku

pojawić się może konieczność zakwalifikowania ich według podstawowej stawki podatku od towarów i usług¹⁸.

Pojawiają się także interpretacje, że usługa kompleksowej instalacji ogniw fotowoltaicznych, jako całościowo związana z budynkiem mieszkalnym korzysta ze stawki preferencyjnej 8% bez względu na to gdzie są usytuowane konkretne elementy¹⁹.

O ile zatem problem nie dotyczy bezpośrednio konsumentów należy mieć na względzie, że mogą się oni spotkać z roszczeniami ze strony przedsiębiorców, którzy na skutek zawinionego działania, czy też nieprzewidywalności systemu podatkowego zobowiązani zostali do zakwalifikowania usługi jako opodatkowanej podstawową stawką podatku vat.

Przepisy z zakresu budownictwa

Jednym z czynników, które mają wpływ na podjęcie decyzji związanej z inwestowaniem w mikroinstalację jest kwestia procedur administracyjnych związanych z przepisami regulującymi proces budowlany. Osoby, które w przeszłości zdecydowały się na wybudowanie domu jednorodzinnego mają zapewne w pamięci jak złożonym procesem jest uzyskiwanie pozwolenia na budowę. Kwestie te dostrzegł także ustawodawca, który w art. 5 ust. 2 pkt) 16 ustawy prawo budowlane zdecydował, że pozwolenia na budowę nie wymaga prowadzenie robót budowlanych w zakresie: montażu pomp ciepła, urządzeń fotowoltaicznych o zainstalowanej mocy elektrycznej do 40 kW oraz wolno stojących kolektorów słonecznych. Analogicznie w art. 30 ustawy nie wskazano urządzeń fotowoltaicznych jako wymagających dokonania zgłoszenia. W tym zakresie inwestycja w ogniwa fotowoltaiczne jest najprostsza z punktu widzenia konsumenta.

Zdecydowanie bardziej rozbudowane procedury obowiązują w przypadku chęci zainwestowania w małą turbinę wiatrową. Są one w dużej mierze uzależnione od sposobu zamontowania danej instalacji.

Jeżeli prosument przewiduje, że jego turbina posadowiona będzie na fundamencie, czyli trwale związana z gruntem, to instalację taką da się zakwalifikować jako budowla lub obiekt budowlany i według przepisów, art. 28 ust. 1 ustawy prawo budowlane wymagać będzie wydania pozwolenia na budowę, a po zakończeniu procesu pozwolenia na użytkowanie.

---

¹⁸ Stanowisko takie zostało potwierdzone przez Dyrektora Izby Skarbowej w Łodzi w Interpretacji

Indywidualnej z dnia 23 października 2013 r., IPTPP2/443-613/13-4/JN; również przez Dyrektora izby Skarbowej w Warszawie w interpretacji indywidualnej z dnia 19 września 2014 r., IPPP1/443-742/14-2/JL

¹⁹ Stanowisko takie zostało potwierdzone przez Dyrektora Izby Skarbowej w Łodzi w Interpretacji

Indywidualnej z dnia 13.02.2013r. IPTPP2/443-970/12-2/JN.

Dla osób, dla których procedura uzyskiwania pozwolenia na budowę jest zbyt sformalizowana i czasochłonna lepszym zdecydowanie rozwiązaniem powinno być rozważenie zlokalizowania turbiny na budynku. Zgodnie bowiem z art. 30 ust. 1 pkt) 3 lit. b zgłoszenia właściwemu organowi wymaga wykonywanie robót budowlanych polegających na instalowaniu urządzeń o wysokości powyżej 3 m na obiektach budowlanych.

W sytuacji zatem, gdy urządzenie jest niższe niż wskazane w ustawie 3 metry jego zainstalowanie nie będzie wymagało nawet zgłoszenia. W przypadku gdyby wysokość turbiny przekroczyła trzy metry zgłoszenia takiego należy bezwzględnie dokonać. Procedurę określa art. 30 ust. 1a i nast. prawa budowlanego. Zasadą przy tego typu procedurze jest możliwość zgłoszenia sprzeciwu przez właściwy organ w terminie 30 dni. Jeżeli zgłoszenie takie nie zostanie dokonane można rozpoczynać proces montażu.

Podsumowując należy podnieść, że korzystnym z punktu widzenia prosumentów byłoby rozszerzenie katalogu instalacji niewymagających pozwolenia na budowę z art. 5 ust. 2 pkt 16 ustawy prawo budowlane również o małe, przydomowe turbiny wiatrowe.

Spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe

Zagadnienia wspólne

Przede wszystkim należy zwrócić uwagę, że ani spółdzielnia mieszkaniowa, ani wspólnota, pomimo, że są to podmioty o innym usytuowaniu na rynku nie mają takiej pozycji jak prosument będący osobą fizyczną. W dyskusjach na temat rozwoju prosumeryzmu podnosi się częstokroć, że zmiana taka byłaby bardzo korzystna społecznie i wpłynęła na obniżenie kosztów utrzymania mieszkania także dla osób, które mieszkają w budynkach wielorodzinnych. Miałoby to być także przeciwważą dla twierdzeń, że mikrogeneracja energii ze źródeł odnawialnych to hobby dla najzamożniejszych.

Czy, pomimo braku ułatwień, analogicznych jak w przypadku osób fizycznych, osoby chcące włączyć się w mikrogenerację mają na to szanse? Odpowiedź nie jest prosta. Przede wszystkim należy przeanalizować możliwości działania mieszkańców bloków w ramach spółdzielni czy wspólnoty mieszkaniowej.

Spółdzielnie Mieszkaniowe

W stosunkach ze Spółdzielnią opierać się należy przede wszystkim na dwóch aktach prawnych: ustawie z dn. 15 grudnia 2000 r. o Spółdzielniach mieszkaniowych oraz Prawo spółdzielcze z 16 września 1982 r. Nadto, każda spółdzielnia posiada swój indywidualny statut, który szczegółowo reguluje kwestie wewnętrzne. Spółdzielni, wbrew powszechnej opinii nie obowiązuje Kodeks postępowania administracyjnego. KPA ma zastosowanie wyłącznie do postępowania przed organami administracji publicznej w należących do właściwości tych organów sprawach indywidualnych rozstrzyganych w drodze decyzji administracyjnych, przed innymi organami państwowymi oraz przed innymi podmiotami, gdy są one powołane z mocy prawa lub na podstawie porozumień do załatwiania spraw, w sprawach rozstrzygania sporów o własność między organami jednostek samorządu terytorialnego i organami administracji rządowej oraz między organami i podmiotami. Nadto, spółdzielnia może posiadać regulaminy wydane na podstawie jej statutu.

Na wstępie odróżnić należy sytuacje w jakich znajdują się osoby zamieszkujące w zasobach zarządzanych przez Spółdzielnie mieszkaniową. Niezależnie od przysługującego tytułu prawnego do nieruchomości inne prawa w spółdzielni przysługują członkowi i nie członkowi. Członek uprawniony jest m.in do uczestnictwa w walnym zgromadzeniu spółdzielni, zgłaszaniu projektów uchwał, wyrobu rady nadzorczej. Dodatkowo, w budynkach położonych w zasobach spółdzielni mieszkaniowej do poszczególnych lokali mogą przysługiwać inne tytuły prawne. Najczęstszym tytułem prawnym do lokalu położonym w budynku wielorodzinnym jest spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego. Spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu uregulowane zostało w ustawie Kodeks cywilny, ustawie Prawo spółdzielcze oraz ustawie o Spółdzielniach mieszkaniowych jako ograniczone prawo rzeczowe. Konstrukcją

zbliżone jest ono do własności, jednakże osoba której przysługuje to prawo pomimo, iż może je zbyć lub obciążyć, to nie jest właścicielem tego lokalu w rozumieniu kodeksu cywilnego.

Innym tytułem prawnym do lokalu spółdzielczego jest spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu, które uregulowane zostało w ustawie Prawo spółdzielcze oraz ustawie o spółdzielniach mieszkaniowych. W dużym uproszczeniu, prawu temu bliżej jest do najmu, niż do własności. Nadto, w zasobach zarządzanych przez spółdzielnie mieszkaniowe nierzadko, spotyka się lokale wyodrębnione, co do których przysługuje odrębna własność. Powyższe wyjaśnienie ma o tyle istotne znaczenie, że niejednokrotnie inaczej kształtuje się sytuacja prawna osób posiadających inne tytuły prawne.

Mieszkaniec budynku wielorodzinnego jako indywidualny prosument.

W teorii możliwa jest sytuacja, w której konsument, zamieszkujący obiekt wielorodzinny będzie chciał zainwestować w indywidualną instalację. Z dzisiejszej perspektywy wydaje się to mało prawdopodobne, ponieważ ekonomiczna opłacalność takiego przedsięwzięcia byłaby zapewne niewielka. Warto jednak mieć na uwadze, że w przyszłości sytuacja może ulec zmianie.

W takiej sytuacji, w pierwszej kolejności zasadne jest zwrócenie się do Spółdzielni z prośbą o udzielenie informacji, czy na budynkach administrowanych przez nią zainstalowane są np. panele fotowoltaiczne lub istnieją plany ich montażu. Możliwe, że w spółdzielni są już plany instalacji paneli fotowoltaicznych na budynkach będących w jej zasobach. W większości wypadków spółdzielnie udzielą takich informacji, choć nie mają takiego obowiązku. Obowiązek udostępniania takich informacji istnieje po stronie spółdzielni wyłącznie w stosunku do jej członka. Termin odpowiedzi na pismo członka reguluje statut danej spółdzielni. Zwykle przyjmuje on termin 30 dniowy, a w sprawach zawitych i w wyjątkowych okolicznościach daje możliwość przedłużenia tego terminu do 2 miesięcy za wcześniejszym poinformowaniem członka o przyczynach przedłużenia terminu.

Inaczej sytuacja wygląda w przypadku osób, które nie posiadają statusu członka spółdzielni. W takim wypadku spółdzielnia nie wiąże żadne terminy do udzielenia odpowiedzi. Niejednokrotnie, spółdzielnia odmówi udzielenia takich informacji. W takim przypadku, należy powołać się na okoliczność, iż udzielenie wnioskowanych informacji jest związane bezpośrednio z przysługującym osobie tytułem prawnym do lokalu. W takim przypadku spółdzielnia może ograniczyć swoją odpowiedź wyłącznie do budynku, w którym położony jest lokal wnioskującego o wydanie informacji. Zainteresowana osoba może jednak poprosić o podpisanie takiego pisma przez sąsiada lub znajomego, który posiada status członka spółdzielni. Tym sposobem uzyskamy szersze informacje, najprawdopodobniej w krótszym czasie.

Części wspólne budynku

Przed wszystkim w tym miejscu należy odwołać się do definicji czym jest spółdzielnia - tj. dobrowolnym zrzeszeniem nieograniczonej liczby osób, o zmiennym składzie osobowym i zmiennym funduszu udziałowym, które w interesie swoich członków prowadzi wspólną działalność gospodarczą.

W pierwszej kolejności osoby posiadające mieszkanie w zasobach spółdzielni mieszkaniowej, a rozważające montaż instalacji powinny sięgnąć do Statutu spółdzielni. Statut jest podstawowym aktem spółdzielni. Jeżeli nie posiadamy statutu, jego tekst znajdziemy na stronie internetowej spółdzielni lub zostanie on nam udostępniony w spółdzielni. Statut reguluje kwestie części wspólnych budynku, ich użytkowania oraz wykorzystania przez członków do indywidualnych celów. W przepisach ustaw spółdzielczych brak jest legalnej definicji części wspólnych budynku. Kwestię tą rozstrzyga dopiero statut spółdzielni. Jednakże w praktyce za część wspólną przyjmuje się części budynku i urządzenia, które nie służą wyłącznie do użytku właścicieli lokali (fundamenty budynku wraz ze ścianami zewnętrznymi, dach, strych, korytarze, pomieszczenia gospodarcze, ciągi i instalacje budynku). Jednakże, inaczej niż w przypadku właścicieli lokali we wspólnocie mieszkaniowej, osobie której przysługuje spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego nie przysługuje udział we własności części wspólnych. Właścicielem ich pozostaje sama spółdzielnia. Niejednokrotnie, statut nie rozstrzyga jednoznacznie sposobu korzystania z części wspólnych i zawiera delegację do dalszych aktów wewnątrzspółdzielczych tj. regulaminów. Członek spółdzielni uzyska je bez większego problemu, najczęściej bezpośrednio od samej spółdzielni lub z jej strony internetowej. Gwarantuje mu to art. 8¹ ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, stanowiąc że członek spółdzielni mieszkaniowej ma prawo otrzymania odpisu statutu i regulaminów oraz kopii uchwał organów spółdzielni i protokołów obrad organów spółdzielni, protokołów lustracji, rocznych sprawozdań finansowych oraz faktur i umów zawieranych przez spółdzielnię z osobami trzecimi. Należy pamiętać że statut i regulaminy uzyskujemy jako członkowie uzyskujemy bezpłatnie.

Na marginesie wypada również zaznaczyć, iż co prawda Spółdzielnia stosownie do art. 8¹ ust. 3 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych powinna takie dokumenty udostępnić na stronie internetowej spółdzielni, jednakże praktyka wskazuje, iż nie jest to powszechne.

Co do zasady instalację zamontować można jedynie na częściach wspólnych budynków - przede wszystkim dachach lub w szczególnych wypadkach elewacji. W regulaminach spółdzielni zawarte są zwykle szczegółowe regulacje dotyczące sposobu wykorzystania i udostępnienia części wspólnych budynku. W najprostszym przypadku proces decyzyjny w małej Spółdzielni może ograniczać się do decyzji i uchwały zarządu spółdzielni. Statut spółdzielni mieszkaniowych zazwyczaj decyzje niezastrzeżone wyraźnie w statucie do kompetencji innych organów, pozostawia w gestii zarządu. W przypadku większych Spółdzielni proces decyzyjny może opierać się również o administrację osiedla oraz opinie pionu technicznego. Niejednokrotnie, w przypadku największych spółdzielni istnieją organy

doradcze administracji osiedli spółdzielni zwane w zależności od spółdzielni Radą Osiedla, Komisją Osiedla itp. Często to ten organ pełni funkcję opiniodawczą, a ostateczna decyzja podejmowana jest przez kierowników osiedli lub zarząd spółdzielni. Nie należy jednak tracić z pola widzenia, iż w przypadku spółdzielni mieszkaniowych najwyższym organem jest walne zgromadzenie członków spółdzielni. Statut spółdzielni zawiera informację o trybie postępowania wewnątrzspółdzielczego i określa kwestię ewentualnego odwołania od niekorzystnej decyzji, a o tym dalej.

Jeżeli upewnimy się, że nasza spółdzielnia dopuszcza wykorzystanie części wspólnych budynku do celów indywidualnych, kolejnym krokiem jest wystąpienie do zarządu Spółdzielni z pismem, w którym poinformujemy zarząd o planach instalacji OZE. Do pisma należy dołączyć projekt instalacji, schemat instalacji wraz z opisem, kosztorys, informację o planowanym miejscu zamontowania instalacji, przeznaczeniu, planowanych przebudowach istniejących w budynku sieci. Należy pamiętać, że już na tym etapie wiele zależy od osoby składającej takie pismo. Im dokładniejszy będzie projekt oraz pozostałe dokumenty, tym mniej formalności i dodatkowych pytań ze strony spółdzielni.

Niejednokrotnie w spółdzielniach mieszkaniowych praktyką jest, wynajem powierzchni dachu jej członkom lub osobom posiadającym lokal w danym budynku. Może więc mieć miejsce sytuacja, w której spółdzielnia zawrze z nami umowę wynajmu fragmentu dachu przeznaczonego na montaż ogniw. Może się to jednak wiązać z odpłatnością co ujemnie wpłynie na opłacalność inwestycji.

Należy liczyć się z tym, iż w przypadku Spółdzielni mieszkaniowych proces decyzyjny w zakresie zgody na montaż instalacji, może być znacząco rozciągnięty w czasie. Często, widać również zależność, im większa spółdzielnia, proces decyzyjny trwa dłużej.

Proces decyzyjny w spółdzielni mieszkaniowej

Wyraźnego zaznaczenia wymaga fakt, iż zainstalowanie instalacji na częściach wspólnych budynku wymagać będzie uchwały zarządu spółdzielni zezwalającej na to. W zależności od zapisów statutu w procesie decyzyjnym mogą również uczestniczyć inne organy spółdzielni.

Gdy spółdzielnia wyrazi zgodę na zamontowanie instalacji z pewnością określi dokładne miejsce ich montażu, dodatkowe warunki techniczne, jakie ma spełniać montaż i instalacja, sposób ich użytkowania i koszty eksploatacji. Należy jednak pamiętać, że montaż musi się dokonać zgodnie z zasadami sztuki budowlanej, stąd przyszły prosument może oczekiwać, że spółdzielnia postawi dodatkowe wymagania, np. w zakresie certyfikacji instalatorów.

W przypadku decyzji odmownej zarządu lub administracji spółdzielni członkowi pozostaje jeszcze jedna możliwość przeforsowania uchwały umożliwiającej instalację. Pamiętać należy, iż zarząd nie jest najważniejszym organem spółdzielni. Takim pozostaje walne zgromadzenie spółdzielców, a w niektórych spółdzielniach zebranie przedstawicieli tworzone wg. podobnych

zasad jak walne zgromadzenie. Stosownie do art. 42 ustawy Prawo spółdzielcze uchwały walnego zgromadzenia obowiązują wszystkich członków spółdzielni oraz wszystkie jej organy. Zatem uchwała podjęta przez zgromadzenie, czyli przez samych członków spółdzielni będzie wiązała zarząd.

Pracę należy rozpocząć od przygotowania projektu uchwały. Może on zawierać wyrażenie ogólnej zgody na montaż ogniw fotowoltaicznych na dachach budynków administrowanych przez spółdzielnie albo dokładnie regulować zasady instalacji takich instalacji. Uchwała nie musi precyzyjnie określać warunków i zasad udostępnienia części wspólnych na potrzeby takich instalacji - wystarczający będzie zapis, że określenie szczegółowych warunków walne zgromadzenie przekazuje zarządowi spółdzielni. Zarząd spółdzielni zobowiązany będzie wykonać uchwałę walnego zgromadzenia, albowiem w tym zakresie podlega to kontroli przez radę nadzorczą. Należy przy tym pamiętać, że rada nadzorcza jest wybierana bezpośrednio przez członków spółdzielni na walnym zgromadzeniu. Warto zatem rozważyć poparcie kandydata, który deklaruje poparcie inicjatyw związanych z odnawialnymi źródłami energii w spółdzielni.

Projekty uchwał i żądania zamieszczenia oznaczonych spraw w porządku obrad walnego zgromadzenia lub jego wszystkich części mają prawo zgłaszać: zarząd, rada nadzorcza i członkowie. Projekty uchwał powinny być wykładane na co najmniej 14 dni przed terminem walnego zgromadzenia lub jego pierwszej części w siedzibie spółdzielni. Członkowie mają prawo zgłaszać projekty uchwał i żądania zamieszczenia oznaczonych spraw w porządku obrad walnego zgromadzenia, w terminie do 15 dni przed dniem posiedzenia walnego zgromadzenia lub jego pierwszej części. Jednakże projekt zgłaszanej uchwały musi zostać poparty przez co najmniej 10 członków. Nie jest przy tym wymagane, aby wszyscy członkowie podpisani pod projektem uchwały zamieszkiwali w tym samym budynku, nawet jeżeli projekt uchwały miałby dotyczyć wyłącznie jednego z budynków spółdzielni. Również inni członkowie mają prawo zgłaszania poprawek do projektów uchwał nie później niż na 3 dni przed posiedzeniem walnego zgromadzenia lub jego pierwszej części. Projekty takich uchwał składa się zazwyczaj bezpośrednio w siedzibie spółdzielni, decyduje bowiem tutaj data wpływu do spółdzielni, a nie data stempla pocztowego. Po wpłynięciu projektu zarząd spółdzielni będzie zobowiązany do przygotowania pod względem formalnym i przedłożenia pod głosowanie na walnym zgromadzeniu projektów uchwał i poprawek zgłoszonych przez członków spółdzielni.

Walne zgromadzenie nie ma możliwości modyfikacji projektów uchwał. Może on zostać przyjęty wyłącznie w brzmieniu przedłożonym pod głosowanie lub odrzucony.

Pamiętać należy, że uchwała walnego zgromadzenia może zostać zaskarżona. Uchwała sprzeczna z postanowieniami statutu bądź dobrymi obyczajami lub godząca w interesy spółdzielni albo mająca na celu pokrzywdzenie jej członka może być zaskarżona do sądu (art. 42 § 3 ustawy Prawo spółdzielcze). Każdy członek spółdzielni lub zarząd może wytoczyć

powództwo takie o uchylenie uchwały. Czas na wniesienie powództwa jest ograniczony - powinno być wniesione w ciągu sześciu tygodni od dnia odbycia walnego zgromadzenia.

Przestrzec należy, iż w przypadku samowolnego zainstalowania instalacji na częściach wspólnych, w chwili powzięcia o tym informacji przez spółdzielnię, z pewnością zażąda ona ich usunięcia lub w razie bezskutecznego upływu terminu usunie samodzielnie. Nadto, może obciążyć nas kosztami usunięcia takiej instalacji lub zniszczeń powstałych w wyniku niewłaściwego lub nieprawidłowego jej zamontowania.

Łatwiej w grupie

Niejednokrotnie montaż mikroinstalacji wymaga znaczącej inwestycji zarówno pod względem środków finansowych jak i zmian budowlanych w obiekcie mieszkalnym. Potrzebne są również konsultacje z mieszkańcami danego bloku. Spółdzielnia może z inicjatywy mieszkańców zorganizować takie spotkanie, żeby sprawdzić czy instalacja ogniw w budynku spotka się z aprobatą. Obiór inwestycji w budynku będzie zapewne decydował o skali ewentualnej inwestycji w budynku.

Praktyka wskazuje, że spółdzielnia może uzależnić wydanie zgody na montaż instalacji od uzyskania zgody większości mieszkańców budynku. W przypadku budynków o niewielkiej liczbie lokali (6-10), gdzie sąsiedzi znają się dobrze, uzyskanie takiej zgody, raczej nie stanowiłoby większego problemu. Mogą zacząć się one jednak zacząć w przypadku budynków o znaczącej liczbie lokali (100 wzwyż) - których przykładem są np. Katowicka Superjednostka, najdłuższy budynek w Polsce przy ul. Kijowskiej 11 tzw. „Jamnik”, „Falowce” w Gdańsku czy „Pekin” na Przyczółku Grochowskim w Warszawie.

Kto zyskuje na OZE w spółdzielni?

Przede wszystkim celem spółdzielni jest zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych jej członków. Nadto, art. 1 ust. 3 ustawy o Spółdzielniach mieszkaniowych stanowi, że Spółdzielnia ma obowiązek zarządzania nieruchomościami stanowiącymi jej mienie lub nabyte na podstawie ustawy mienie jej członków. Pamiętać należy, że co do zasady spółdzielnia mieszkaniowa, która nie prowadzi działalności deweloperskiej, prowadzi działalność bez wyników, nienastawioną na zysk. Pożytki i inne przychody z nieruchomości wspólnej służą pokrywaniu wydatków związanych z jej eksploatacją i utrzymaniem, a w części przekraczającej te wydatki przypadają właścicielom lokali proporcjonalnie do ich udziałów w nieruchomości wspólnej.

Sposób przeznaczenia energii, czy też zysków z jej odsprzedaży uzależniony jest od tego, kto będzie właścicielem i poniesie koszty instalacji oraz eksploatacji ogniw. Art. 5 ust. 1 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych nie określa, komu przypadają zyski z takiej prywatnej instalacji. Prywatny właściciel (z wyjątkiem sytuacji w której właścicielem jest spółdzielnia) nie jest zatem zobowiązany do przekazywania zysków z odnawialnych źródeł energii na rzecz budynku jako pożytków z nieruchomości. Inaczej może wyglądać sytuacja jeżeli część inwestycji miałaby

zostać sfinansowana przez spółdzielnię. Wtedy mogłaby ona określić inne zasady podziału energii uzyskanej z instalacji.

Natomiast, jako pożytki czy przychody z części wspólnej, które obniżają koszty eksploatacji i utrzymania nieruchomości uznaje się czynsz jaki płaciłby za najem powierzchni dachu właściciel instalacji.

W przypadku instalacji indywidualnej lub indywidualnych całość zysku z nich należy się wyłącznie ich właścicielom. Spółdzielnia nie powinna rościć sobie praw do takiego przychodu. Zaznaczyć w tym miejscu należy, iż jeżeli spółdzielnia podjęłaby uchwałę, w której określiłaby swoje prawo do partycypacji w zyskach z instalacji, bez ponoszenia żadnych wkładów z tego tytułu uchwała taka powinna zostać przez członka lub lokatora zaskarżona. Brak jest bowiem podstaw do partycypacji w pożytkach lub przychodach z instalacji tak przez spółdzielnię, jak i innych lokatorów budynku, jeżeli stanowią one wyłączną własność osoby fizycznej. Osoba posiadająca taką instalację może decydować samodzielnie o sposobie wykorzystania pozyskanej energii.

Należy jednak pamiętać, iż również spółdzielnie mieszkaniowe mogą wystąpić wnioskiem o przyznanie pomocy publicznej na inwestycje w zakresie infrastruktury energetycznej w ramach POIiŚ. W takim wypadku to spółdzielnia będzie głównym beneficjentem przychodów i pożytków z takiej instalacji. Pożytki te jednak nie mogą być wydatkowane dowolnie. Zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych pożytki i inne przychody z nieruchomości wspólnej służą pokrywaniu wydatków związanych z jej eksploatacją i utrzymaniem. Zgodnie z powyższym pożytki i przychody z wykorzystania paneli fotowoltaicznych w budynku powinny być przekazane na pokrycie wydatków związanych z utrzymaniem nieruchomości spółdzielni.

O sposobie podziału zysków z ogniw fotowoltaicznych decydować będzie uchwała zarządu spółdzielni, określająca zasady montażu, eksploatacji i konserwacji takich ogniw. W przypadku niekorzystnej dla mieszkańca lub członka uchwały, może on ją zaskarżyć. Członek spółdzielni może również sam przygotować projekt takiej uchwały i przedstawić zarządowi spółdzielni celem rozważenia podjęcia uchwały o takiej treści. Brak jest jednak środków obligujących zarząd do pojęcia takiego projektu uchwały.

Spółdzielnia jako inwestor

Inną możliwością względem indywidualnej inwestycji jest inwestycja całej Spółdzielni.

Z inicjatywą takiej inwestycji może wyjść zarówno członek, właściciel własnościowego prawa spółdzielczego, właściciel wyodrębnionego lokalu, jak i zarząd spółdzielni. W pierwszej kolejności możemy zwrócić się do zarządu Spółdzielni, aby ten wystąpił ze stosownym zapytaniem do członków i mieszkańców, czy są zainteresowani mikroinstalacją lub żeby zorganizował spotkanie w tej sprawie. Spółdzielnie mają zwykle lepiej zorganizowane

struktury do organizacji takich spotkań. Możemy również sami zorganizować takie spotkanie z innymi mieszkańcami.

Zarząd, w przypadku pozytywnej reakcji ze strony spółdzielców może dokonać stosownych analiz lokalizacji ogniw fotowoltaicznych na administrowanych budynkach. Nadto, powinien również sprawdzić parametry techniczne sieci zainstalowanych w budynkach. Rada nadzorcza, co prawda może umieścić w ramach planów gospodarczych na kolejne lata inwestycje w mikroinstalacje w niektórych lub we wszystkich budynkach, ale to co do zasady, do walnego zgromadzenia należy uchwalanie kierunków rozwoju działalności gospodarczej spółdzielni. Zarząd może podjąć uchwałę o montażu instalacji ogniw

Jeżeli większość spółdzielców jest zainteresowana instalacją, a zarząd nie podejmuje działań zmierzających do realizacji tego projektu, konieczne będzie podjęcie uchwały członków spółdzielni na Walnym Zgromadzeniu. Decyzje na walnym zgromadzeniu lub jest częściach podejmowane są większością głosów.

Dobrym momentem na przedstawienie takiego pomysłu jest coroczne walne zgromadzenie członków spółdzielni zwoływane przez zarząd. Co najmniej 10 członków spółdzielni może złożyć projekt uchwały przewidujący instalację w spółdzielni. Konieczne jest jednak przygotowanie takiego projektu wcześniej i przedłożenie go, co najmniej 15 dni przed walnym zgromadzeniem lub pierwszą jego częścią. W przypadku walnego zgromadzenia, które odbywa się częściami, aby uchwała została uchwalona konieczne jest jej przyjęcie przez wszystkie części walnego zgromadzenia

Projekt uchwały powinien określać m.in. zgodę spółdzielców na montaż ogniw fotowoltaicznych, określenie miejsca ich montażu wielkości, sposobu partycypacji w przychodach lub pożytkach z instalacji. Nadto, projekt powinien określać, czy jest to inwestycja spółdzielni w ramach jednego budynku, czy też wszystkich posiadanych przez Spółdzielnie. Partycypacja w przychodach i pożytkach z instalacji powinna być uzależniona od wielkości takiej inwestycji. Jeżeli koszty wybudowania takiej instalacji ponieśli wszyscy mieszkańcy budynków zarządzanych przez spółdzielnie, zyski z nich powinny być rozłożone proporcjonalnie.

Zarówno członkowie spółdzielni, jak i osoby niebędące członkami, którym przysługują spółdzielcze prawa do lokali lub ich odrębna własności są zobowiązani do pokrywania kosztów związanych z eksploatacją i utrzymaniem nieruchomości. Zatem, mówiąc w dużym uproszczeniu, środki finansowe spółdzielni, są tak naprawdę środkami jej członków. Możliwe są zatem dwie formy inwestycji. Jeżeli spółdzielnia posiada zgromadzone fundusze może zdecydować o ich przeznaczeniu na taką inwestycję uchwałą walnego zgromadzenia.

Wspólnota, czy jednak spółdzielnia

W przypadku spółdzielni budujących nowe budynki powstają nieruchomości, w których co prawda właścicielom lokali przysługuje prawo odrębnej własności, ale budynek zarządzany jest przez spółdzielnię. Jeżeli w określonym budynku lub budynkach położonych w obrębie danej nieruchomości została wyodrębniona własność wszystkich lokali, po wyodrębnieniu własności ostatniego lokalu stosuje się przepisy ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali, niezależnie od pozostawania przez właścicieli członkami spółdzielni. Zarząd nieruchomością wspólnymi stanowiącymi współwłasność spółdzielnia jest wykonywany przez spółdzielnię jak zarząd powierzony. Przepisów ustawy o własności lokali o wspólnocie mieszkaniowej i zebraniu właścicieli, co do zasady nie stosuje się.

Wspólnota Mieszkaniowa

W przypadku wspólnoty mieszkaniowej podstawowym aktem prawnym interesującym właściciela lokalu jest ustawa o własności lokali mieszkalnych z dn. 24 czerwca 1994 r. Zgodnie z zasadami przyznawania pomocy publicznej na inwestycje w zakresie infrastruktury energetycznej w ramach POIiŚ zarówno właściciel lokalu, jak i sama wspólnota mieszkaniowa mogą wystąpić z wnioskiem o przyznanie takiej pomocy. Beneficjentem takiej pomocy może być zarówno prywatny właściciel nawet jednego mieszkania, jak i sama wspólnota mieszkaniowa. W obecnym stanie prawnym możliwa jest instalacja ogniw fotowoltaicznych w budynku wielolokalowym, stanowiącym wspólnotę mieszkaniową. Panele słoneczne mogą zostać zainstalowane w różnych miejscach, zarówno należących wyłącznie do właściciela lokalu (balkon, taras), tak i stanowiących część wspólną nieruchomości (dach, grunt, elewacja budynku).

Moje, czy wspólne.

W pierwszej kolejności należy rozważyć możliwość zainstalowania instalacji na budynku lub w jego sąsiedztwie. Wyraźnego rozdzielenia wymaga wyłączna własność lokatora od części nieruchomości stanowiącej współwłasność wszystkich właścicieli. Co należy rozumieć pod pojęciem części wspólnych, wyraźnie wskazuje art. 3 ust. 2 ustawy o własności lokali - nieruchomość wspólną stanowi grunt oraz części budynku i urządzenia, które nie służą wyłącznie do użytku właścicieli lokali. Zatem, nieruchomością wspólną w praktyce są fundamenty budynku wraz ze ścianami zewnętrznymi, dach, strych, korytarze, pomieszczenia gospodarcze, ciągi i instalacje budynku. Nie jest wykluczone, że jako część wspólną uznawany będzie taras, czy ogród przeznaczony do wspólnego użytku przez właścicieli mieszkań. Niejednokrotnie, na mocy wzajemnych porozumień pomiędzy właścicielami, dokonuje się innego, niż przytoczony powyżej sposobu podziału części nieruchomości, które co do zasady, wchodzi w skład nieruchomości wspólnych.

Zaznaczenia wymaga, iż do części wspólnych nieruchomości przysługują prawa, tj. udział we współwłasności w części ułamkowej, wszystkim właścicielom lokali położonych w tej

nieruchomości. Udział właściciela lokalu wyodrębnionego w nieruchomości wspólnej odpowiada stosunkowi powierzchni użytkowej lokalu wraz z powierzchnią pomieszczeń przynależnych do łącznej powierzchni użytkowej wszystkich lokali wraz z pomieszczeniami do nich przynależnymi. Udział właściciela samodzielnych lokali niewyodrębnionych w nieruchomości wspólnej odpowiada stosunkowi powierzchni użytkowej tych lokali wraz z powierzchnią pomieszczeń przynależnych do łącznej powierzchni użytkowej wszystkich lokali wraz z pomieszczeniami do nich przynależnymi (art. 3 ust. 3 ustawy o własności lokali mieszkalnych).

Niejednokrotnie ustalenie zakresu nieruchomości wspólnej w konkretnym stanie faktycznym sprawia problemy. Bezspornym jest, iż grunt, na którym posadowiony jest budynek zalicza się do części wspólnej. Grunt stanowi część wspólną nieruchomości niezależnie od tego, czy jest on we władaniu na prawie własności czy użytkowania wieczystego.

Jako potencjalną lokalizację dla instalacji można wskazać taras lub balkon. Balkon w zależności od położenia w budynku i funkcji określonej w koncepcji architektonicznej może stanowić zarówno część wspólną budynku, jak i część składową lokalu do którego przylega. Jednakże balkon nie zawsze stanowi przynależność do lokalu mieszkalnego. Warto spojrzeć w akt notarialny sprzedaży mieszkania lub ustanowienia jego odrębnej własności. W akcie notarialnym powinien być wyraźnie wskazany tytuł prawny do balkonu.

Sąd Najwyższy w wyroku z dn. 3 października 2002 r. (III RN 153/01) przesądził, że balkony, które mają połączenie (wyjście) tylko z jednym lokalem a, możliwość korzystania z niego ograniczona jest wyłącznie do osób zajmujących ten lokal, stanowiące przedmiot odrębnej własności i służące do wyłącznego użytku jego właściciela, stanowi część składową tego lokalu. Balkon stanowi część wspólną nieruchomości, gdy jest ogólnodostępny i mogą z niego korzystać wszyscy właściciele budynku. Balkony i tarasy takie dostępne są dla ogółu właścicieli, a wejście na nie odbywa się np. z klatki schodowej lub podwórka.

Proces decyzyjny

We wspólnocie mieszkaniowej ogół właścicieli, których lokale wchodzi w skład określonej nieruchomości, tworzy wspólnotę mieszkaniową. W przypadku właściciela lokalu wchodzącego w skład wspólnoty mieszkaniowej, przygotowania do montażu ogniw fotowoltaicznych należy zacząć od lektury statutu i regulaminów wspólnoty. Nie wszystkie wspólnoty posiadają jednak statut i regulaminy (w przeciwieństwie do spółdzielni mieszkaniowej nie są one obowiązkowe). W takim wypadku zastosowanie będzie miała przede wszystkim ustawa o własności lokali.

Zarząd kieruje sprawami wspólnoty mieszkaniowej i reprezentuje ją na zewnątrz oraz w stosunkach między wspólnotą, a poszczególnymi właścicielami lokali. Czynności zwykłego zarządu podejmuje samodzielnie zarząd. Jednakże do podjęcia przez zarząd czynności przekraczającej zakres zwykłego zarządu potrzebna jest najpierw uchwała właścicieli lokali

wyrażająca zgodę na dokonanie tej czynności oraz udzielająca zarządowi pełnomocnictwa do zawierania umów stanowiących czynności przekraczające zakres zwykłego zarządu w odpowiedniej formie. Czynnościami przekraczającymi zakres zwykłego zarządu są w szczególności zmiana przeznaczenia części nieruchomości wspólnej lub sprzedaż gruntu wspólnoty.

Wyrażenie zgody na montaż niedużej instalacji, która nie będzie wiązała się ze zmianą przeznaczenia części wspólnej, będzie leżało w gestii zarządu. W takim wypadku, podobnie jak w przypadku lokalu położonego w zasobach zarządzanych przez spółdzielnię mieszkaniową, należy złożyć stosowne pismo do zarządu wspólnoty. Do pisma należy dołączyć projekt instalacji fotowoltaicznej, schemat instalacji wraz z opisem, kosztorys, informację o planowanym miejscu zamontowania instalacji, przeznaczeniu, planowanych przebudowach istniejących w budynku sieci. Należy pamiętać, że już na tym etapie wiele zależy od osoby składającej takie pismo. Im dokładniejszy będzie projekt oraz pozostałe dokumenty, tym mniej formalności i dodatkowych pytań ze strony spółdzielni.

Podobnie jak w spółdzielniach mieszkaniowych, również wspólnoty mieszkaniowe niejednokrotnie wynajmują powierzchnię dachu właścicielom lokali w danym budynku. Jeżeli wynika to z decyzji zarządu, statutu wspólnoty lub regulaminu, zarząd wspólnoty może przedstawić nam do zawarcia umowę najmu fragmentu dachu przeznaczonego na montaż ogniw.

Plusem mniejszych niż spółdzielnie, wspólnot mieszkaniowych jest szybszy proces decyzyjny. Często, widać jednak zależność, im większa wspólnota, proces decyzyjny trwa dłużej.

Przestrzec należy, iż w przypadku samowolnego zainstalowania takich paneli, w chwili powzięcia o tym informacji przez wspólnotę, z pewnością zażąda ona ich usunięcia lub w razie bezskutecznego upływu terminu usunie samodzielnie. Nadto, może obciążyć nas kosztami usunięcia takiej instalacji lub zniszczeń powstałych w wyniku niewłaściwego lub nieprawidłowego jej zamontowania.

Co bierze pod uwagę zarząd Wspólnoty.

Zarząd wspólnoty rozpoznając taki wniosek zobowiązany jest działać przede wszystkim na korzyść wspólnoty, którą reprezentuje. Zarząd bada również, czy instalacja nie narusza, bądź ogranicza innym właścicielom możliwość korzystania z części wspólnych. Zarząd może odmówić nam zgody na taką instalację na przykład, gdy proponowana przez właściciela instalacja mogłaby uszkodzić poszycie dachu lub ograniczałaby korzystanie z części wspólnych budynku. Każdy wniosek rozpatrywany jest indywidualnie.

Zgoda zarządu na montaż instalacji OZE powinna być wyrażona w formie uchwały zarządu. Wyraźnego zaznaczenia wymaga fakt, iż zainstalowanie w ramach części wspólnych nieruchomości ogniw fotowoltaicznych możliwe jest dopiero po podjęciu tej uchwały. Nie

należy najpierw budować instalacji, a dopiero następnie występować o zgodę do zarządu wspólnoty.

Kiedy zarząd wspólnoty wyrazi zgodę na zamontowanie paneli fotowoltaicznych z pewnością określi dokładne miejsce ich montażu, dodatkowe warunki techniczne jakie ma spełniać montaż i instalacja, sposób ich użytkowania i koszty eksploatacji. Montażu paneli należy dokonać zgodnie ze sztuką budowlaną, aby uniknąć później ewentualnych roszczeń o naprawienie szkody ze strony wspólnoty.

W przypadku decyzji odmownej.

W przypadku odmownej decyzji zarządu wspólnoty, właściciel ma jeszcze jedną możliwość uzyskania pozwolenia na zamontowanie takich ogniw. Właściciel może przygotować i przedłożyć na zebranie właścicieli budynku projekt uchwały o wyrażeniu zgody na montaż ogniw fotowoltaicznych w budynku. Projekt taki jest poddany pod głosowanie na zebraniu właścicieli budynku. Zebranie takie zwoływane jest co najmniej raz w roku, przez zarząd wspólnoty. Ważne jest, że projekt taki może zostać złożony nawet przez jednego właściciela.

W treści projektu uchwały należy zawrzeć postanowienia dotyczące zgody właścicieli na instalację ogniw fotowoltaicznych oraz zobowiązania zarządu do podjęcia uchwały określającej szczegółowe zasady i sposób udostępnienia właścicielom części wspólnych (dachów, tarasów, gruntów). Przykładowym zapisem takiej uchwały może być „Zgromadzenie właścicieli lokali wspólnoty mieszkaniowej XY położonej przy ul. A nr 1 w Z wyraża zgodę na instalację ogniw fotowoltaicznych na części wspólnej nieruchomości przy ul. A nr 1, tj. dachu budynku. Zgromadzenie właścicieli lokali zobowiązuje Zarząd wspólnoty do określenia warunków i zasad udostępniania części wspólnych nieruchomości przy ul. A nr 1 na potrzeby instalacji ogniw fotowoltaicznych właścicielom lokali”. Oczywiście jest to jedynie fragment uchwały, której celem byłoby wprowadzenie zasad instalacji OZE we wspólnocie mieszkaniowej. Projekt takiej może również określać czas w jakim zarząd ma podjąć stosowną uchwałę, zasady udostępnienia właścicielowi lokalu części wspólnych budynku - np. najem lub bezpłatne użytkowanie.

Uchwały właścicieli lokali są podejmowane bądź na zebraniu, bądź w drodze indywidualnego zbierania głosów przez zarząd. Uchwała może być wynikiem głosów oddanych częściowo na zebraniu, a częściowo w drodze indywidualnego ich zbierania. We wspólnocie uchwały zapadają większością głosów właścicieli lokali, liczoną według wielkości udziałów, chyba że w umowie lub w uchwale podjętej w tym trybie postanowiono, że w określonej sprawie na każdego właściciela przypada jeden głos.

Pamiętać należy, że jeżeli przedłożony projekt uchwały nie został przyjęty w brzmieniu zaproponowanym przez właściciela, a w toku zebrania został zmieniony, właściciel lokalu może zaskarżyć uchwałę do sądu z powodu jej niezgodności z przepisami prawa lub z umową właścicieli lokali, albo jeśli narusza ona zasady prawidłowego zarządzania nieruchomością

wspólną lub w inny sposób narusza jego interesy. Powództwo powinno zostać wytoczone przeciwko wspólnocie mieszkaniowej w terminie 6 tygodni od dnia podjęcia uchwały na zebraniu ogółu właścicieli lokali albo od dnia powiadomienia wytaczającego powództwo o treści uchwały (zarząd jest zobowiązany zawiadomić o treści uchwały jedynie w wypadku, gdy uchwała nie została podjęta na zgromadzeniu właścicieli wspólnoty, a w drodze zbierania głosów pisemnie, poza zgromadzeniem). Zaznaczenia wymaga, iż uchwała podjęta przez zgromadzenie, co do zasady wykonalna od daty jej podjęcia, chyba że co innego wynika z samej treści uchwały (np. zgoda na montaż ogniw jest odsunięta w czasie o kilka miesięcy). Niemniej, w przypadku zaskarżenia takiej uchwały przez innego właściciela lokalu, może on [właściciel] zwrócić się do sądu o wstrzymanie wykonania uchwały do czasu zakończenia sprawy sądowej.

O ile jednak Ustawa prawo spółdzielcze (w art. 41. § 1.) mówi, że Walne zgromadzenie może podejmować uchwały jedynie w sprawach objętych porządkiem obrad podanych do wiadomości członków w terminach i w sposób określonych w statucie, to Ustawa o własności lokali takich ograniczeń nie zawiera. Właściciele lokali, nawet w trakcie zebrania mogą zmieniać treść głosowanych uchwał lub wprowadzać poprawki, a poddać pod głosowanie uchwały, które nie były objęte zawiadomieniem i nie zostały wcześniej zgłoszone.

Wspólnota jako inwestor

Alternatywą dla indywidualnej inwestycji właściciela lokalu jest inwestycja całej wspólnoty mieszkaniowej. Z inicjatywą takiej inwestycji może wyjść zarówno właściciel lokalu, jak i zarządca nieruchomości.

Działając jako właściciel, w pierwszej kolejności możemy zwrócić się do zarządu, aby ten wystąpił ze stosownym zapytaniem do mieszkańców, czy są oni zainteresowani instalacją ogniw fotowoltaicznych we wspólnocie lub żeby zorganizował spotkanie w tej sprawie. Możemy również sami zorganizować takie spotkanie z innymi lokatorami. Dobrym pomysłem jest lista właścicieli we wspólnocie, którzy są zainteresowani instalacją takich ogniw. Listę taką możemy później przekazać zarządowi.

Jeżeli większość właścicieli lokali we wspólnocie jest zainteresowana instalacją, do dalszego działania konieczne będzie podjęcie uchwały właścicieli lokali. W pierwszej kolejności należy sprawdzić w jaki sposób liczone są głosy we wspólnocie. Uchwały zapadają większością głosów właścicieli lokali, liczoną według wielkości udziałów, chyba że w umowie lub w uchwale podjętej w tym trybie postanowiono, że w określonej sprawie na każdego właściciela przypada jeden głos.

Dobrym momentem na przedstawienie takiego pomysłu jest coroczne zebranie właścicieli zwoływane przez zarząd wspólnoty. Właściciele lokali mogą przedstawić i podjąć taką uchwałę na zebraniu. Warto jednak wcześniej przygotować projekt uchwały i przedstawić go zarządcy i pozostałym właścicielom.

Projekt uchwały powinien określać m.in. zgodę właścicieli na montaż instalacji, określenie miejsca ich montażu, wielkości, sposobu partycypacji w przychodach lub pożytkach z instalacji. Ponieważ koszty utrzymania, remontów i modernizacji nieruchomości wspólnej pokrywają wszyscy właściciele proporcjonalnie do udziałów (art. 14 ustawy o własności lokali), instalacja taka będzie pokryta najczęściej z funduszu remontowego.

Może mieć miejsce sytuacja, że wspólnota nie posiada takiego funduszu (nie jest on obowiązkowy) lub zgromadzone na nim środki nie są wystarczające. Jeżeli wspólnota nie chce czekać, aż zgromadzi odpowiednią ilość środków, może zdecydować o sfinansowaniu przeprowadzenia remontu z zaciągniętego kredytu. W takim wypadku konieczne jest upoważnienie w uchwale zarządu do zaciągnięcia kredytu w imieniu wspólnoty, a nadto udzieleniu mu pełnomocnictwa przez właścicieli.

Kto zyskuje na OZE we wspólnocie mieszkaniowej

Zgodnie z art. 12 ustawy o własności lokali pożytki i inne przychody z nieruchomości wspólnej służą pokrywaniu wydatków związanych z jej utrzymaniem, a w części przekraczającej te potrzeby przypadają właścicielom lokali w stosunku do ich udziałów. W takim samym stosunku właściciele lokali ponoszą wydatki i ciężary związane z utrzymaniem nieruchomości wspólnej w części nieznajdującej pokrycia w pożytkach i innych przychodach. Jak już wspomniano powyżej właściciel lokalu ma prawo do współkorzystania z nieruchomości wspólnej zgodnie z jej przeznaczeniem. Podobnie jak w przypadku spółdzielni mieszkaniowych sposób przeznaczenia energii, czy też zysków z jej odsprzedaży uzależniony jest od tego, kto będzie właścicielem i poniesie koszty instalacji oraz eksploatacji ogniw. Pamiętać należy, iż beneficjentem zysków z instalacji jest podmiot, który poniósł nakłady na zakup, montaż i konserwację ogniw. Takim podmiotem może być zarówno właściciel lokalu, jak i wspólnota mieszkaniowa. Art. 12 ustawy o własności lokali wskazuje jedynie, że „pożytki i inne przychody z nieruchomości wspólnej służą pokrywaniu wydatków związanych z jej utrzymaniem”. Brak jest podstawy prawnej do uznania, że instalacja ogniw fotowoltaicznych, wybudowana ze środków własnych jednego właściciela ma obowiązek zasilać inne lokale czy części wspólne budynku. Energia wyprodukowana przez prywatne ogniwa pozostaje własnością właściciela ogniw. Właściciel decyduje o sposobie zużytkowania energii, czy też jej dalszej odsprzedaży. Wspólnota nie powinna zgłaszać roszczeń do takich pożytków, czy przychodu. Zaznaczyć w tym miejscu należy, iż jeżeli zarząd wspólnoty lub zgromadzenie właścicieli podjęłoby uchwałę, w której określiłaby swoje prawo do partycypacji w zyskach z paneli fotowoltaicznych, bez ponoszenia żadnych wkładów z tego tytułu uchwała taka powinna zostać przez właściciela zaskarżona

Za pożytki, czy przychody z nieruchomości wspólnej można uznać jedynie czynsz wynajmu dachu jaki zapłaciłby właściciel ogniw za najem dachu od wspólnoty mieszkaniowej. Czynsz służyłby pokrywaniu wydatków związanych z utrzymaniem wspólnoty.

Inaczej wygląda natomiast sytuacja jeżeli część lub całość inwestycji została sfinansowana przez wspólnotę. Wtedy, zarząd wspólnoty lub zgromadzenie właścicieli mogłoby określić inne zasady podziału energii uzyskanej z paneli.

Należy jednak pamiętać, iż również wspólnoty mieszkaniowe mogą otrzymać pomoc publiczną na inwestycje w zakresie infrastruktury energetycznej w ramach POIiŚ. Jeżeli inwestycja została przeprowadzona ze środków własnych wspólnoty, to wspólnota będzie głównym beneficjentem przychodów i pożytków z takiej instalacji. Pożytki te jednak nie mogą być wydatkowane dowolnie. Zgodnie z art. 12 ustawy o własności lokali pożytki i inne przychody z nieruchomości wspólnej służą pokrywaniu wydatków związanych z jej utrzymaniem, a w części przekraczającej te potrzeby przypadają właścicielom lokali w stosunku do ich udziałów.

Zgodnie z powyższym, pożytki i przychody z wykorzystania instalacji zainstalowanych przez wspólnotę mieszkaniową przeznaczone są przede wszystkim na pokrycie wydatków związanych z utrzymaniem danej nieruchomości. Niemniej, koszty zakupu i montażu instalacji sfinansowane będą ze środków właścicieli lokali. W przypadku zaciągnięcia kredytu inwestycyjnego przez zarząd wspólnoty w celu realizacji inwestycji, również koszty obsługi kredytu zostaną przerzucone na członków wspólnoty.

Zaznaczenia wymaga, iż środki finansowe posiadane przez wspólnotę, stanowią tak naprawdę środki właścicieli lokali. O przeznaczeniu tych środków w sprawach bieżących decyduje zarząd wspólnoty, natomiast w przypadku większych inwestycji uchwałę podejmują właściciele lokali. Właściciele lokali mogą podjąć uchwałę, iż cała wspólnota przystąpi do inwestycji, a ogniwa fotowoltaiczne będą służyły wszystkim właścicielom. W związku z taką inwestycją właściciele mogą również podjąć uchwałę wyrażającą zgodę na zaciągnięcie przez zarząd w imieniu wspólnoty mieszkaniowej kredytu. Decyzja o zaciągnięciu kredytu pozostaje jednak wyłącznie w gestii właścicieli lokali, gdyż zarząd co prawda kieruje sprawami i reprezentuje wspólnotę mieszkaniową na zewnątrz, ale zaciągnięcie kredytu w jej imieniu wymaga zgody właścicieli w formie uchwały.

PROCEDURY OPERATORÓW SYSTEMÓW DYSTRYBUCYJNYCH W PROCESIE PRZYŁĄCZANIA MIKROINSTALACJI DO SIECI

Razem z przeprowadzoną analizą stanu prawnego poddaliśmy analizie również praktykę stosowania przepisów, bowiem częstokroć ma to większy wpływ na adresatów regulacji, aniżeli sama ich treść. Istotne jest bowiem nie tylko to, czy przedsiębiorstwa wypracowały konkretne procedury współpracy z prosumentami, ale także czy są one jednolite oraz czy prosumenci mają dostęp do ich treści. Zainstalowania mikroinstalacji prosumenckich dokonuje co prawda uprawniony instalator lub elektryk posiadający stosowne uprawnienia, jednak to konsument jest stroną ponoszącą koszty inwestycji. W naszej ocenie musi on być w stanie ocenić ryzyko inwestycji, także w kwestii przyłączenia i dalszej współpracy z przedsiębiorstwem energetycznym.

Zakres i cel prowadzonych działań badawczych

Badanie objęło przede wszystkim procedury i praktyki postępowania pięciu największych spółek, zajmujących się dystrybucją energii elektrycznej dla gospodarstw domowych, czyli:

1. RWE Stoen Operator Sp. z .o.o.
2. Enea Operator
3. Tauron Dystrybucja
4. Energa Operator
5. PGE Dystrybucja

Są to podmioty, do których sieci przyłączona jest i będzie przeważająca większość polskich prosumentów. Z tego względu ważne jest, aby przeanalizować, w jaki sposób załatwiane są ich sprawy, jak również czy potencjalni prosumenci są w stanie ustalić, jakie procedury trzeba będzie przeprowadzić.

Analiza prowadzona jest przede wszystkim pod kątem realizacji procesu przyłączenia prosumentów do sieci elektroenergetycznej konkretnego operatora oraz fazy kontraktowania w zakresie dystrybucji energii elektrycznej wyprodukowanej w mikroinstalacji. Autorzy przyjęli założenie, że podstawowym trybem, w ramach którego odbywać się będą przyłączenia mikroinstalacji prosumenckich, będzie tryb określony w art. 7 ust. ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. - Prawo energetyczne 8d(4) (Dz.U. 1997 nr 54 poz. 348 z późn zm.), rzadziej na podstawie art. 7 ust. 3a ustawy poprzez złożenie wniosku o określenie warunków przyłączenia do sieci w przedsiębiorstwie energetycznym przez podmiot ubiegający się o przyłączenie oraz późniejsze zawarcie umowy o przyłączenie do sieci.

Poza kwestią zgodności stosowanych przez przedsiębiorstwa procedur z przepisami powszechnie obowiązującego prawa zwrócona zostanie szczególna uwaga na sposób, w jaki przedsiębiorstwo nawiązuje kontakt z konsumentem i komunikuje mu opracowane przez siebie procedury, także ich zawartość oraz dostępność wzorów podstawowej dokumentacji.

Nawet w przypadku entuzjastów procedury związane z funkcjonowaniem systemu elektroenergetycznego jawią się jako bardzo zawite. Z punktu widzenia przyszłego i aktualnego prosumenta kwestią kluczową jest przede wszystkim poznanie schematu działania konkretnej procedury, dzięki czemu będzie mu znacznie prościej dopełnić formalności i zgromadzić niezbędną w procesie dokumentację.

Dodatkowo analiza obejmie także w wąskim zakresie zagadnienia związane z odsprzedażą nadwyżek energii wyprodukowanej w instalacji. Oczywiście odkupującym nie jest operator systemu dystrybucyjnego, jednak w przypadku instancji on-grid zawarcie takiej umowy jest elementem istotnym w całej inwestycji.

Materiał badawczy, który posłużył do zbudowania niniejszej analizy, zgodnie z przyjętą metodologią został zebrany na trzy sposoby, które obejmowały:

- a. Wywiady przeprowadzone metodą mystery client z przedstawicielami OSD, przeprowadzone zgodnie z przyjętymi wcześniej scenariuszami (Załącznik 2). Dodatkowo, niejako subsydiarnie w stosunku do osobistych wywiadów prowadzonych z przedstawicielami przedsiębiorstwa, korzystano z dostępnych możliwości porozumiewania się na odległość, w szczególności infolinii.
- b. Analiza dostępnej dokumentacji, w szczególności wyłożonej w punktach obsługi klienta, oraz dostępnej w witrynach internetowych poszczególnych spółek.
- c. Wywiady prowadzone z prosumentami przyłączonymi do sieci konkretnego OSD.

Zgromadzony materiał badawczy pozwala w sposób rzetelny przeprowadzić analizę, której celem będzie wskazanie na konkretne obszary, w których procedury stosowane przez przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się dystrybucją energii elektrycznej są zgodne z prawem i wychodzą naprzeciw potrzebom prosumentów.

Kolejność podmiotów przedstawionych w niniejszej analizie jest przypadkowa.

RWE Stoen Operator Sp. z o.o.

Charakterystyka podmiotu

Klienci indywidualni mogą korzystać z pomocy jednego Biura Obsługi Klientów (ul. Rudzka 18, Warszawa), czynnego od poniedziałku do piątku oraz infolinii (+48 22 821 3131), która czynna jest przez 24 godziny na dobę, siedem dni w tygodniu. Możliwe jest także zadawanie pytań za pośrednictwem poczty elektronicznej, pod adresem operator@rwe.pl. Do użytku konsumentów oddano także stronę internetową <http://www.rwestoenoperator.pl>

Z informacji dostępnych w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Regulacji Energetyki²⁰ wynika, że w drugim półroczu roku 2013 do sieci przedsiębiorstwa nie była przyłączona ani jedna mikroinstalacja prosumencka. Sprawozdanie za okres 1.01.2014 r. - 30.06.2014 r. zawiera informacje o siedmiu instalacjach. Sprawozdanie za okres 1.07.2014 r. - 31.12.2014 r. o trzynastu. Na koniec roku 2014 przedsiębiorstwo przyłączyło 20 mikroinstalacji prosumenckich. Na dzień przygotowania niniejszej analizy nie opublikowano jeszcze nowszych danych, w szczególności obejmujących rok 2015r.

Sposób publikacji materiałów dotyczących przyłączenia mikroinstalacji oraz ich dostępność w punktach obsługi klienta

Jedynym źródłem materiałów związanych z mikroinstalacją prosumencką jest strona internetowa przedsiębiorstwa. W punkcie obsługi klienta nie udostępniono osobie przeprowadzającej badanie jakichkolwiek materiałów, kierując na stronę internetową. Sposób prezentacji treści na stronie internetowej <http://www.rwestoenoperator.pl/> mógłby być bardziej przyjazny dla prosumentów.

Niestety opis odnosi się wyłącznie do procesu przyłączenia odbiorcy energii do sieci elektroenergetycznej. W przypadku mikroinstalacji brak jest jakichkolwiek wskazówek, którymi prosument mógłby kierować się przy planowaniu czy rozpoczynaniu inwestycji. Strona nie eksponuje w żaden sposób możliwości działania prosumenta, który realizuje własną instalację. Osoby mniej zorientowane, które dopiero rozpoczynają swoją przygodę z zagadnieniem mikrogeneracji mogą odnieść wrażenie, że w przypadku Warszawy możliwość taka w ogóle nie istnieje.

W repozytorium dokumentów do pobrania na stronie internetowej osoby zainteresowane przyłączeniem mikroinstalacji odnajdą dwie grupy wzorów dokumentów. Wzory dokumentów potrzebnych do dokonania przyłączenia dostępne są w repozytorium wzorów dokumentów związanych z procesem przyłączenia, gdzie nie wyróżniono żadnej dodatkowej kategorii, zaś wzory umów koniecznych w procesie przyłączenia znajdują się w oddzielnym repozytorium, które jest stosownie opisane. Takie ich rozmieszczenie, w połączeniu z brakiem schematu sprawia, że realizacja całości procesu może być kłopotliwa.

---

²⁰ <http://bip.ure.gov.pl/bip/mikroinstalacje>

Brak jakiegokolwiek schematu procesu przyłączeniowego na stronie internetowej przedsiębiorstwa jest istotnym utrudnieniem także w zakresie wyboru dokumentacji, jaką należy zgromadzić.

Spółka opracowała procedury zarówno na wypadek, gdy podmiot ubiegający się o przyłączenie do sieci będzie spełniał warunki do przyłączenia na podstawie zgłoszenia, jak również na podstawie umowy o przyłączenie. W dostępnym repozytorium dokumentów znajduje się zarówno **Wniosek o podanie warunków przyłączenia urządzeń wytwórczych**, jak i **Zgłoszenie przyłączenia mikroinstalacji**. Zatem przyjąć należy, że przedsiębiorstwo dokonało opracowania stosownych procedur w obu tych wypadkach.

W przypadku dokonywania zgłoszenia przyłączenia mikroinstalacji lektura wzoru tego dokumentu pozwala pozyskać podstawowe informacje, takie jak brak konieczności uiszczenia opłaty z tytułu przyłączenia. Sam wzór dokumentu nie jest nadmiernie rozbudowany, ale napisany dość skomplikowanym językiem. Wzór dokumentu wprost przewiduje, że mikroinstalacja może zostać umieszczona przez osobę prywatną, która nie prowadzi działalności gospodarczej, na budynku wielorodzinnym (np. na podstawie najmu czy użyczenia). Zamieszczono także pouczenie, że prosument nie musi być w obecnym stanie prawnym przedsiębiorcą.

Dokument zaopatrzone także w sześciopunktowy wykaz czynności, które należy przeprowadzić, aby możliwe było rozpoczęcie wytwarzania energii. Jak już wspomniano powyżej, jest on sformułowany w sposób dość skomplikowany. W niewystarczającym stopniu, w ocenie autorów analizy, uwypuklono konieczność zainstalowania instalacji przez osobę legitymującą się konkretnymi uprawnieniami. Przykładowo określenie [...] oświadczenia *uprawnionego wykonawcy robót instalacyjnych urządzeń wytwórczych o spełnieniu wymagań technicznych RWE Stoen Operator Sp. z o.o.* dałoby się zapisać zdecydowanie prościej.

Zgodnie z treścią wzoru dokumentu, aby przeprowadzić poprawnie proces zgłoszenia mikroinstalacji, należy zamieścić lub dołączyć:

1. Uproszczony szkic instalacji wewnętrznej (od miejsca przyłączenia do sieci OSD) z zaznaczeniem miejsca podłączenia mikroinstalacji wraz z układem pomiarowo-rozliczeniowym (do naniesienia we wniosku)
2. Uzgodnioną dokumentację oraz schemat jednokreskowy przyłączanych urządzeń wytwórczych z określeniem zabezpieczeń i typu pomiarów rozliczeniowych
3. Kopię Umowy o świadczenie usług dystrybucji dla energii wytwarzanej
4. Oświadczenie uprawnionego wykonawcy robót instalacyjnych urządzeń wytwórczych o spełnieniu wymagań technicznych RWE Stoen Operator Sp. z o.o.
5. Zgłoszenie gotowości instalacji wytwórczej do przyłączenia oraz do sprawdzenia wewnętrznej linii zasilającej

Nie wszystkie z tych dokumentów dostępne są na stronie internetowej (dostępne są dokumenty z pkt 3 i 5). Oczywiście osoba posiadająca stosowne uprawnienia powinna być przygotowana do ich sporządzenia, jednak zamieszczenie wzorów lub przykładowych szkiców

dla najpowszechniejszych schematów instalacji istotnie uprościłoby i przyspieszyłoby procedury oraz dało klientom narzędzia do weryfikacji, czy dokumentacja została wykonana w prawidłowym formacie.

Na stronie internetowej znaleźć można również dokument **Kryteria oceny możliwości przyłączenia oraz wymagania techniczne dla mikroinstalacji i małych instalacji przyłączanych do sieci dystrybucyjnej niskiego napięcia RWE Stoen Operator Sp. z o.o.** Jest to dokument techniczny, z którego korzystać będą zdecydowanie osoby dokonujące zainstalowania mikroinstalacji, nie zaś prosumenci. Ważne jest jednak, że został opublikowany, ponieważ w przypadku odmowy przyłączenia podmiot wnioskujący powinien otrzymać uzasadnienie takiego stanowiska.

Dla zapewnienia prawidłowego funkcjonowania mikroinstalacji istotne jest także zapewnienie usługi dystrybucji energii elektrycznej wyprodukowanej w mikroinstalacji. Przedsiębiorstwo udostępnia na swojej stronie stosowny wzór. Jest to dokument zwięzły i napisany w miarę prostym językiem. Na uwagę zasługuje wyraźne wyszczególnienie zestawu załączników. Z reguły fakt dołączenia do dokumentu umowy kolejnych wzorców nie jest eksponowany, co prowadzi do konfliktów na linii przedsiębiorstwo - klient w sytuacji, gdy to pierwsze podnosi, że któryś z zapisów wzorca w postaci przykładowo regulaminu nie został dotrzymany.

Na szczególną uwagę zasługuje sposób rozwiązania kwestii odkupu energii wyprodukowanej w mikroinstalacji. Przedsiębiorstwo oddaje do dyspozycji klienta dokument, za pośrednictwem którego może on dokonać zgłoszenia lub aktualizacji sprzedawcy odkupującego energię wytworzoną w mikroinstalacji. Jest to rozwiązanie w pełni odpowiadające wymogom zliberalizowanego rynku i jako takie zasługujące na pełną aprobatę.

OSD akcentuje także konieczność wypełniania obowiązków informacyjnych przez prosumentów, co związane jest z wejściem w życie ustawy o odnawialnych źródłach energii. Obowiązek ten jest często krytykowany przez prosumentów, którzy wskazują na nadmierny formalizm i biurokrację, podnosząc jednocześnie, że żądane informacje przedsiębiorstwo mogłoby z łatwością ustalić na podstawie danych pomiarowych. Obowiązek jednak wynika z ustawy, zatem przedsiębiorstwo nie może odstąpić od żądania przedstawienia w/w danych. Na aprobatę zasługuje możliwość przekazania ich drogą elektroniczną i niewskazywanie, że jego niespełnienie wiązać się może z sankcją.

Zamieszczenie tekstu w dziale z aktualnościami również sugeruje potrzebę stworzenia działu z informacjami przydatnymi dla prosumentów.

Informacje handlowe

W materiałach, takich jak dokument zgłoszenia przyłączenia mikroinstalacji, które należy złożyć na etapie procesu przyłączeniowego, znajduje się pole wyboru z zapisem o treści *Wyrażam zgodę na przesyłanie informacji handlowych drogą elektroniczną zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o świadczeniu usług drogą elektroniczną.*

Jest zastanawiające, czemu zapis taki miałby służyć. Działalność OSD jest działalnością o charakterze regulowanym, a podmioty te mają pozycję naturalnych monopolistów na rynkach właściwych, na których operują. Dlatego też, co do zasady, nie jest dozwolone, aby przedsiębiorstwa dystrybucyjne trudniły się działalnością innego typu, dla rozwoju której potrzebne byłoby budowanie tego typu bazy klientów.

Podsumowanie i rekomendacje:

Podsumowując, należy uznać, że z zebranego materiału wynika, że przedsiębiorstwo wypracowało procedury załatwiania spraw związanych z procesem przyłączenia i dystrybucją energii elektrycznej wyprodukowanej w mikroinstalacji. Zapewnia dostęp do podstawowych wzorów dokumentów, związanych z przyłączeniem mikroinstalacji i usługą dystrybucji, na stronie internetowej. Katalog ten mógłby zostać rozszerzony o wzory wszystkich potrzebnych schematów lub dokumentów. Niestety przedsiębiorstwo nie informuje klientów o przebiegu całego procesu oraz o sekwencji czynności, które należy podjąć, aby zakończyć go w sposób optymalny. Brak jest też informacji o możliwościach działania konsumenta w sytuacji odmowy przyłączenia mikroinstalacji. Na etapie analizy nie doszukano się niezgodności stosowanych procedur z przepisami powszechnie obowiązującego prawa, jednak dziwi praktyka polegająca na zbieraniu zgód konsumentów w celu przekazywania informacji handlowej drogą elektroniczną w sytuacji, w której podmiot wykonuje wyłącznie działalność regulowaną.

Jako główną rekomendację wskazać należy aktualizację i uzupełnienie strony internetowej przedsiębiorstwa o informacje dotyczące przebiegu procesu przyłączenia mikroinstalacji i rozpoczęcia współpracy z przedsiębiorstwem energetycznym. Informacje te powinny być konkretne i napisane prostym językiem. Warto dodać i wzbogacić sekcje z objaśnieniami pojęć oraz najczęściej zadawanymi pytaniami o zagadnienia istotne z punktu widzenia prosumentów. Strona internetowa OSD jest ważnym elementem pozyskiwania informacji o mikroinstalacjach. Umieszczenie na niej wskazanych zagadnień z pewnością przyczyni się do zwiększenia pewności obrotu.

Wskazane jest także położenie większego nacisku na zapewnienie koniecznego wsparcia dla przyszłych prosumentów przez biuro obsługi klienta przedsiębiorstwa.

ENEA Operator Sp. z o.o.

Charakterystyka podmiotu

Zgodnie z informacjami, które dostępne są na stronie internetowej przedsiębiorstwa²¹, Enea Operator zarządza siecią elektroenergetyczną i realizuje zadania operatora systemu dystrybucyjnego w województwie wielkopolskim, zachodniopomorskim, kujawsko-pomorskim, lubuskim oraz niewielkiej części województwa dolnośląskiego oraz pomorskiego.

Spółka w obecnym kształcie organizacyjnym funkcjonuje od 2007 r., co oczywiście spowodowane jest rozdzieleniem sprzedaży i dystrybucji energii elektrycznej. Energia dostarczana jest do 2 460 758 klientów. Obszar działania przedsiębiorstwa podzielony jest na pięć oddziałów dystrybucyjnych: Bydgoszcz, Gorzów Wielkopolski, Poznań, Szczecin, Zielona Góra.

Klienci indywidualni mogą korzystać z pomocy Biur Obsługi Klienta (Bydgoszcz, Chojnice, Nakło nad Notecią, Świecie, Inowrocław, Mogilno, Gorzów Wlkp., Dębno, Międzychód, Choszczno, Sulęcín, Poznań, Poznań, Piła, Wałcz, Chodzież, Szamotuły, Opalenica, Gniezno, Września, Leszno, Kościan, Szczecin Prawobrzeże, Stargard Szczeciński, Goleniów, Gryfice, Międzyzdroje, Zielona Góra, Nowa Sól, Wolsztyn, Żary, Krosno Odrzańskie, Świebodzin) oraz infolinii (+48 61 850 40 00 - oddział bydgoski i szczeciński, +48 95 720 95 95 – oddział gorzowski, +48 61 856 19 99 - oddział poznański i zielonogórski). Możliwe jest także zadawanie pytań za pośrednictwem formularza kontaktowego²². Do użytku konsumentów oddano także stronę internetową <http://www.operator.enea.pl/>

Z informacji dostępnych w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Regulacji Energetyki²³ wynika, że w drugim półroczu roku 2013 do sieci przedsiębiorstwa nie była przyłączona ani jedna mikroinstalacja prosumencka. Sprawozdanie za okres 1.01.2014 r. - 30.06.2014 r. zawiera informacje o piętnastu instalacjach. Sprawozdanie za okres 1.07.2014 r. - 31.12.2014 r. o osiemdziesięciu siedmiu. Na koniec roku 2014 przedsiębiorstwo przyłączyło 102 mikroinstalacje prosumenckie. Na dzień przygotowania niniejszej analizy nie opublikowano jeszcze nowszych danych, w szczególności obejmujących rok 2015r.

Sposób publikacji materiałów dotyczących przyłączenia mikroinstalacji oraz ich dostępność w punktach obsługi klienta

Podstawowym źródłem materiałów związanych z mikroinstalacją prosumencką jest strona internetowa przedsiębiorstwa. Ocena poziomu obsługi przyszłego prosumenta, sprawdzana w ramach wywiadu prowadzonego przez przedstawicieli Federacji Konsumentów w biurach obsługi klienta, dała niejednoznaczne rezultaty. Osoby przeprowadzające wywiady

---

²¹ <http://www.operator.enea.pl/29/O-NAS/Kim-jestesmy-906.html>

²² <https://www.operator.enea.pl/37/Dla-domu/Napisz-do-nas-870.html>

²³ <http://bip.ure.gov.pl/bip/mikroinstalacje>

wskazywały na bardzo wysoki lub bardzo niski poziom merytorycznego przygotowania przedstawicieli przedsiębiorstwa. W części przypadków, a wywiady odbywały się już po przyjęciu do polskiego prawodawstwa regulacji, które umożliwiały przyłączenie mikroinstalacji prosumenckich, nikt w danym BOK nie był zorientowany w obowiązujących w tym zakresie procedurach, odsyłając zainteresowanego na stronę internetową przedsiębiorstwa. Jeżeli jednak w BOK była osoba, która podejmowała się udzielenia porady, to z reguły dysponowała szczegółową wiedzą i przekazywała w przystępny sposób wyczerpujące informacje, zdecydowanie pozwalające na rozeznanie się w całym procesie. Jako źródło dokumentacji wskazywano co prawda stronę internetową, jednak w takich wypadkach oferowano możliwość wydruku dokumentów koniecznych dla zakończenia procesu w punkcie. Dlatego też ciężko czynić zarzut z braku papierowych wersji dokumentów w BOK.

W ramach procesu gromadzenia materiału badawczego wykonywano także połączenia na infolinię prowadzoną przez przedsiębiorstwo. Ogólny efekt należy określić jako pozytywny. Przedsiębiorstwo, planując pracę infolinii, przewidziało zapewne, że pojawiać się będą zapytania związane w szczególności z przyłączaniem mikroinstalacji i dodało opcję tonowego wybrania zagadnienia, które dzwoniący będzie chciał poruszyć w rozmowie z konsultantem. Na pytania związane z procesem przyłączenia mikroinstalacji konsultanci odpowiadali w sposób rzeczowy, używając przy tym prostego języka. Byli również w stanie wskazać lokalizację wzorów dokumentów oraz najbliższy BOK, do którego należy się zgłosić.

Podkategoria opisująca proces przyłączeniowy zaprojektowana została w sposób bardzo przemyślany i jest czytelna dla odbiorcy. Szczególną uwagę zwraca osadzony na stronie ponad siedmiominutowy film animowany, który w przystępny sposób wyjaśnia cały proces przyłączeniowy oraz szczegółowo informuje konsumenta o kolejnych jego etapach. Zawarto w nim także informacje o kryteriach wyboru mocy umownej czy przybliżonych wartościach rocznego zużycia energii dla różnych rodzajów gospodarstw domowych oraz różnych powierzchni lokali, których przyłączenie może dotyczyć.

Poza tym opis na stronie w czterech krokach²⁴ opisuje procedurę przyłączeniową. Kolejne etapy logicznie z siebie wynikają. Z poziomu opisu konkretnych czynności dostępne są także wzory dokumentów, które na danym etapie należy wypełnić i złożyć do przedsiębiorstwa.

Całość uzupełniona jest odniesieniem do sekcji zatytułowanej **Praktyczne porady - zanim rozpoczniemy budowę**²⁵, która istotnie zawiera szereg przydatnych informacji, które ułatwią przyszły proces przyłączeniowy. Jest również repozytorium dokumentów, opisane jako Pliki do pobrania. Niektóre pozycje mogłyby być bardziej szczegółowo opisane, jednak konsument z pewnością będzie w stanie zorientować się w funkcjonującej w tym zakresie procedurze.

---

²⁴ OKREŚLENIE WARUNKÓW PRZYŁĄCZENIA, WARUNKI PRZYŁĄCZENIA ZAWARCIE UMOWY O PRZYŁĄCZENIE DO SIECI, REALIZACJA UMOWY O PRZYŁĄCZENIE DO SIECI, PRZYŁĄCZENIE OBIEKTU DO SIECI.; źródło: <http://www.operator.enea.pl/37/DLA-DOMU/Przylaczenia-do-sieci-847.html>

²⁵ <http://www.operator.enea.pl/37/dla-domu/praktyczne-porady/zanim-rozpoczniemy-budowe-1009.html>

Niestety, jak miało to miejsce w poprzednim przypadku, powyższy opis odnosi się wyłącznie do procesu przyłączenia odbiorcy energii do sieci elektroenergetycznej. W przypadku mikroinstalacji brak jest wyodrębnionej sekcji, która w wyraźny sposób wskazywałaby, jakimi kryteriami i na podstawie jakich zasad przedsiębiorstwo dokonuje procesu przyłączenia mikroinstalacji.

Również w repozytorium dokumentów do pobrania na stronie internetowej osoby zainteresowane odnajdą dwie grupy wzorów dokumentów. Wzory dokumentów potrzebnych do dokonania przyłączenia oraz wzory umów związanych z dystrybucją energii elektrycznej wytworzonej w mikroinstalacji są dostępne. Brak niestety graficznego schematu z odpowiednim rozmieszczeniem konkretnych wzorów dokumentów, co sprawia, że realizacja całości procesu może być kłopotliwa.

Procedury i regulaminy stosowane przez OSD w zakresie przyłączenia mikroinstalacji prosumenckich

Na dzień oddawania analizy osoby, które chcą przyłączyć mikroinstalację do sieci Enea Operator, na stronie internetowej znajdą następujące materiały dotyczące procesu przyłączenia i nawiązywania współpracy z przedsiębiorstwem energetycznym:

Wnioski i formularze do pobrania dotyczące przyłączenie do sieci mikroinstalacji:

- Komunikat ENEA Operator Sp. z o.o. w sprawie przyłączenia do sieci mikroinstalacji - aktualizacja z dnia 04.05.2015r. (Przyłączenie mikroinstalacji na podstawie zgłoszenia (art. 7 ust. 8d4 PE)
- Zgłoszenie przyłączenia mikroinstalacji do sieci gdy moc zainstalowana mikroinstalacji, nie jest większa niż istniejąca moc określona dla tego odbiorcy końcowego, wraz z załącznikami. (Przyłączenie mikroinstalacji w trybie z wydaniem warunków przyłączenia)
- Wniosek o określenie warunków przyłączenia mikroinstalacji, wraz z załącznikami.

Wzór umowy o świadczenie usług dystrybucji energii elektrycznej na rzecz Wytwórcy energii elektrycznej w mikroinstalacji:

- Wzór umowy o świadczenie usług dystrybucji energii elektrycznej na rzecz Wytwórcy energii elektrycznej w mikroinstalacji.
- Ogólne warunki umowy o świadczenie usług dystrybucji energii elektrycznej dla Wytwórcy energii elektrycznej w mikroinstalacji.
- Wzór oświadczenia Wytwórcy o ilości energii elektrycznej.

- Wzór oświadczenia Wytwórcy o wyborze Kupującego energię elektryczną wytworzoną w mikroinstalacji.
- Wzór oświadczenia Wytwórcy dotyczącego mikroinstalacji.
- Informacje dotyczące korzystania z prawa do odstąpienia od umowy wraz z wzorem formularza odstąpienia od umowy.

Na uwagę zasługuje także bardzo przyjazny z punktu widzenia przyszłego prosumenta sposób publikacji wzorców umownych. Inaczej niż ma to zazwyczaj miejsce przy masowym charakterze świadczenia umów, przedsiębiorstwo zebrało wzory umów wraz z załącznikami do jednego pliku. Jest to bardzo niewielka czynność, jednak mająca kapitalne znaczenie dla edukacji konsumenckiej.

Na szczególną uwagę zasługuje sposób rozwiązania kwestii odkupu energii wyprodukowanej w mikroinstalacji. Przedsiębiorstwo oddaje do dyspozycji klienta dokument, za pośrednictwem którego może on dokonać zgłoszenia lub aktualizacji sprzedawcy odkupującego energię wytworzoną w mikroinstalacji. Jest to rozwiązanie w pełni odpowiadające wymogom zliberalizowanego rynku i jako takie zasługujące na pełną aprobatę.

Podobnie jak w przypadku przyłączenia brak jest szczegółowej części edukacyjnej, z której klient dowiedziałby się o procedurze zawarcia, ale także o prowadzeniu dalszej współpracy z przedsiębiorstwem, w tym wzajemnych rozliczeniach.

OSD, poza wzmiankami w umowie, nie akcentuje na stronie internetowej także konieczności wypełniania obowiązków informacyjnych przez prosumentów, co związane jest z wejściem w życie ustawy o odnawialnych źródłach energii. Może to być problem w kontekście zagrożenia sankcją zarówno dla przedsiębiorstwa, jak i dla prosumentów.

Podsumowanie i rekomendacje:

Podsumowując, należy uznać, że z zebranego materiału wynika, że przedsiębiorstwo wypracowało procedury załatwiania spraw związanych z procesem przyłączenia i dystrybucją energii elektrycznej wyprodukowanej w mikroinstalacji. Zapewnia na stronie internetowej dostęp do znakomitej większości wzorów dokumentów związanych z przyłączeniem mikroinstalacji i usługą dystrybucji. Choć badania w tym zakresie przyniosły niejednoznaczne rezultaty, to można założyć, że przedsiębiorstwo stale szkoli swoich przedstawicieli tak, aby przyszli prosumenci mogli liczyć na fachową pomoc przez infolinię lub w BOK.

Niestety przedsiębiorstwo w sposób niedostateczny informuje klientów o przebiegu całego procesu oraz o sekwencji czynności, które należy podjąć, aby zakończyć go w sposób optymalny. Brak jest też informacji o możliwościach działania konsumenta w sytuacji odmowy przyłączenia mikroinstalacji. Na etapie analizy doszukano się niezgodności stosowanych procedur z przepisami powszechnie obowiązującego prawa, które zostały szczegółowo wskazane w części opisowej niniejszego opracowania. Należy oczekiwać, że zostaną wkrótce usunięte.

Jako główną rekomendację wskazać należy aktualizację i uzupełnienie strony internetowej przedsiębiorstwa o informacje dotyczące przebiegu procesu przyłączenia mikroinstalacji i rozpoczęcia współpracy z przedsiębiorstwem energetycznym. Pożądane jest, aby prosumenci otrzymywali informację podaną w taki sposób, jak osoby chcące przyłączyć instalację odbiorczą, gdyż te uzyskują ją na bardzo wysokim poziomie. Co prawda przedsiębiorstwo opublikowało skrótowy komunikat w tym zakresie, ale informacje te winny być konkretne i napisane prostym językiem. Warto wzbogacić sekcje z objaśnieniami pojęć oraz najczęściej zadawanymi pytaniami o zagadnienia istotne z punktu widzenia prosumentów. Strona internetowa OSD jest ważnym elementem pozyskiwania informacji o mikroinstalacjach. Umieszczenie na niej wskazanych zagadnień z pewnością przyczyni się do zwiększenia pewności obrotu.

Wskazane jest także położenie większego nacisku na zapewnienie koniecznego wsparcia dla przyszłych prosumentów przez biuro obsługi klienta przedsiębiorstwa.

ENERGA Operator S.A.

Charakterystyka podmiotu

Zgodnie z informacjami, które dostępne są na stronie internetowej przedsiębiorstwa²⁶, Energa Operator zarządza siecią elektroenergetyczną i realizuje zadania operatora systemu dystrybucyjnego w północnej i środkowej części kraju (obszar ok. 75 tys. km kw. na terenach województw: pomorskiego i warmińsko-mazurskiego oraz zachodniopomorskiego, wielkopolskiego, łódzkiego, mazowieckiego i kujawsko-pomorskiego).

Energia dostarczana jest 2 900 000 klientów. Obszar działania przedsiębiorstwa podzielony jest na sześć oddziałów dystrybucyjnych: Koszalin, Gdańsk, Olsztyn, Toruń, Płock, Kalisz.

Klienci indywidualni mogą korzystać z pomocy PUNKTÓW OBSŁUGI PRZYŁĄCZEŃ (Gdańsk, Gdynia, Kartuzy, Tczew, Wejherowo, Jarocin, Kalisz, Kępno, Koło, Konin, Ostrów Wielkopolski, Turek, Białogard, Bytów, Człuchów, Drawsko Pomorskie, Kołobrzeg, Koszalin, Lębork, Słupsk, Szczecinek, Lidzbark Warmiński, Ostróda, Szczytno, Kętrzyn, Olsztyn, Elbląg, Kwidzyn, Płock, Kutno, Ciechanów, Mława, Grudziądz, Toruń, Brodnica, Włocławek) oraz infolinii (+48 801 404 404). Możliwe jest także zadawanie pytań za pośrednictwem formularza kontaktowego²⁷. Do użytku konsumentów oddano także stronę internetową <http://www.energa-operator.pl/>

Z informacji dostępnych w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Regulacji Energetyki²⁸ wynika, że w drugim półroczu roku 2013 do sieci przedsiębiorstwa nie była przyłączona ani jedna mikroinstalacja prosumencka. Sprawozdanie za okres 1.01.2014 r. - 30.06.2014 r. zawiera informacje o siedmiu instalacjach. Sprawozdanie za okres 1.07.2014 r. - 31.12.2014 r. o stu siedemdziesięciu czterech. Na koniec roku 2014 przedsiębiorstwo przyłączyło 181 mikroinstalacji prosumenckich. Na dzień przygotowania niniejszej analizy nie opublikowano jeszcze nowszych danych, w szczególności obejmujących rok 2015r.

Sposób publikacji materiałów dotyczących przyłączenia mikroinstalacji oraz ich dostępność w punktach obsługi klienta

Podstawowym źródłem materiałów związanych z mikroinstalacją prosumencką jest strona internetowa przedsiębiorstwa. Ocena poziomu obsługi przyszłego prosumenta, sprawdzana w ramach wywiadu prowadzonego przez przedstawicieli Federacji Konsumentów w punktach obsługi przyłączy, dała niejednoznaczne rezultaty. Podobnie jak w przypadku innych przedsiębiorstw osoby przeprowadzające wywiady wskazywały na bardzo wysoki lub bardzo niski poziom merytorycznego przygotowania przedstawicieli przedsiębiorstwa. W części

---

²⁶ <http://www.energa-operator.pl/27124.xml>

²⁷ http://www.energa-operator.pl/formularz_zgloszeniowy.xml

²⁸ <http://bip.ure.gov.pl/bip/mikroinstalacje>

przypadków, a wywiady odbywały się już po przyjęciu do polskiego prawodawstwa regulacji, które umożliwiały przyłączenie mikroinstalacji prosumenckich, nikt w danym BOK nie był zorientowany w obowiązujących w tym zakresie procedurach, odsyłając zainteresowanego na stronę internetową przedsiębiorstwa. Jeżeli jednak w POP była osoba, która podejmowała się udzielenia porady, to z reguły dysponowała szczegółową wiedzą i przekazywała w przystępny sposób wyczerpujące informacje, zdecydowanie pozwalające na rozeznanie się w całym procesie. Jako źródło dokumentacji wskazywano co prawda stronę internetową, jednak w takich wypadkach oferowano możliwość wydruku dokumentów koniecznych dla zakończenia procesu w punkcie. Dlatego też ciężko czynić zarzut z braku papierowych wersji dokumentów w POP.

W ramach procesu gromadzenia materiału badawczego wykonywano także połączenia na infolinię prowadzoną przez przedsiębiorstwo. Ogólny efekt należy wskazać jako pozytywny. Na pytania związane z procesem przyłączenia mikroinstalacji konsultanci odpowiadali w sposób rzeczowy, używając przy tym prostego języka. Byli również w stanie wskazać lokalizację wzorów dokumentów oraz najbliższy POP, do którego należy się zgłosić.

W przypadku przeprowadzonych z prosumentami wywiadów należy oceniać je przez pryzmat tego, że wszyscy zostali przyłączeni i nawiązali współpracę z przedsiębiorstwem energetycznym. Ankietowani prosumenci generalnie dobrze oceniają współpracę z przedsiębiorstwem. Większość ankietowanych zapytana o to, jak długo trwał proces przyłączenia, wskazywała, że było to około miesiąca. Po złożeniu dokumentacji nie byli wzywani o jej uzupełnienie.

Treści dla prosumentów znajdujemy na stronie internetowej <http://www.energa-operator.pl>

Informacje przydatne dla przyszłych prosumentów znajdują się w zakładce *Usługi>Przyłączenie do sieci*. Podkategoria opisująca proces przyłączeniowy zaprojektowana została w sposób bardzo przemyślany i jest czytelna dla odbiorcy. W podzakładce dotyczącej przyłączenia do sieci zainteresowany znajdzie odniesienia do następujących kategorii: PRZYŁĄCZENIE ODBIORCY ENERGII, PRZYŁĄCZENIE WYTWÓRCY ENERGII, ZWIĘKSZENIE MOCY, ROZDZIAŁ INSTALACJI, PUNKTY OBSŁUGI PRZYŁĄCZEŃ, INFORMACJE O STANIE PRZYŁĄCZEŃ W SIECI, TYMCZASOWE PODŁĄCZENIE DO SIECI, CZASOWE ODŁĄCZENIE ZASILANIA, DEFINICJE.

Jako ciekawostkę z punktu widzenia konsumenta należy wskazać informacje publikowane w zakładce dotyczącej stanu przyłączeń w sieci Energa Operator. OSD informuje, że wg. stanu na dzień 30 czerwca 2015r. do sieci niskiego napięcia OSD przyłączono źródła wiatrowe o mocy 0,47 MW, źródła fotowoltaiczne o mocy 3,72 MW²⁹.

W przeciwieństwie do poprzednio opisywanych przedsiębiorstw Energa Operator na stronie internetowej opublikował osobną zakładkę dla osób, które chcą przyłączyć mikroinstalację, z graficznym przedstawieniem procesu przyłączenia. W sposób bardziej szczegółowy i w dużo bardziej rozbudowanej formule przedstawiony został proces przyłączania instalacji odbiorczej.

---

²⁹ http://www.energa-operator.pl/upload/wysiwyg/dokumenty_do_pobrania/podmioty_przylaczanie/oze_w_sieci_eop.pdf

W repozytorium dokumentów do pobrania na stronie internetowej osoby zainteresowane odnajdą dwie grupy wzorów dokumentów, które są szczególnie dla nich przydatne. Wzory dokumentów potrzebnych do dokonania przyłączenia³⁰ oraz wzory umów związanych z dystrybucją energii elektrycznej wytworzonej w mikroinstalacji. Brak niestety graficznego schematu z odpowiednim rozmieszczeniem konkretnych wzorów dokumentów, co sprawia, że potencjalny prosument może mieć problemy z odnalezieniem się.

Procedury i regulaminy stosowane przez OSD w zakresie przyłączenia mikroinstalacji prosumenckich

Na dzień oddawania analizy osoby, które chcą przyłączyć mikroinstalację do sieci Energa Operator, na stronie internetowej znajdą opis procedur przyłączeniowych, zarówno na podstawie art. 7 ust. 3a pr. ener., gdzie podmiot ubiegający się o przyłączenie składa wniosek o określenie warunków przyłączenia do sieci, a przyłączenie mikroinstalacji odbywa się na podstawie umowy, jak i procedury przyłączeniowe, gdy przyłączenie podmiotu do sieci odbywa się na podstawie zgłoszenia - zgodnie z art. 7 ust 8d(4) pr. ener.

Jako pierwszy trafnie wskazano tryb przyłączenia na podstawie zgłoszenia, który można określić mianem uproszczonego. Trafnie, jako drugie wskazano procedury w trybie z wydaniem warunków przyłączenia. W przypadku obu trybów opisano w uproszczony sposób schemat działania. Następnie w dość skrótowy sposób opisano wymogi dotyczące dokonania zgłoszenia. Opis jest zgodny z wymogami ustawowymi.

Schemat opisuje pięć lub sześć głównych kroków, jakie wykonać musi prosument. Dołączone opisy precyzują tylko trzy i obejmują jedną kategorię nieopisaną na schemacie. Przede wszystkim pomija konieczność zawarcia umowy dystrybucyjnej i nie wskazuje, które z czynności należy dokonać z OSD, a które z przedsiębiorstwem obrotu. W szczególności nie opisano dodatkowego kroku dla osób, które prowadzą działalność gospodarczą. Opisy poniżej schematu nie do końca precyzują jak przebiega cały proces.

Zakładka opisująca proces zainstalowania mikroinstalacji traktuje o konieczności zainstalowania instalacji przez uprawnionego instalatora, wskazując, że powinien on dokonać zainstalowania mikroinstalacji zgodnie z dokumentacją techniczną. Przede wszystkim należy przy tej okazji zwrócić uwagę na dwie kwestie. Po pierwsze, przedsiębiorstwo powinno wyjaśnić odbiorcy, jakiego rodzaju uprawnienia powinien mieć instalator. Na rynku trwa dość ożywiona dyskusja, co do możliwości dokonywania zainstalowania mikroinstalacji nie tylko przez instalatorów posiadających uprawnienia nadane przez prezesa UDT, ale również przez uprawnionych elektryków. Spółka powinna przedstawić swoje stanowisko w tym względzie i ewentualnie wskazać, że Prezes UDT prowadzi oficjalny publiczny rejestr instalatorów. Celowe byłoby wskazanie również, o jaką dokumentację techniczną chodzi i umieszczenie stosownego odsyłacza.

---

³⁰ http://www.energa-operator.pl/dokumenty_i_formularze/przylaczenia_do_sieci/wytworca.xml

Na końcu sekcji znajduje się zapis, który stanowi, że - gdy moc zainstalowana odnawialnego źródła energii planowanego do przyłączenia jest większa niż moc przyłączeniowa obiektu - należy wystąpić z wnioskiem o określenie warunków przyłączenia. Powinien on zostać przeniesiony na początek, bowiem na tym etapie nie jest już pomocny.

Opisów dalszych elementów schematu brak. Przedsiębiorstwo powinno podjąć działania, aby je uzupełnić. W szczególności kwestie związane z przygotowaniem miejsca na licznik oraz zabudową układu pomiarowego dla energii wytworzonej w mikroinstalacji. Warto by też umieścić wszędzie bezpośrednio odwołania do konkretnych wzorów dokumentów.

Pozytywnie należy natomiast ocenić przygotowanie miejsca na uwagi zgłaszającego (sekcja V).

Podsumowując tę część, należy przede wszystkim postulować, aby rozbudować, zaktualizować, uzupełnić i uszczegółwić opis procedury na stronie internetowej tak, aby unikać sytuacji, w których dopiero z wzoru dokumentu prosument może dowiedzieć się o określonych powinnościach czy dokumentach do przedłożenia przedsiębiorstwu. Należy też dodać w konkretnych miejscach hiperłącza do dokumentów, które są aktualnie opisywane czy miałyby być złożone. Zabrakło także kluczowej informacji o braku opłaty przyłączeniowej przy zgłoszeniu.

Witryna zawiera także opis drugiego sposobu przyłączenia, czyli przyłączenie na podstawie wniosku o określenie warunków przyłączenia. Procedura jest również przedstawiona graficznie.

Z punktu widzenia prosumentów istotne jest przygotowanie i umieszczenie na stronie internetowej kwestionariuszy, także w wersjach edytowalnych, które ci muszą składać, by wypełnić nałożone przez ustawę OZE. Przygotowano *Wzór oświadczenia wytwórcy do przekazania do OSD informacji o ilości energii wyprodukowanej w mikroinstalacji oraz Wzór oświadczenia Wytwórcy o wytworzeniu po raz pierwszy/zawieszeniu produkcji/zakończeniu produkcji energii elektrycznej w mikroinstalacji lub zakończeniu modernizacji mikroinstalacji*. Warto byłoby umieścić je także w wersji edytowalnej.

Na szczególną uwagę zasługuje sposób rozwiązania kwestii odkupu energii wyprodukowanej w mikroinstalacji. Z treści dokumentacji wynika, że OSD dopuszcza wybór sprzedawcy odkupującego energię wytworzoną w mikroinstalacji. Jest to rozwiązanie w pełni odpowiadające wymogom zliberalizowanego rynku i jako takie zasługujące na pełną aprobatę.

Podobnie jak w przypadku przyłączenia brak jest szczegółowej części edukacyjnej, z której klient dowiedziałby się o procedurze zawarcia, ale także o prowadzeniu dalszej współpracy z przedsiębiorstwem, w tym wzajemnych rozliczeniach.

Podsumowanie i rekomendacje:

Podsumowując, należy uznać, że z zebranego materiału wynika, że przedsiębiorstwo wypracowało procedury załatwiania spraw związanych z procesem przyłączania i dystrybucją

energii elektrycznej wyprodukowanej w mikroinstalacji. Zapewnia dostęp do opisów procedur przyłączeniowych oraz większości wzorów dokumentów, związanych z przyłączeniem mikroinstalacji i usługą dystrybucji, na stronie internetowej. Choć badania w tym zakresie przyniosły niejednoznaczne rezultaty, to można założyć, że przedsiębiorstwo stale szkoli swoich przedstawicieli tak, aby przyszli prosumenci mogli liczyć na fachową pomoc przez infolinię lub w BOK.

Niestety, przedsiębiorstwo w sposób niedostateczny informuje klientów o przebiegu całego procesu oraz o sekwencji czynności, które należy podjąć, aby zakończyć go w sposób optymalny. Brak jest też informacji o możliwościach działania konsumenta w sytuacji odmowy przyłączenia mikroinstalacji.

Jako główną rekomendację wskazać należy aktualizację i uzupełnienie strony internetowej przedsiębiorstwa o informacje dotyczące przebiegu procesu przyłączenia mikroinstalacji i rozpoczęcia współpracy z przedsiębiorstwem energetycznym. Pożądane jest, aby prosumenci otrzymywali informację podaną w taki sposób, jak osoby chcące przyłączyć instalację odbiorczą, gdyż te uzyskują ją na bardzo wysokim poziomie. Co prawda, przedsiębiorstwo opracowało graficzne wzory procedur wraz zapisami, jednak wydają się one nazbyt skromne. Przede wszystkim należałoby szerzej opisać poszczególne kroki i dokonać unifikacji formy opisu procedury na podstawie zgłoszenia oraz o określenie warunków przyłączenia. Powinny stanowić one jedną całość. Warto wzbogacić sekcje z objaśnieniami pojęć oraz najczęściej zadawanymi pytaniami o zagadnienia istotne z punktu widzenia prosumentów. Należy usunąć nieścisłości i zadbać o to, aby informacje we wzorcach dokumentów pokrywały się z opisem procedur. Przy konkretnych opisach pożądane byłoby dodanie hiperłączy do wzorów konkretnych dokumentów. Przydatne byłyby też edytowalne wersje. Strona internetowa OSD jest ważnym elementem pozyskiwania informacji o mikroinstalacjach. Umieszczenie na niej wskazanych zagadnień z pewnością przyczyni się do zwiększenia pewności obrotu.

Tauron Dystrybucja S. A.

Charakterystyka podmiotu

Zgodnie z informacjami, które dostępne są na stronie internetowej przedsiębiorstwa³¹, Tauron Dystrybucja zarządza siecią elektroenergetyczną i realizuje zadania operatora systemu dystrybucyjnego w południowej części kraju (obszar ok. 57 940 km²). Na terenie województw: małopolskiego, dolnośląskiego, opolskiego, śląskiego, częściowo: świętokrzyskiego, podkarpackiego oraz łódzkiego.

Energia dostarczana jest do 5 300 000 klientów. Obszar działania przedsiębiorstwa podzielony jest na jedenaście oddziałów dystrybucyjnych: Będzin, Bielsko-Biała, Częstochowa, Gliwice, Jelenia Góra, Kraków, Legnica, Opole, Tarnów, Wałbrzych, Wrocław

Klienci indywidualni mogą korzystać z pomocy PUNKTÓW OBSŁUGI KLIENTA (Bielsko-Biała, Bochnia, Bolesławiec, Chrzanów, Cieszyn, Częstochowa, Dąbrowa Górnicza, Dzierżonów, Głogów, Jelenia Góra, Katowice, Kędzierzyn Koźle, Kłodzko, Kraków, Legnica, Lubań, Lubin, Lubliniec, Nowy Sącz, Nowy Targ, Nysa, Oleśnica, Opole, Rybnik, Sosnowiec, Strzelin, Tarnów, Wadowice, Wałbrzych, Wrocław, Wrocław, Zabrze, Zakopane, Zawiercie) oraz infolinii (32 606 0 616). Możliwe jest także zadawanie pytań za pośrednictwem adresu poczty elektronicznej tok.indywidualni@tauron.pl. Do użytku konsumentów oddano także stronę internetową <http://www.tauron-dystrybucja.pl/>.

Z informacji dostępnych w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Regulacji Energetyki³² wynika, że w drugim półroczu roku 2013 do sieci przedsiębiorstwa przyłączonych było 18 mikroinstalacji prosumenckich. Sprawozdanie za okres 1.01.2014 r. - 30.06.2014 r. zawiera informacje o 114 instalacjach. Sprawozdanie za okres 1.07.2014 r. - 31.12.2014 r. o 299. Na koniec roku 2014 przedsiębiorstwo przyłączyło 431 mikroinstalacji prosumenckich. Na dzień przygotowania niniejszej analizy nie opublikowano jeszcze nowszych danych, w szczególności obejmujących rok 2015 r.

Sposób publikacji materiałów dotyczących przyłączenia mikroinstalacji oraz ich dostępność w punktach obsługi klienta

Podstawowym źródłem materiałów związanych z mikroinstalacją prosumencką jest strona internetowa przedsiębiorstwa. Ocena poziomu obsługi przyszłego prosumenta, sprawdzana w ramach wywiadu prowadzonego przez przedstawicieli Federacji Konsumentów w punktach obsługi przyłączy, dała ciekawe rezultaty. Osoby przeprowadzające wywiady wskazywały, że poziom informacji otrzymywanych w POK nie był wysoki, jednak praktycznie w każdym przypadku osoba, która zgłaszała się z zapytaniami dotyczącymi mikroinstalacji, otrzymywała dane konkretnej osoby, która zajmuje się tą tematyką w danym oddziale. Osoby te były

---

³¹ <http://www.tauron-dystrybucja.pl/o-spolce/Strony/o-spolce.aspx>

³² <http://bip.ure.gov.pl/bip/mikroinstalacje>

dostępne i chętnie przekazywały dość szczegółowe informacje dotyczące wymagań OSD w zakresie mikroinstalacji. Nie mniej jednak zdarzały się sytuacje, gdy nikt w danym POK nie był zorientowany w obowiązujących w tym zakresie procedurach i klient był odsyłany na stronę internetową przedsiębiorstwa.

W ramach gromadzenia materiału badawczego wykonywano także połączenia na infolinię prowadzoną przez przedsiębiorstwo. Ogólny efekt należy określić jako pozytywny. Na pytania związane z procesem przyłączenia mikroinstalacji konsultanci odpowiadali w sposób rzeczowy, używając przy tym prostego języka. Byli również w stanie wskazać lokalizację wzorów dokumentów oraz najbliższy POK, do którego należy się zgłosić.

Przeprowadzono również wywiady z prosumentami. Wszyscy rozmówcy zostali przyłączeni i nawiązali współpracę z przedsiębiorstwem energetycznym, co należy brać pod uwagę, analizując uzyskane informacje. Ankietowani prosumenci generalnie bardzo dobrze oceniają współpracę z przedsiębiorstwem. Większość ankietowanych zapytana o to, jak długo trwał proces przyłączenia, wskazywała, że było to około miesiąca. Po złożeniu dokumentacji nie byli wzywani o jej uzupełnienie.

Informacje przydatne dla przyszłych prosumentów znajdują się w zakładce *Przyłączenie do sieci > Mikroinstalacja oraz Przyłączenie do sieci > Źródło wytwórcze*. Podkategoria opisująca proces przyłączeniowy zaprojektowana została w sposób bardzo przemyślany i jest czytelna dla odbiorcy.

W przeciwieństwie do niektórych poprzednio opisywanych przedsiębiorstw Tauron Dystrybucja na stronie internetowej opublikował osobną zakładkę dla osób, które chcą przyłączyć mikroinstalację, z przedstawieniem procesu przyłączenia. W sposób bardziej szczegółowy i w dużo bardziej rozbudowanej formule przedstawiony został proces przyłączania instalacji odbiorczej. Sekcja, która opisuje proces przyłączenia mikroinstalacji, również została opracowana w sposób, który wskazywałaby, na podstawie jakich zasad przedsiębiorstwo dokonuje procesu przyłączenia mikroinstalacji.

Bardzo ciekawym pomysłem było umieszczenie na podstronie dotyczącej przyłączeń sekcji **ABC Przyłączenia**, która opisuje podstawowe informacje związane z procesem przyłączeniowym. Niestety tylko dla instalacji odbiorczych. Warto by to uzupełnić.

W repozytorium dokumentów do pobrania na stronie internetowej osoby zainteresowane odnajdą dwie grupy wzorów dokumentów, które są szczególnie dla nich przydatne. Wzory dokumentów potrzebnych do dokonania przyłączenia³³ oraz wzory umów związanych z dystrybucją energii elektrycznej wytworzonej w mikroinstalacji. Brak niestety graficznego schematu z odpowiednim rozmieszczeniem konkretnych wzorów dokumentów, co sprawia, że potencjalny prosument może mieć problemy z odnalezieniem się.

---

³³ <http://www.tauron-dystrybucja.pl/przylaczenia-do-sieci/dokumenty-do-pobrania/Strony/przylaczenie-klienci-indywidualni.aspx>

Procedury i regulaminy stosowane przez OSD w zakresie przyłączania mikroinstalacji prosumenckich

Na dzień oddawania analizy osoby, które chcą przyłączyć mikroinstalację do sieci Tauron Dystrybucja, na stronie internetowej znajdują opis procedur przyłączeniowych, zarówno na podstawie art. 7 ust. 3a pr. ener., gdy podmiot ubiegający się o przyłączenie składa wnioski o określenie warunków przyłączenia do sieci, a przyłączenie mikroinstalacji odbywa się na podstawie umowy, jak i procedury przyłączeniowe, gdy przyłączenie podmiotu do sieci odbywa się na podstawie zgłoszenia - zgodnie z art. 7 ust 8d(4) pr. ener.

Jako niefortunne należy natomiast określić ich położenie. W zakładce *Przyłączenie do sieci> Mikroinstalacja* konsument odnajdzie informację o trybie przyłączenia na podstawie zgłoszenia. W przypadku niespełnienia warunków otrzyma informację, że w innym przypadku należy wystąpić z wnioskiem o określenie warunków przyłączenia. Bez jakiegokolwiek odnośnika.

Dokonując analizy, należy w pierwszym rzędzie stwierdzić, że - o ile opis procedury przyłączeniowej nie został przygotowany w formie graficznej - to jest czytelny dla odbiorcy.

Schemat opisuje zatem sześć głównych kroków, jakie wykonać musi prosument. Dołączone opisy precyzują je w zróżnicowanym zakresie. Nie da się przy okazji dokonywania analizy, oprzeć się wrażeniu, że sposób opisanego poszczególnych etapów jest w kilku miejscach co najmniej podobny do tego, który przyjęła Energa Operator.

Podsumowując tę część, należy przede wszystkim postulować, aby rozbudować, uzupełnić i uszczegółwić opis procedury na stronie internetowej tak, aby unikać sytuacji, w których dopiero ze wzoru dokumentu prosument może dowiedzieć się o określonych powinnościach czy dokumentach do przedłożenia przedsiębiorstwu. W szczególności należy podjąć działania w celu zmiany odpowiednich zapisów wzorca.

Witryna zawiera także opis drugiego sposobu przyłączenia, aczkolwiek w zakładce *Źródło wytwórcze*, czyli przyłączenie na podstawie wniosku o określenie warunków przyłączenia. Procedura jest opisana w sposób bardzo precyzyjny.

Na szczególną uwagę zasługuje sposób rozwiązania kwestii odkupu energii wyprodukowanej w mikroinstalacji. Z treści dokumentacji wynika, że OSD dopuszcza wybór sprzedawcy odkupującego energię wytworzoną w mikroinstalacji. Jest to rozwiązanie w pełni odpowiadające wymogom zliberalizowanego rynku i jako takie zasługujące na pełną aprobatę.

OSD w wystarczającym stopniu akcentuje na stronie internetowej także konieczności wypełniania obowiązków informacyjnych przez prosumentów, co związane jest z wejściem w życie ustawy o odnawialnych źródłach energii.

Podsumowanie i rekomendacje:

Podsumowując, należy uznać, że z zebranego materiału wynika, że przedsiębiorstwo wypracowało procedury załatwiania spraw związanych z procesem przyłączania i dystrybucją

energii elektrycznej wyprodukowanej w mikroinstalacji. Zapewnia dostęp do opisów procedur przyłączeniowych oraz większości wzorów dokumentów związanych z przyłączeniem mikroinstalacji. Brak natomiast wzoru umowy na dystrybucję energii wytworzonej w mikroinstalacji. Choć badania w tym zakresie przyniosły niejednoznaczne rezultaty, to można założyć, że przedsiębiorstwo stale szkoli swoich przedstawicieli tak, aby przyszli prosumenci mogli liczyć na fachową pomoc przez infolinię lub w BOK. Bardzo wysoko ocenić należy gotowość wsparcia, podejście do klienta i fachowość osób, które zajmują się procesem przyłączeniowym, ale nie są pracownikami BOK. Za każdym razem, gdy konsultant odsyłał przeprowadzającego wywiad do osoby spoza BOK, ten otrzymywał kompleksową informację. Ani razu nie został odesłany.

Niestety przedsiębiorstwo w sposób niedostateczny informuje klientów o przebiegu całego procesu oraz o sekwencji czynności, które należy podjąć, aby zakończyć go w sposób optymalny. Brak jest też informacji o możliwościach działania konsumenta w sytuacji odmowy przyłączenia mikroinstalacji. Na etapie analizy doszukano się niezgodności stosowanych procedur z przepisami powszechnie obowiązującego prawa, które zostały szczegółowo wskazane w części opisowej niniejszego opracowania. Należy oczekiwać, że zostaną wkrótce usunięte.

Jako główną rekomendację wskazać należy aktualizację i uzupełnienie strony internetowej przedsiębiorstwa o informacje dotyczące przebiegu procesu przyłączenia mikroinstalacji i rozpoczęcia współpracy z przedsiębiorstwem energetycznym, w szczególności w przypadku przyłączenia na podstawie umowy o przyłączenie. Należałoby szerzej opisać poszczególne kroki i dokonać unifikacji formy opisu procedury w obu trybach. Powinny stanowić one jedną całość. Warto wzbogacić sekcje z objaśnieniami pojęć oraz najczęściej zadawanymi pytaniami o zagadnienia istotne z punktu widzenia prosumentów. Strona internetowa OSD jest ważnym elementem pozyskiwania informacji o mikroinstalacjach. Umieszczone na niej wskazanych zagadnień z pewnością przyczyni się do zwiększenia pewności obrotu.

PGE Dystrybucja S. A.

Charakterystyka podmiotu

Zgodnie z informacjami, które dostępne są na stronie internetowej przedsiębiorstwa³⁴, PGE Dystrybucja zarządza siecią elektroenergetyczną i realizuje zadania operatora systemu dystrybucyjnego we wschodniej i centralnej części kraju.

Spółka w obecnym kształcie organizacyjnym funkcjonuje od 2009 r., co oczywiście spowodowane jest rozdzieleniem sprzedaży i dystrybucji energii elektrycznej. Obszar działania przedsiębiorstwa podzielony jest na 8 oddziałów dystrybucyjnych: Białystok, Lublin, Łódź-Teren, Łódź-Miasto, Rzeszów, Skarżysko – Kamienna, Warszawa, Zamość.

Oddziały Przedsiębiorstwo podzielone są na Rejony Energetyczne, klienci kontaktują się z przedsiębiorstwem za pośrednictwem właściwego rejonu: Białystok Miasto, Białystok Teren, Bielsk Podlaski, Ełk, Łomża, Suwałki, Biała Podlaska, Lublin Miasto, Lublin Teren, Puławy, Bełchatów, Łowicz, Piotrków Trybunalski, Sieradz, Tomaszów Mazowiecki, Żyrardów, Łódź-Miasto, Krosno, Leżajsk, Mielec, Rzeszów, Sanok, Staszów, Stalowa Wola, Busko, Radom, Kielce, Kozienice, Ostrowiec, Skarżysko, Jeziorna, Legionowo, Mińsk Mazowiecki, Ostrołęka, Pruszków, Siedlce, Wyszaków, Chełm, Jarosław, Tomaszów Lubelski, Zamość. Do użytku konsumentów oddano także stronę internetową <http://www.pgedystrybucja.pl> oraz formularz kontaktowy³⁵.

Z informacji dostępnych w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Regulacji Energetyki³⁶ wynika, że w drugim półroczu roku 2013 do sieci przedsiębiorstwa przyłączonych było 7 mikroinstalacji prosumenckich. Sprawozdanie za okres 1.01.2014 r. - 30.06.2014 r. zawiera informacje o 63 instalacjach. Sprawozdanie za okres 1.07.2014 r. - 31.12.2014 r. o 217. Na koniec roku 2014 przedsiębiorstwo przyłączyło 287 mikroinstalacji prosumenckich. Na dzień przygotowania niniejszej analizy nie opublikowano jeszcze nowszych danych, w szczególności obejmujących rok 2015r.

Sposób publikacji materiałów dotyczących przyłączenia mikroinstalacji oraz ich dostępność w punktach obsługi klienta

Podstawowym źródłem materiałów związanych z mikroinstalacją prosumencką jest strona internetowa przedsiębiorstwa. Ocena poziomu obsługi przyszłego prosumenta, sprawdzana w ramach wywiadu prowadzonego przez przedstawicieli Federacji Konsumentów w punktach obsługi przyłączy, dała ciekawe rezultaty. Osoby przeprowadzające wywiady wskazywały, że poziom informacji otrzymywanych w POK nie był wysoki, jednak praktycznie w każdym wypadku osoba, która zgłaszała się z zapytaniem dotyczącym mikroinstalacji, otrzymywała

---

³⁴ <http://www.pgedystrybucja.pl/spolka/o-spolce>

³⁵ <http://www.pgedystrybucja.pl/dystrybucja/dla-klienta/formularz-kontakt>

³⁶ <http://bip.ure.gov.pl/bip/mikroinstalacje>

dane konkretnej osoby, która zajmuje się tą tematyką w danym oddziale. Osoby te były dostępne i chętnie przekazywały dość szczegółowe informacje dotyczące wymagań OSD w zakresie mikroinstalacji. Nie mniej jednak zdarzały się sytuacje, gdzie nikt w danym POK nie był zorientowany w obowiązujących w tym zakresie procedurach, odsyłając zainteresowanego na stronę internetową przedsiębiorstwa.

W ramach procesu gromadzenia materiału badawczego wykonywano także połączenia na infolinię prowadzoną przez przedsiębiorstwo. Ogólny efekt należy określić jako pozytywny. Na pytania związane z procesem przyłączenia mikroinstalacji osoby odpowiadały w sposób rzeczowy, używając przy tym prostego języka. Byli również w stanie wskazać lokalizację wzorów dokumentów oraz najbliższy rejon, do którego należy się zgłosić. Biorąc pod uwagę strukturę spółki i udostępniany numer telefonu, osoba dokonująca badania mogła dodzwonić się bezpośrednio do osób odpowiedzialnych za proces przyłączeniowy, co oczywiście wpływa na zwiększenie poziomu informacji.

W przypadku przeprowadzonych z prosumentami wywiadów, oceniając je, należy mieć na uwadze, że wszyscy zostali przyłączeni i nawiązali współpracę z przedsiębiorstwem energetycznym. Ankietowani prosumenci generalnie bardzo dobrze oceniają współpracę z przedsiębiorstwem. Wskazują, że uzyskanie informacji na początku inwestycji nie było utrudnione, nie zdarzało się, że osoba z którą nawiązywali kontakt nie była zorientowana w szczegółach. Proces przebiegał sprawnie. Większość ankietowanych, zapytana o to, jak długo trwał proces przyłączenia, wskazywała, że było to około miesiąca. Po złożeniu dokumentacji nie byli wzywani o jej uzupełnienie.

Sposób prezentacji treści na stronie internetowej <http://www.pgedystrybucja.pl/> jest natomiast bardzo przyjazny dla prosumentów.

Informacje przydatne dla przyszłych prosumentów znajdują się w zakładce *Dla Klienta > Przyłączenia do sieci PGE Dystrybucja*. Podkategoria opisująca proces przyłączeniowy zaprojektowana została w sposób bardzo przemyślany i jest czytelna dla odbiorcy.

W przeciwieństwie do niektórych poprzednio opisywanych przedsiębiorstw, PGE Dystrybucja na stronie internetowej opublikował osobną zakładkę dla osób, które chcą przyłączyć mikroinstalację wraz z przedstawieniem procesu przyłączenia. Został przedstawiony w sposób szczegółowy i w dość rozbudowanej formule.

W repozytorium dokumentów do pobrania na stronie internetowej osoby zainteresowane odnajdą dwie grupy wzorów dokumentów, szczególnie dla nich przydatne. Wzory dokumentów potrzebnych do dokonania przyłączenia³⁷ oraz wzory umów, związanych z dystrybucją energii elektrycznej wytworzonej w mikroinstalacji.

---

³⁷ <http://www.pgedystrybucja.pl/dystrybucja/dla-klienta/przydatne-dokumenty#wniosek-o-przylaczenie-wytworcy-oraz-zgloszenie-przylaczenia-mikroinstalacji>

Procedury i regulaminy stosowane przez OSD w zakresie przyłączania mikroinstalacji prosumenckich

Na dzień oddawania analizy osoby, które chcą przyłączyć mikroinstalację do sieci PGE Dystrybucja, na stronie internetowej znajdują opis procedur przyłączeniowych, zarówno dla podstawie art. 7 ust. 3a pr. ener., gdzie podmiot ubiegający się o przyłączenie składa wniosek o określenie warunków przyłączenia do sieci, a przyłączenie mikroinstalacji odbywa się na podstawie umowy, jak i procedury przyłączeniowe, gdy przyłączenie podmiotu do sieci odbywa się na podstawie zgłoszenia, zgodnie z art. 7 ust 8d(4) pr. ener.

Na wstępie wskazano generalne informacje dotyczące procesu przyłączania mikroinstalacji. Następnie opisano dwa tryby przyłączenia oraz czynności dodatkowe, które należy wykonać. Nie ma obaw, że zainteresowany nie trafi na informacje dotyczące przyłączenia w innym trybie.

Dokonując analizy, należy przede wszystkim stwierdzić, że - o ile opis procedury przyłączeniowej nie został przygotowany w formie graficznej - to jest czytelny dla odbiorcy. Schemat opisuje główne kroki, jakie wykonać musi prosument. Dołączone opisy precyzują je w zróżnicowanym zakresie. Z jednej strony opis jest bardziej kompleksowy niż w przypadku innych spółek. Z drugiej zaś użycie technicznego języka może czynić go mniej czytelnym.

Tworząc procedurę, przedsiębiorstwo zdecydowało się skupić na samym procesie przyłączenia, pomijając aspekty związane z wykonaniem mikroinstalacji. Warto jednak wspomnieć, że spółka przedstawiła swoje stanowisko co do uprawnień, jakie w jej ocenie konieczne są, aby dokonać zainstalowania. Zamieszczony opis w dużej mierze ogranicza się do opisu, jakie dokumenty należy wypełnić i złożyć oraz jakie dołączyć załączniki. W przypadku przyjęcie tego typu formuły dobrym uzupełnieniem byłoby przedstawienie wzoru prawidłowo wypełnionego zgłoszenia. Metodologia taka przyjęta została w obu trybach przyłączenia mikroinstalacji.

Przedsiębiorstwo, tworząc procedurę, nie opisało ciężących na prosumencie obowiązków informacyjnych, związane z zainstalowaniem i eksploatacją mikroinstalacji. Może to powodować problemy z klientami w przyszłości. W repozytorium zamieszczono stosowne wzory dokumentów.

Podsumowując tę część, należy przede wszystkim zwrócić uwagę, że opis procedury jest dość czytelny i zawiera wymagany zestaw załączników. Warto opisać obowiązki informacyjne przedsiębiorstwa.

Witryna zawiera także opis drugiego sposobu przyłączenia. Jest on opisany analogicznie do przyłączenia na podstawie zgłoszenia.

Podsumowanie i rekomendacje

Podsumowując, należy uznać, że z zebranego materiału wynika, że przedsiębiorstwo wypracowało procedury załatwiania spraw związanych z procesem przyłączenia i dystrybucją energii elektrycznej wyprodukowanej w mikroinstalacji. Zapewnia dostęp do opisów procedur przyłączeniowych oraz większości wzorów dokumentów, związanych z przyłączeniem mikroinstalacji. Bardzo wysoko ocenić należy gotowość wsparcia, podejście do klienta i fachowość osób, które zajmują się procesem przyłączeniowym, ale nie są pracownikami BOK. Za każdym razem, gdy konsultant odsyłał przeprowadzającego wywiad do osoby spoza BOK, ten otrzymywał kompleksową informację. Ani razu nie został odesłany.

Niestety, przedsiębiorstwo w sposób niedostateczny informuje klientów o przebiegu całego procesu oraz o sekwencji czynności, które należy podjąć, aby zakończyć go w sposób najbardziej optymalny. Brak jest też informacji o możliwościach działania konsumenta w sytuacji odmowy przyłączenia mikroinstalacji. Na etapie analizy doszukano się niezgodności stosowanych procedur z przepisami powszechnie obowiązującego prawa, które zostały szczegółowo wskazane w części opisowej niniejszego opracowania. Należy oczekiwać, że zostaną wkrótce usunięte.

Jako główną rekomendację wskazać należy uzupełnienie strony internetowej przedsiębiorstwa o informacje dotyczące przebiegu procesu przyłączenia mikroinstalacji i rozpoczęcia współpracy z przedsiębiorstwem energetycznym. Należałoby szerzej opisać poszczególne kroki, nie tylko w zakresie wypełniania stosownej dokumentacji. Koniecznie należy uzupełnić procedurę o kwestię wypełniania przez prosumentów obowiązków informacyjnych. Warto wzbogacić sekcje z objaśnieniami pojęć oraz najczęściej zadawanymi pytaniami o zagadnienia istotne z punktu widzenia prosumentów. Strona internetowa OSD jest ważnym elementem pozyskiwania informacji o mikroinstalacjach. Umieszczone na niej wskazanych zagadnień z pewnością przyczyni się do zwiększenia pewności obrotu.

Wnioski i rekomendacje

Podsumowując przeprowadzoną analizę, wskazać należy, że wszystkie badane przedsiębiorstwa dystrybucyjne opracowały procedury związane z przyłączaniem mikroinstalacji i nawiązywaniem współpracy z prosumentami. Nie wszystkie uwidocznily je na swoich stronach internetowych, jednak należy oczekiwać, że w najbliższym czasie ulegnie to poprawie.

Podstawowym zastrzeżeniem, jakie towarzyszyło analizie praktyk kolejnych przedsiębiorstw, był sposób komunikacji z konsumentem. Przedsiębiorstwa w dalszym ciągu komunikują się z klientem w sposób bardzo techniczny. Muszą jednak mieć na względzie, że prosument, choć wiele osób z tego grona to pasjonaci tematyki, nie jest specjalistą w zakresie energetyki, stąd w przypadku przyłączania mikroźródła należy uprościć sposób komunikacji, tak w zakresie procedur, jak i w zakresie przygotowywanych wzorów dokumentów.

OSD mają szczególną rolę na rynku energetycznym. Jako podmioty, które nie są częścią gry konkurencyjnej, mogą przyszłym prosumentom udzielić wiele wsparcia w podejmowaniu właściwych decyzji.

Przeprowadzona analiza pokazuje także, że OSD współpracują ze sobą i obserwują, w jaki sposób układają współpracę z prosumentami inni. Co prawda, wspólne dla większości były także te postanowienia, które zostały zakwestionowane, jednak być może pozwoli to na szybszą korektę.

Warto także odnieść się do zagadnień, których żaden z OSD nie poruszył w swoich procedurach, a które konsumentów interesują. Przede wszystkim jest to czas. Nigdzie przedsiębiorstwo nie opisało, ile średnio trwa przyłączenie do sieci mikroźródła. Pomogłoby to z pewnością planować przyszłe inwestycje.

W analizowanych danych dotyczących liczby przyłączonych mikroinstalacji nie odnaleźliśmy informacji, żeby któryś OSD musiał odmówić przyłączenia mikroinstalacji. W przyszłości jednak, w miarę rozwoju potencjału oze, takie sytuacje z pewnością będą mieć miejsce. Warto wskazywać klientom na tę okoliczność właściwe tryby odwoławcze.

Nie poruszono również nigdzie kwestii opłat za przyłączenie. Czasem konsument otrzymywał taką informację wprost, czasem dowiadywał się ze wzoru dokumentu, czasem w ogóle nie miał szansy pozyskać takiej wiedzy. Warto o tym mówić, gdyż brak opłaty za przyłączenie jest istotnym czynnikiem wpływającym na rozwój mikrogeneracji. Wydaje się, że czeka nas jeszcze dyskusja na temat opłat w przypadku przyłączenia na podstawie umowy o przyłączenie. Warto także informować konsumentów, że nie będą ponosili opłat dystrybucyjnych związanych z przekazaniem energii do sieci elektroenergetycznej.

Jako rekomendację należy także zasugerować zamieszczenie wzorów wypełnionych, prawidłowych zgłoszeń. Z pewnością odejmie to pracy OSD i niedogodności prosumentom.

RAPORT Z BADANIA

Cel badania

Celem badania było poznanie doświadczeń i opinii konsumentów w zakresie mikrogeneracji energii ze źródeł odnawialnych, w tym potencjału rozwoju tego zjawiska oraz barier, jakie musi pokonać przyszły prosument.

Metodologia

Ze względu na szeroki zakres tematyczny i założoną próbę 1200 wywiadów w projekcie została wykorzystana technika PAPI (Personal Assisted Paper Interviewing). Zaproponowane zostały cztery scenariusze wywiadu. Pytania filtrujące, kierowane na początku do wszystkich respondentów, pozwoliły określić wstępny profil respondenta. Pytanie pierwsze dotyczyło decyzyjności respondenta w jego/jej gospodarstwie domowym – respondent to osoba podejmująca lub współpodejmująca decyzje w swoim gospodarstwie domowym. Drugie pytanie dotyczyło doświadczeń respondenta związanych z OZE.

W opracowaniu przyjęto określenia:

- prosument – to osoba posiadająca instalację OZE,
- świadomy konsument (energii w kontekście OZE) – to osoba, która próbowała lub próbuje wdrożyć rozwiązania OZE bądź interesuje się instalacjami i aspektem prawnym OZE, bądź deklaruje chęć wdrożenia OZE,
- konsument (energii w kontekście OZE) – respondent, który nie spotkał się z terminem OZE oraz respondenci, którzy spotkali się z tym terminem, ale nie chcą pogłębić swojej wiedzy w tym zakresie i nie są zainteresowani wdrożeniem instalacji OZE.

Zastosowanie pytań filtrujących pozwoliło ankieterom dokonać wyboru kwestionariusza badawczego, a tym samym pytań i zagadnień odpowiadających doświadczeniom respondentów w zakresie instalowania OZE.

Każdy ze scenariuszy wywiadu kończył się dziewięcioma pytaniami metryczki, dzięki czemu możliwe było poznanie pełnego profilu respondentów, tj.: płci, wieku, miejsca zamieszkania, wykształcenia, wielkości gospodarstwa domowego, subiektywnej opinii o sytuacji materialnej i wielkości osiąganego dochodu.

Zastosowanie czterech scenariuszy wywiadu i określenie profilu respondenta umożliwiło także oszacowanie, jaki odsetek stanowią prosumenci, świadomi konsumenci i konsumenci. Ponadto forma i kolejność pytań zastosowanych w poszczególnych kwestionariuszach pozwoliła na uzyskanie spontanicznych odpowiedzi, a w określonych sytuacjach instrukcja wywiadu przewidywała zadanie pytań szczegółowych.

Realizacja projektu w przedstawionym kształcie pozwoliła na poznanie wyobrażeń, opinii i wiedzy konsumentów, świadomych konsumentów i prosumentów o Odnawialnych Źródłach Energii, a także na zdefiniowanie obszarów i zakresu oczekiwanego wsparcia w procesie wdrażania rozwiązań OZE.

Próba badawcza i termin realizacji

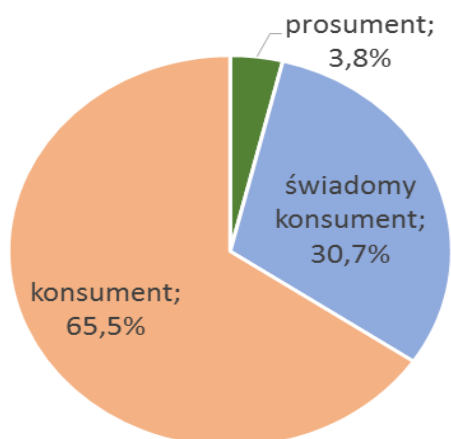
Realizacja terenowa projektu, tj. przeprowadzenie wywiadów, odbyła się w czerwcu i lipcu 2015 roku.

Przedstawiciele Federacji Konsumentów zrealizowali 1597 efektywnych wywiadów wypełniając:

- 61 kwestionariuszy A z osobami posiadającymi instalacje OZE – prosumenci,
- 141 kwestionariuszy B z osobami próbującymi wdrożyć instalacje OZE – świadomi konsumenci,
- 420 kwestionariuszy C z osobami, które interesowały się instalacjami OZE, a w tym:
  - 349 z osobami, które są zainteresowane pogłębieniem wiedzy o OZE lub deklarują chęć wdrożenia takich rozwiązań – świadomi konsumenci,
  - 71 z osobami, które nie chcą dowiedzieć się więcej o OZE i nie chcą wdrażać rozwiązań OZE – konsumenci,
- 975 kwestionariuszy D z osobami, które nie spotkały się wcześniej z terminem OZE – konsumenci.

Charakterystyka próby badawczej

W badaniu wzięło udział 1597 respondentów, którzy są osobami podejmującymi lub współpodejmującymi decyzje w swoich gospodarstwach domowych. Na wykresie 1 przedstawiono rozkład próby badawczej. *Wykres 1. Udział respondentów w próbie badawczej; N= 1597*

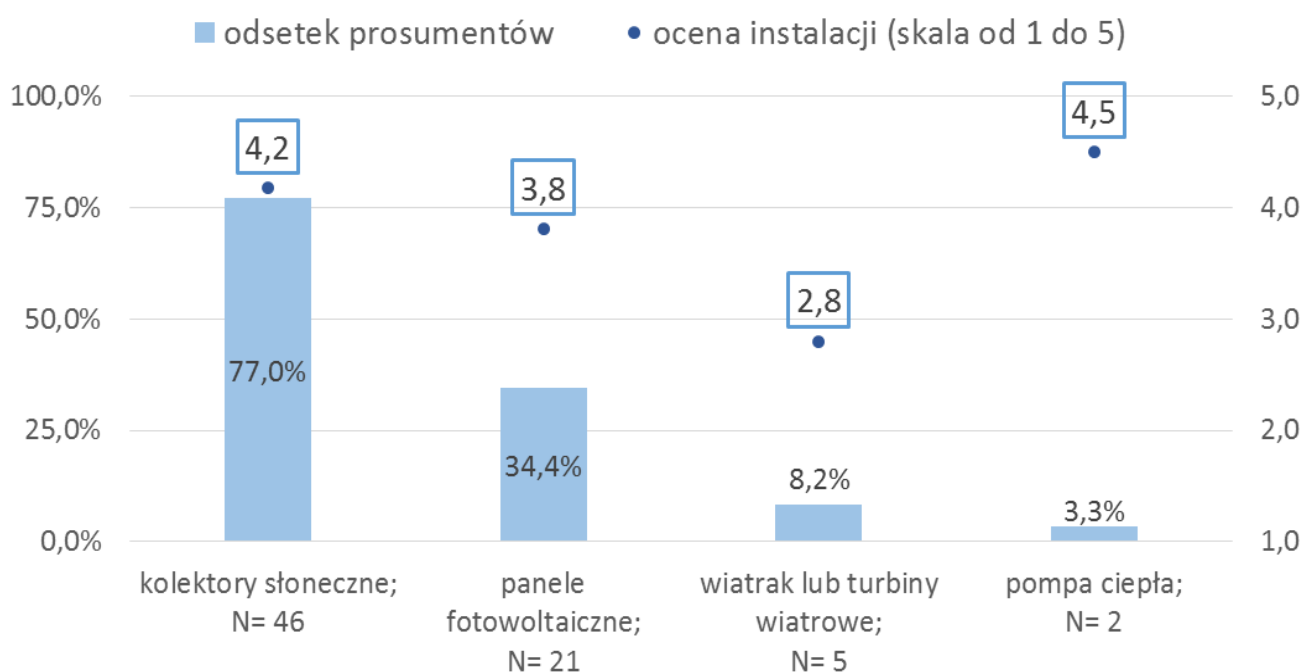
W badaniu wzięło udział 4% prosumentów, 31% świadomych konsumentów energii elektrycznej oraz 65% konsumentów energii, którzy nie spotkali się z terminem OZE lub nie są zainteresowani instalacjami OZE.

W kolejnych tabelach przedstawiono charakterystykę próby badawczej oraz dokładniej opisano profil prosumentów, świadomych konsumentów i konsumentów.

Instalacje - ocena prosumentów

Prosumenci najczęściej wskazywali kolektory słoneczne. 77% z nich posiada tę instalację. Co trzeci prosument natomiast deklaruje instalację paneli fotowoltaicznych. 8% posiada wiatrak lub turbiny wiatrowe, a 3% prosumentów pompy ciepła. Żaden z prosumentów nie wskazał urządzeń hybrydowych. Natomiast 20% prosumentów posiada więcej niż jedną instalację OZE.

Instalacja - ocena prosumentów; N= 61 prosumentów

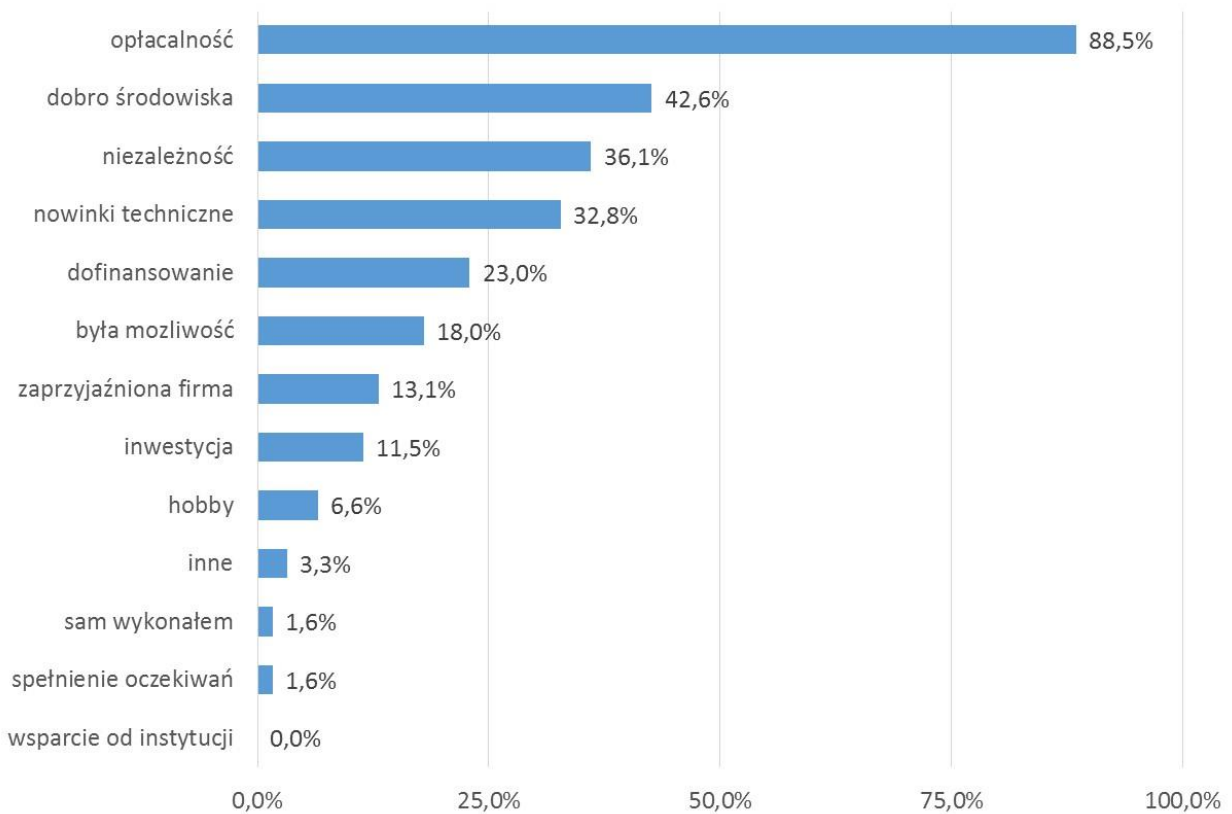
Prosumenci najwyżej oceniają pompy ciepła, jednak to rozwiązanie mogło ocenić jedynie dwóch prosumentów. W skali od 1 do 5, gdzie 1 - nie spełnia oczekiwań a 5 - spełnia oczekiwania, kolektory słoneczne zostały ocenione na 4,2 – spełniają oczekiwania prosumentów, a panele fotowoltaiczne na 3,8 – raczej spełniają oczekiwania. Wiatrak i turbiny wiatrowe ocenione przez 5 prosumentów raczej nie spełniają oczekiwań ich zdaniem (ocena 2,8).

Wśród powodów, dla których prosumenci zdecydowali się na instalacje OZE najczęściej wskazywane są opłacalność (88,5% prosumentów), dobro środowiska (postawę proekologiczną deklaruje 43% prosumentów) oraz niezależność i przychylność do nowinek

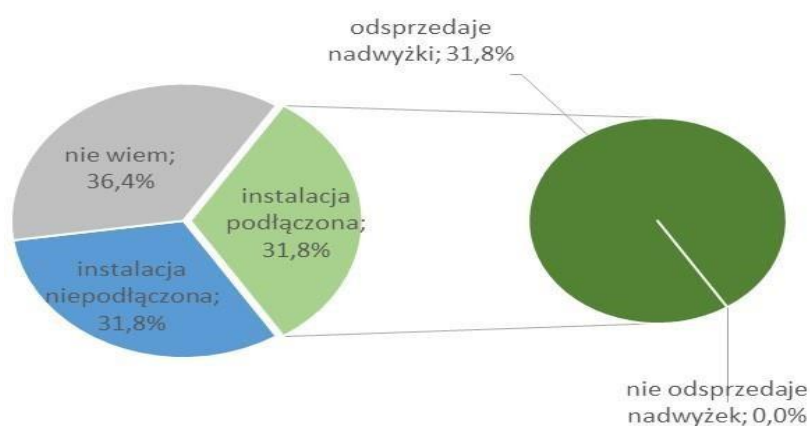
technicznych (co trzeci prosument). Wśród innych powodów prosumenci wskazują na wzrost wartości nieruchomości oraz chęć wypróbowania nowych rozwiązań. Żaden z prosumentów, wśród powodów wdrożenia OZE, nie wskazał pomocy ze strony instytucji (wykres 3).

Wykres 3. Powody założenia instalacji OZE; N= 61 prosumentów

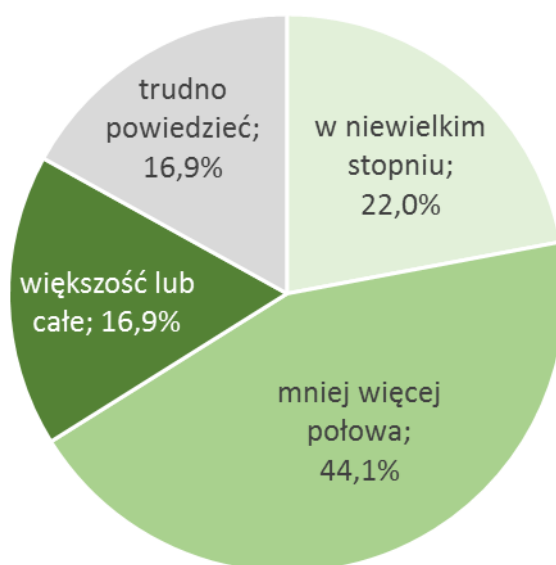

Jedna trzecia prosumentów, którzy posiadają instalację nadającą się do przyłączenia do sieci energetycznej, dokonało takiego przyłączenia. Wszyscy spośród przyłączonych odsprzedają nadwyżki do przedsiębiorstwa energetycznego.

Wykres 4. Przyłączenie OZE do sieci energetycznej a odsprzedaż energii do przedsiębiorstwa energetycznego; N= 22 prosumentów

Wykres 5. W jakim stopniu energia z instalacji OZE pokrywa zapotrzebowanie na energię gospodarstwa domowego; N= 59 prosumentów

Zdaniem 22% prosumentów ich obecna instalacja w niewielkim stopniu pokrywa zapotrzebowanie gospodarstwa domowego na energię. 44% prosumentów twierdzi, że mniej więcej w połowie energia z OZE pokrywa zapotrzebowanie na energię, a 17% prosumentów deklaruje, w większości lub całe zapotrzebowanie na energię pokrywane jest z OZE (wykres 5).

Wnioski

Badanie wskazuje przede wszystkim na bardzo dużą popularność kolektorów słonecznych. Choć w dalszej części wątek ten nie jest rozwijany ze względu na fakt, że znajduje się poza zakresem zainteresowania projektu warto zwrócić uwagę na przyczyny popularności tego

rozwiązania. Przede wszystkim w kraju funkcjonowało kilka programów wsparcia ich instalacji, zarówno na poziomie ogólnokrajowym, jak i lokalnym. Skoro z badania wynika, że konsumenci są raczej zadowoleni z instalacji kolektorów słonecznych należy przyjąć, że decyzja o wdrożeniu wsparcia dla ich instalacji była prawidłowa.

Odnosząc się do kwestii motywacji w odniesieniu do instalacji mikroźródeł należy zwrócić uwagę przede wszystkim na trzy wskaźniki. Decydując się na inwestycję konsumenci myśleli przede wszystkim o opłacalności, w następnej kolejności o kwestiach środowiskowych. To bardzo dobry sygnał. Nie należy oczekiwać, że osoba, która stoi przed wyborem inwestycji za kilkanaście lub więcej tysięcy złotych nie będzie kalkulować jej opłacalności. Badanie pokazuje tu prawidłową postawę konsumentów na rynku. Oczywiście godzi się także wskazać, że, skoro w badaniu wzięto pod uwagę także posiadaczy kolektorów słonecznych, to opłacalność kalkulowana była z uwzględnieniem dodatkowego, zewnętrznego wsparcia inwestycji.

Wspomnieć także należy, że zapewne przynajmniej część osób, które zdecydowały się na źródło pv lub wiatrowe zrobiło to w oczekiwaniu na planowany w poprzednich wersjach ustawy o odnawialnych źródłach energii system taryf gwarantowanych, który ostatecznie nie został wprowadzony. Sygnałem ostrzegawczym i impulsem do działania jest fakt, że żaden z respondentów nie wskazał, że sygnałem do działania była dla niego możliwa pomoc instytucji w tym zakresie.

W odniesieniu do kwestii przyłączenia instalacji do sieci warto zwrócić uwagę na ilość mikroinstalacji nieprzyłączonych do sieci. Wiąże się to mniej z potencjałem rozwoju instalacji offgrid, a bardziej z systemem taryf gwarantowanych, który zgodnie z przyjętymi regulacjami dostępny będzie dla instalacji uruchomionych po 1 stycznia 2016r.

Potwierdza się także hipoteza, stawiana często w dyskusji o rozwoju mikroinstalacji. Mikroinstalacja raczej nie będzie źródłem bezpośredniego dochodu i konsumenci są tego faktu świadomi. Korzyść z jej wdrożenia ma charakter pośredni, biorąc pod uwagę, że w przypadku ponad połowy respondentów energia elektryczna pokrywa połowę lub więcej zapotrzebowania gospodarstwa domowego na energię. Relatywnie niewiele osób spośród prosumentów posiadających instalację przyłączoną do sieci odsprzedaje nadwyżki wyprodukowanej energii. Biorąc pod uwagę aktualne ceny odkupu, z ekonomicznego punktu widzenia nie wydaje się to korzystne.

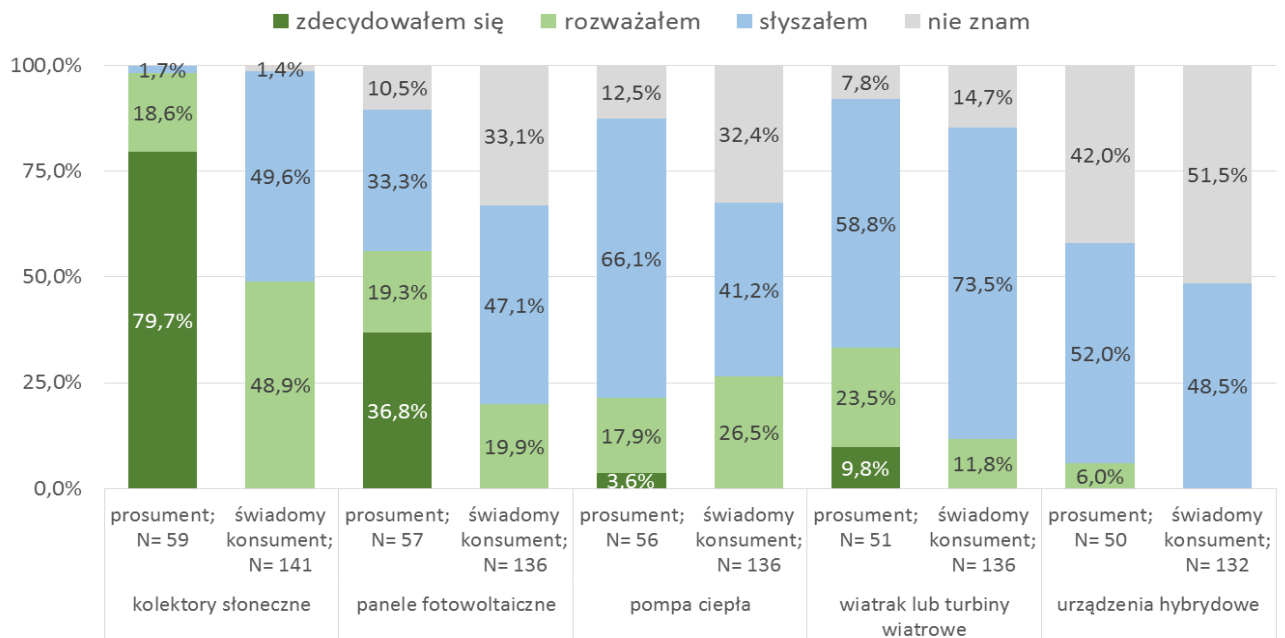
Źródła informacji o OZE

Wśród prosumentów oraz świadomych konsumentów starających się wdrożyć u siebie rozwiązania OZE najbardziej popularne są kolektory słoneczne. Niemal wszyscy respondenci znają to rozwiązanie (wykres 6). O panelach fotowoltaicznych nie słyszał co 10 prosument i co trzecia osoba próbująca wdrożyć OZE. Urządzeń hybrydowych nie zna 42% prosumentów i ponad połowa (51,5%) respondentów, która próbowała zainstalować OZE.

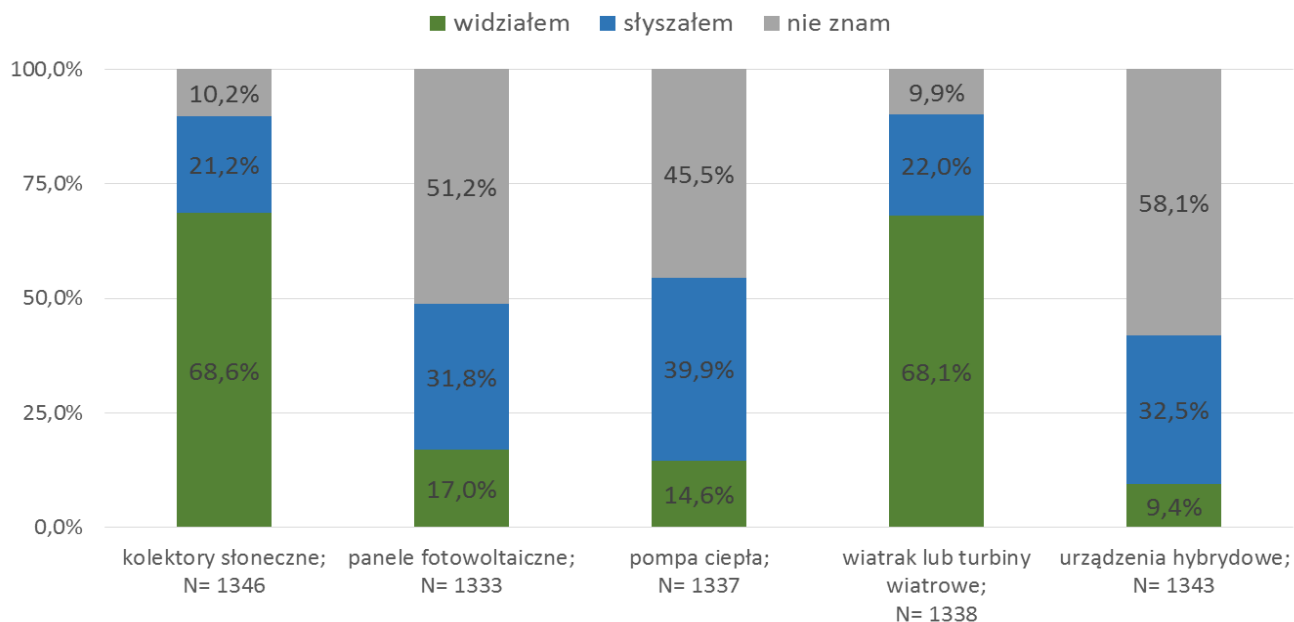
Ponadto 10% prosumentów i świadomych konsumentów spontanicznie wspomniało o urządzeniach na biomasę/biogaz.

Na wykresie 7 przedstawiono deklaracje osób zainteresowanych tematyką OZE oraz respondentów, którzy nie spotkali się z terminem OZE. Zastosowanie pytania wspomaganego (dopytanie o poszczególne pozycje) ukazało, iż co dziesiąty respondent nie spotkał się z kolektorami słonecznymi i wiatrakami lub turbinami wiatrowymi (po 10%), ponad połowa respondentów nie zna paneli fotowoltaicznych (51%) i urządzeń hybrydowych (58%). 45,5% respondentów nie spotkało się z pompami ciepła.

Wykres 6. Znajomość OZE wśród prosumentów i świadomych konsumentów próbujących wdrożyć OZE

Wykres 7. Znajomość instalacji OZE wśród konsumentów interesujących się tematyką OZE oraz konsumentów, którzy nie spotkali się z terminem OZE

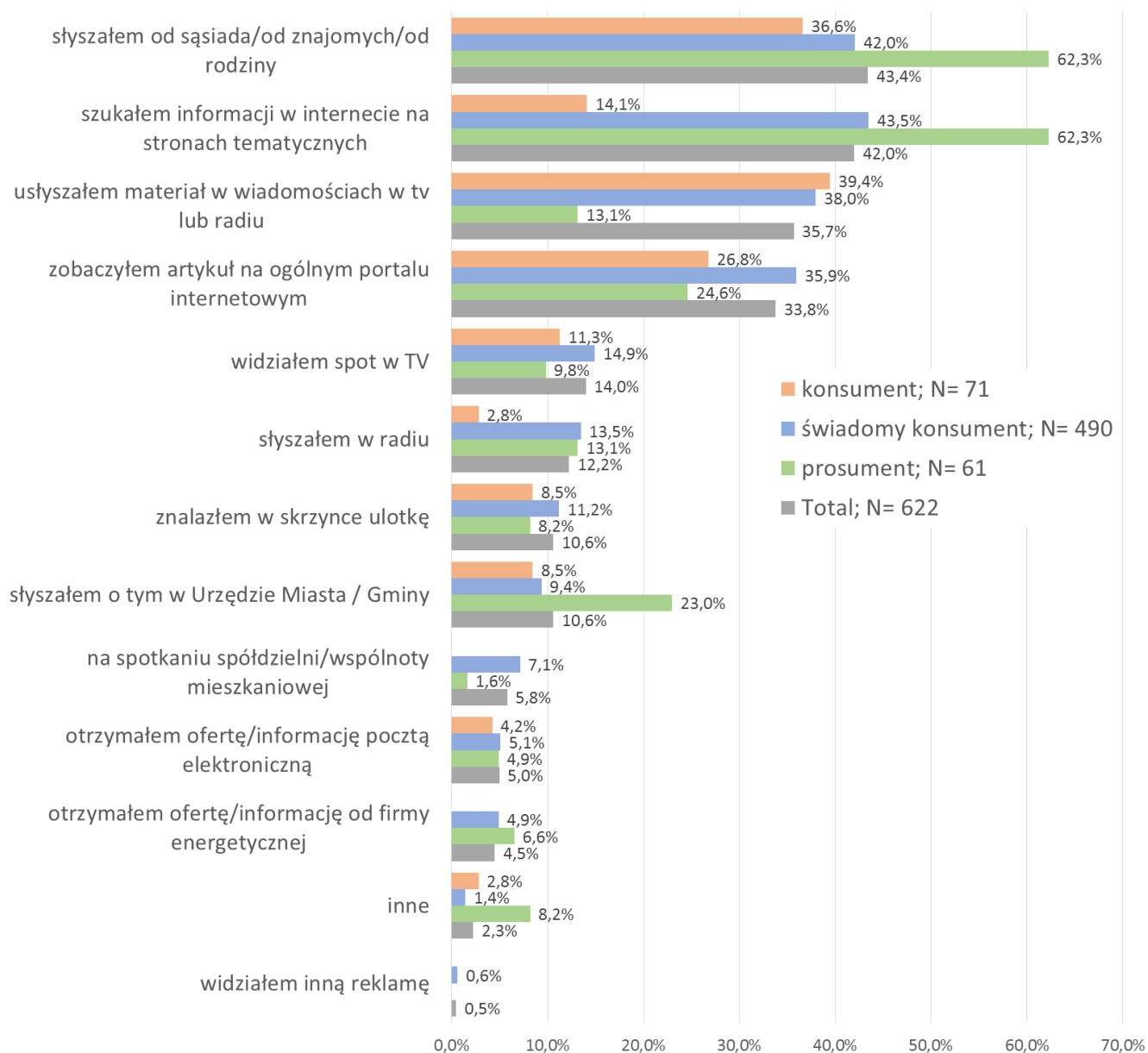

Wykres 8. Źródła informacji o OZE

Wśród źródeł informacji o OZE (wykres 8) respondenci najczęściej deklarują, że słyszeli od sąsiada, znajomych lub rodziny (43% respondentów) oraz że szukali informacji w internecie (42% respondentów). Co trzeci respondent jako źródło wskazuje materiał w wiadomościach TV lub radiu (38%) oraz artykuł na ogólnym portalu internetowym (34%).

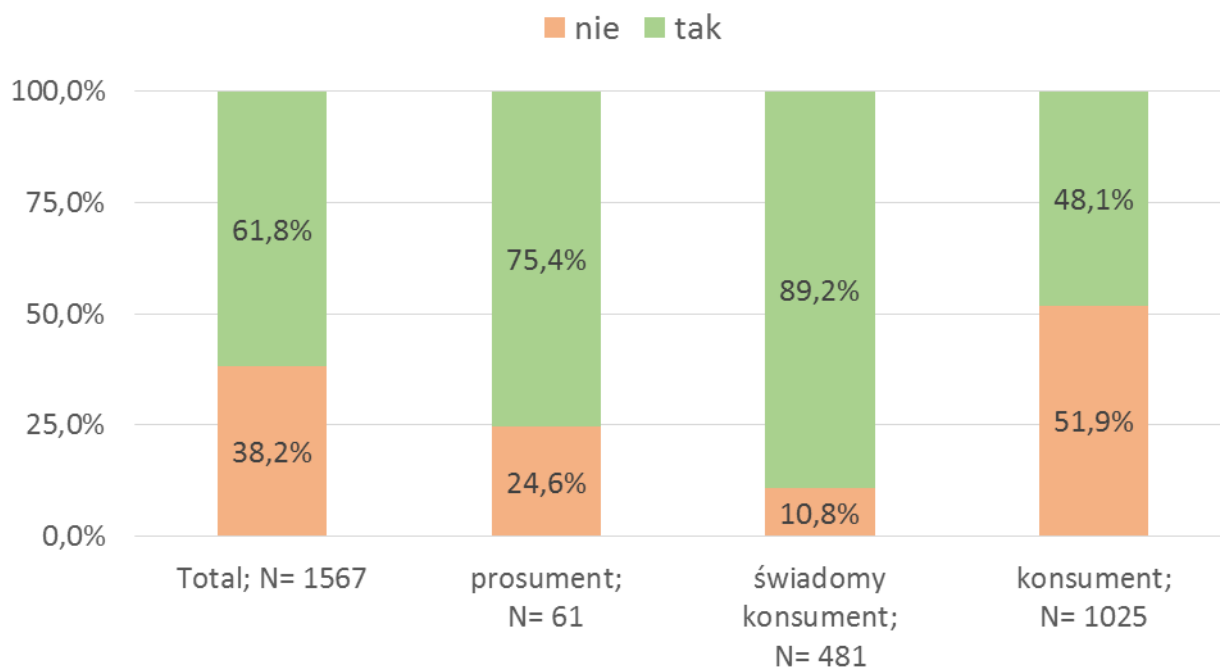
Prosumenci częściej niż konsumenci i świadomi konsumenci jako źródło informacji o OZE wskazują informacje od sąsiada/znajomych/rodziny (62%) oraz informacje na stronach tematycznych (62% prosumentów). Co czwarty prosument wskazał ogólny portal internetowy.

Wśród innych odpowiedzi pojawiają się: artykuły w prasie, Urząd Regulacji Energetyki oraz targi budowlane.

Wykres 9. Chęć pogłębienia wiedzy o OZE

Niespełna 2/3 respondentów (62%) deklaruje chęć pogłębienia wiedzy o OZE. Największy odsetek odpowiedzi zanotowano w grupie świadomych konsumentów (89%) oraz prosumentów (75%). Natomiast ponad połowa konsumentów nie chce poszerzać wiedzy na temat OZE (52%).

Na wykresie 10 przedstawiono miejsca poszukiwania informacji o OZE przez respondentów. Najpopularniejszym miejscem jest internet. Strony www wskazuje 66% respondentów. Drugim źródłem wskazanym przez respondentów są inni prosumenci (44%), znajomi (30%) oraz instalatorzy OZE (25%).

Prosumenci poszukujący informacji o OZE najczęściej sięgają do internetu (86%), korzystają z wiedzy i doświadczeń innych prosumentów (59%) oraz zwracają się po informacje do znajomych (36%). Co trzeci prosument korzysta z wiedzy instalatorów (31%), a co piąty zwraca się do Federacji Konsumentów po informacje (21%).

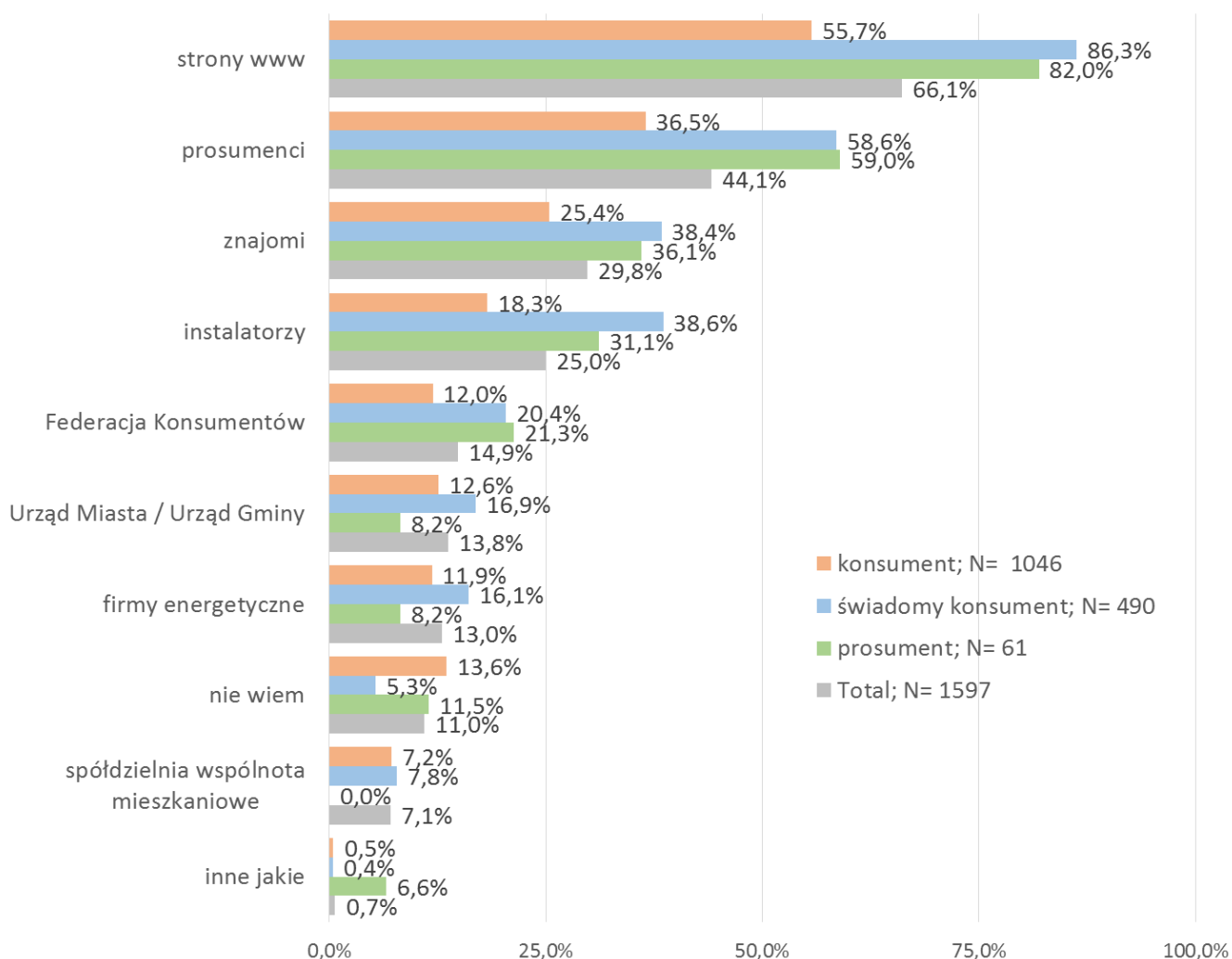
Ponadto Federację Konsumentów jako źródło informacji wskazuje także co piąty świadomy konsument (20%) i co ósmy konsument. Stanowi to 15% wskazań całej próby badawczej.

Urząd miasta lub gminy wskazuje 14% respondentów, a firmy energetyczne 13%.

Wśród innych odpowiedzi respondenci, najczęściej prosumenci, wskazują telewizję, prasę i ogłoszenia w prasie, prasę budowlaną oraz różnego rodzaju ulotki.

Co dziewiąty respondent (11%) nie wie, gdzie poszukiwałby informacji o OZE.

Wykres 10. Miejsca poszukiwania informacji o OZE

Internet jest zdecydowanie najpopularniejszym miejscem poszukiwania informacji o OZE. Strony internetowe wskazuje 66% respondentów, a ogólnie internet wskazuje 41% respondentów (wykres 11). Co trzeci respondent (30%) jako źródło informacji wymienia także portale i fora poświęcone tematyce OZE.

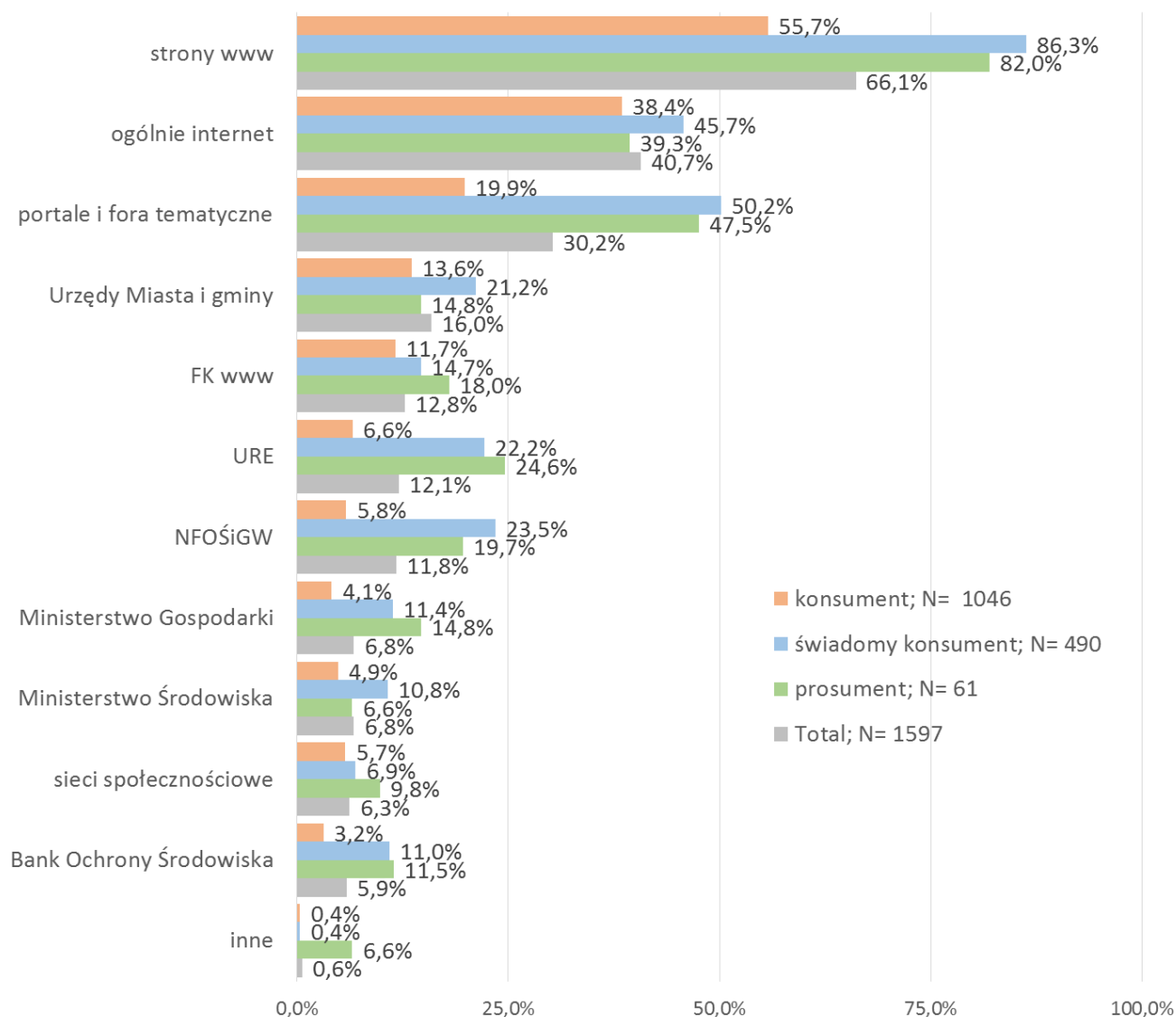
Strony Urzędów Miast i Urzędów Gmin, w poszukiwaniu informacji o OZE, odwiedza 16% respondentów, a w tym 21% świadomych konsumentów, 15% prosumentów oraz 14% konsumentów.

Natomiast stronę internetową Federacji Konsumentów odwiedza co ósma pytana osoba (13%). Podobną liczbę wskazań (po 12%) uzyskały strony internetowe Urzędu Regulacji Energetyki oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW).

Na liście stron internetowych znalazły się także strony Ministerstw Gospodarki i Środowiska (po 7%) oraz sieci społecznościowe i Bank Ochrony Środowiska, wskazane przez 6% respondentów.

Wykres 11. Miejsca poszukiwania informacji o OZE w internecie

Wnioski

Przede wszystkim należy zwrócić uwagę na bardzo wysoki odsetek osób, które chcą pogłębiać swoją wiedzę w zakresie odnawialnych źródeł energii. Nie mały odsetek respondentów przynajmniej słyszał o tego rodzaju rozwiązaniach. Jest to bardzo dobra wiadomość. Badanie pokazuje również jednoznacznie, że informacja na temat możliwych rozwiązań w tym zakresie dostarczana powinna być za pośrednictwem internetu. Zasluguje na uwagę również, że dla wielu prosumentów i potencjalnych prosumentów źródłem wiedzy są osoby, które zainwestowały już w tego typu rozwiązania. Z tego względu wspierać należy wszelkie inicjatywy tego typu. Źródłem informacji dla aktualnych i przyszłych prosumentów powinna

być przede wszystkim administracja, zarówno na szczeblu centralnym, jak i lokalnym. Brak konkretnego stanowiska w zakresie wsparcia mikrogeneracji wpływa na obniżenie oczekiwań w zakresie informacji po stronie jej adresatów.

Bariery instalowania OZE i wsparcie instytucji

Respondenci, którzy próbowali wdrożyć instalację OZE, wśród powodów, dla których zrezygnowali z instalacji, wskazują najczęściej, że instalacja okazała się za droga (wykres 12). Taką odpowiedź wskazało 67% respondentów, którzy zrezygnowali z wdrażania instalacji OZE. Ci sami respondenci wskazują również, że nie udało im się pozyskać dofinansowania (25,5%), innym powodem był brak dostatecznych informacji o OZE (23%), a co piąty z nich, że rozwiązania techniczne nie spełniały oczekiwań (21%).

17% respondentów chcących wdrożyć rozwiązania OZE nie otrzymało wsparcia ze strony instytucji państwowych, a co dziewiąty (11%) spotkał się z barierami formalnymi lub problemami z dokumentacją.

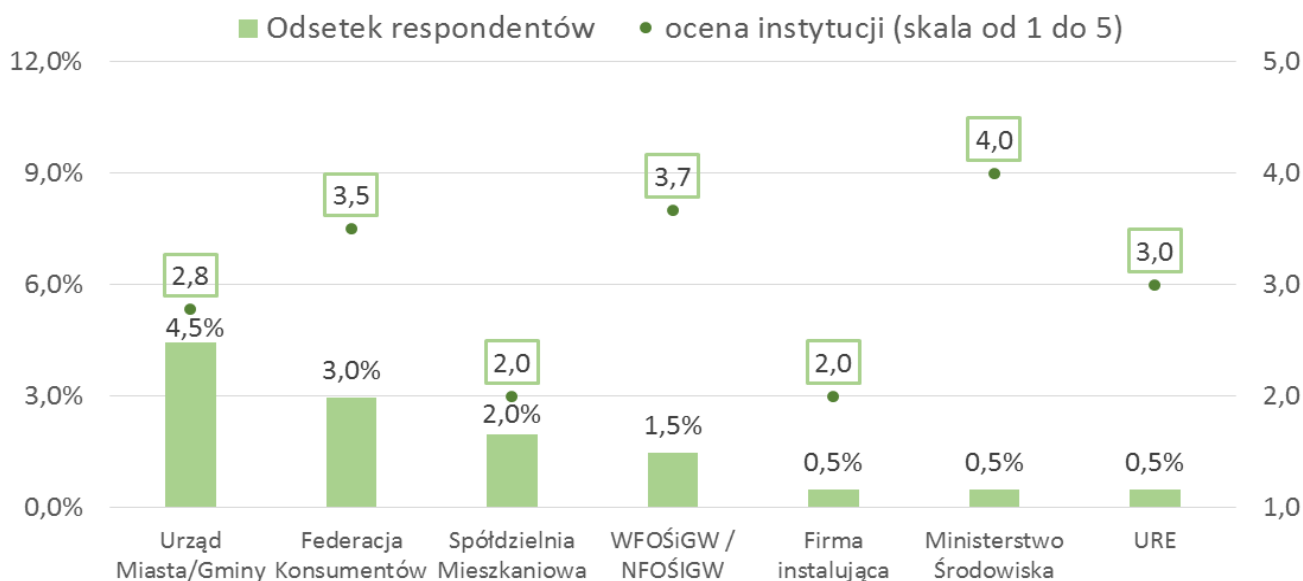
Wykres 12. Powody niezdecydowania się na wdrożenie instalacji OZE; N= 141 świadomi konsumenci

W badaniu wzięło udział 202 respondentów (13% całej próby), którzy wdrożyli lub próbowali wdrożyć rozwiązania OZE. 25 z nich (12%) zwracało się do instytucji państwowych o pomoc. Respondenci ci najczęściej zwracali się do Urzędu Miasta lub Gminy, w której zamieszkują, do Federacji Konsumentów, spółdzielni mieszkaniowych lub NFOŚiGW.

Respondenci pozytywnie ocenili pomoc i zaangażowanie pracowników Ministerstwa Środowiska, NFOŚiGW oraz Federacji Konsumentów (wykres 13). Negatywnie natomiast została oceniona pomoc urzędów miast i urzędów gmin, spółdzielni mieszkaniowych oraz firm instalujących OZE.

Wykres 13. Odsetek respondentów zwracających się o pomoc do instytucji i ocena pomocy; N= 202

Respondenci, którzy spotkali się z terminem OZE zostali poproszeni o wskazanie barier instalowania OZE (wykres 14). Najczęściej wskazywaną barierą, zgodnie przez wszystkie grupy respondentów, okazał się fakt, że rozwiązania OZE są za drogie. Odpowiedzi takiej udziela trzech na czterech respondentów (74%). Kolejną barierą jest długi okres zwrotu, który wskazuje ponad połowa respondentów (54%), a w tym 51% prosumentów i 56% świadomych konsumentów oraz 40% konsumentów.

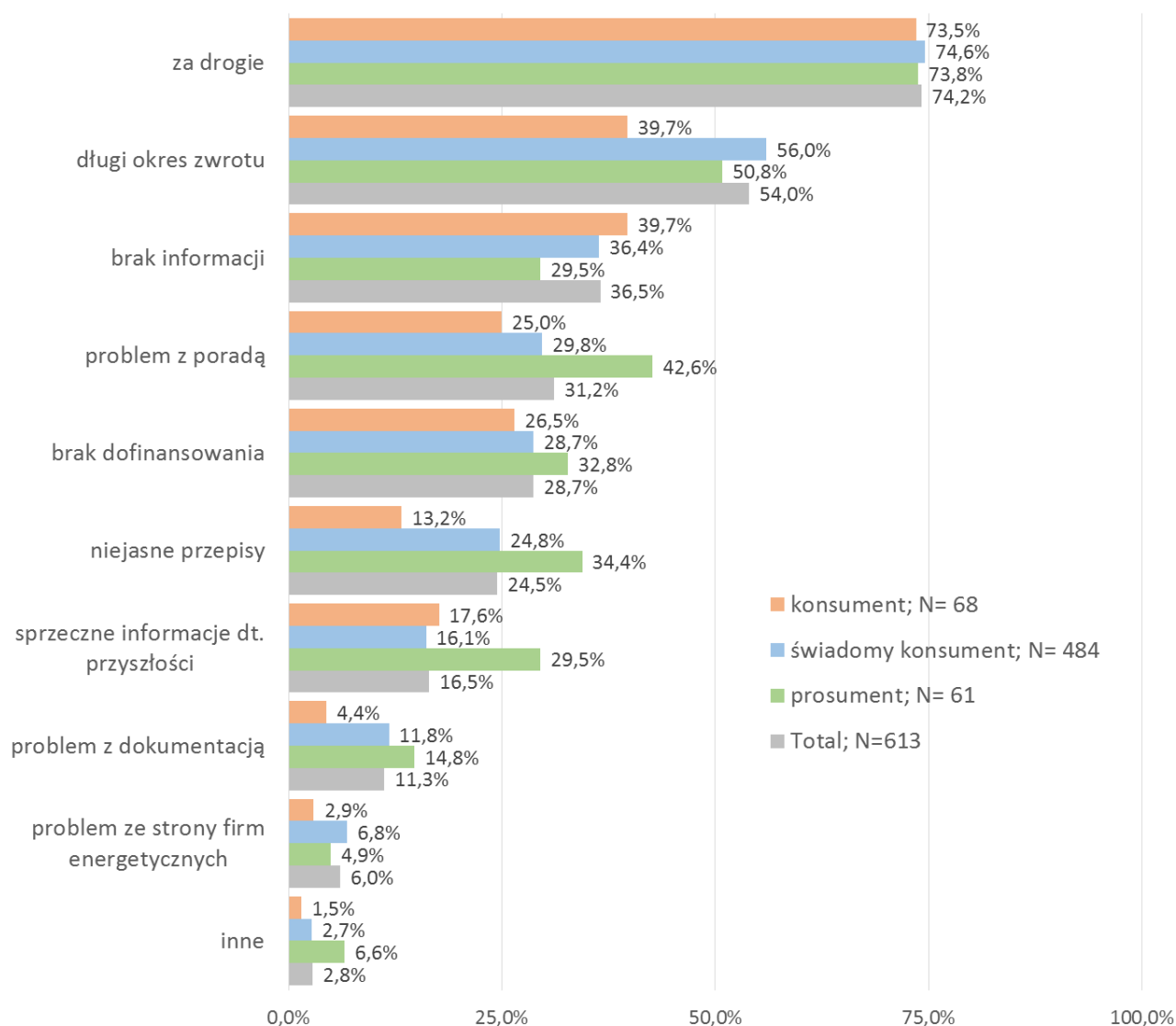
Brak informacji o OZE wskazało 36,5% respondentów, a największy odsetek jest w grupie konsumentów (40%). Na problemy z poradą w zakresie OZE wskazuje co trzeci respondent (31%), w tym 42% prosumentów.

Według 29% respondentów brak dofinansowania jest barierą instalowania OZE. W grupie prosumentów odsetek wskazujący taką odpowiedź wynosi 33%.

Co trzeci prosument (34%) oraz co czwarty świadomy konsument (25%) wskazuje także na niejasne przepisy dotyczące OZE. Ponadto 29,5% prosumentów wśród barier wymienia sprzeczne informacje o przyszłości rozwiązań OZE.

Problemy z dokumentacją OZE wymienia 11% respondentów, a na problemy ze strony firm energetycznych wskazuje 6% osób znających rozwiązania OZE.

Wykres 14. Bariery instalowania OZE według respondentów

Wśród innych barier wskazywanych przez respondentów (3%) pojawia się: brak zgody wszystkich mieszkańców lub rodziny na wdrożenie OZE, niskie ceny odkupu energii, obawy przed nową technologią oraz to, że nie zawsze lokalizacja pozwala na wdrożenie OZE.

Wnioski

Zgodnie z oczekiwaniami badanie pokazało, że dla polskich prosumentów mikrogeneracja energii ze źródeł odnawialnych w gospodarstwie domowym jest jeszcze zbyt kosztowna. Co istotne wysoki odsetek respondentów zwraca uwagę na długi okres zwrotu z tego typu inwestycji, co może oznaczać, że prowadzili, przynajmniej wstępne kalkulacje w tym zakresie. Można zatem zaryzykować twierdzenie, że rozwój mikrogeneracji poprzedzić musiałby istotny spadek kosztów instalacji lub wzrost zamożności społeczeństwa.

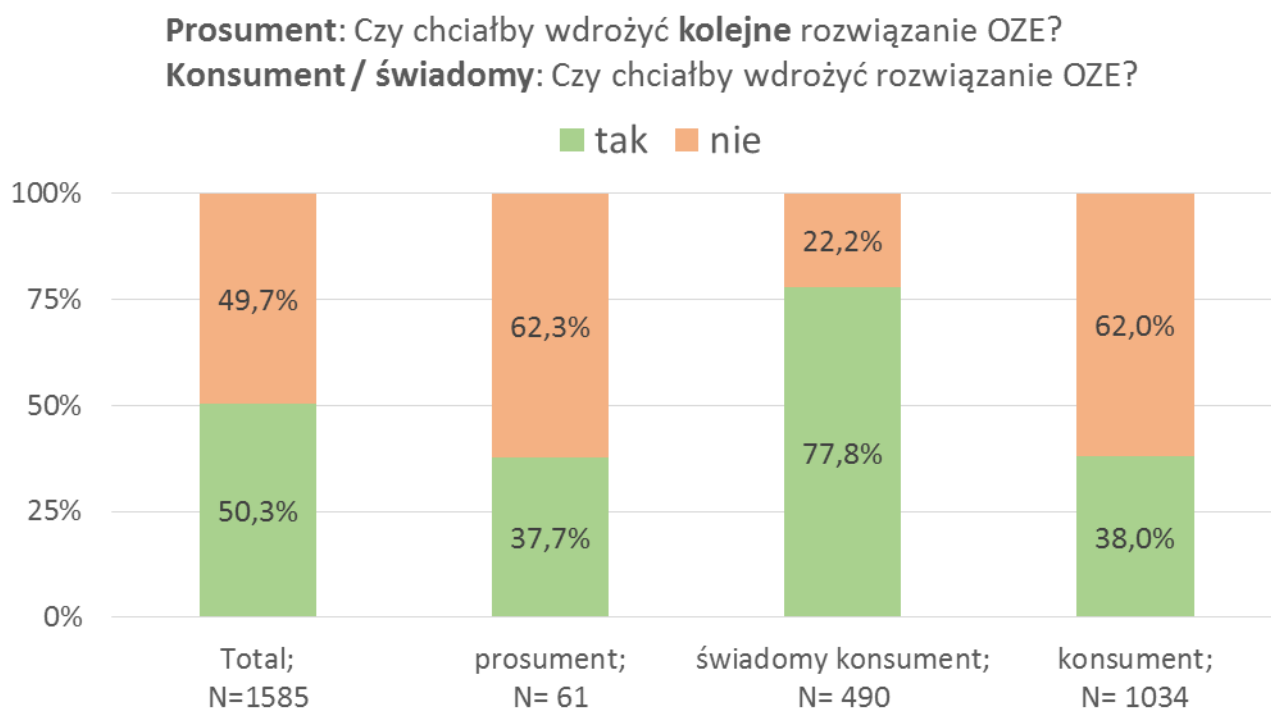
Biorąc pod uwagę kwestie niezwiązane z kosztem zakupu instalacji badanie dało interesujące wyniki. Otóż, zgodnie z wieloma opiniami funkcjonującymi w przestrzeni publicznej to przedsiębiorstwa energetyczne ukazywane były jako „hamulcowy” procesu rozwoju tego zjawiska. Tymczasem tylko kilka procent wskazało problemy ze strony firm energetycznych jako barierę rozwoju. Relatywnie duża ilość respondentów wskazała natomiast brak informacji, problem z poradą, niejasne przepisy czy w końcu sprzeczne informacje co do kwestii rozwoju tej gałęzi energetyki w przyszłości. Są to problemy, rozwiązanie których nie wymaga zaangażowania istotnej ilości sił i środków. Natomiast ich zaniedbanie może doprowadzić do niepowetowanych szkód w naszym społeczeństwie. Przede wszystkim osoby, które choćby zastanawiają się nad zainwestowaniem w tego typu rozwiązania zasługują na to, aby usłyszeć, czy rozwój energetyki odnawialnej z punktu widzenia politycznego, zarówno na szczeblu centralnym, jak i lokalnym będzie wspierany, czy też nie. Już sam tego typu przekaz pomoże wielu osobom w podjęciu decyzji. Po drugie, w zależności od podjętej decyzji należałoby podjąć działania na rzecz uproszczenia i zwiększenia spójności przepisów regulujących tę materię.

W sytuacji, w której podjęta zostanie ostateczna decyzja o wsparciu mikrogeneracji należy działać na rzecz zapewnienia prosumentom i konsumentom niezależnego źródła informacji tak, aby nie byli zdani wyłącznie na przedsiębiorstwa osiągające bezpośredni zysk ze sprzedaży tego typu rozwiązań, bowiem w takiej sytuacji osoby, które stoją przed decyzją, mogąca nieść za sobą istotne konsekwencje finansowe dla gospodarstwa domowego będą dodatkowo narażone na nieuczciwe praktyki rynkowe ze strony wspomnianych podmiotów.

Oczekiwane wsparcie

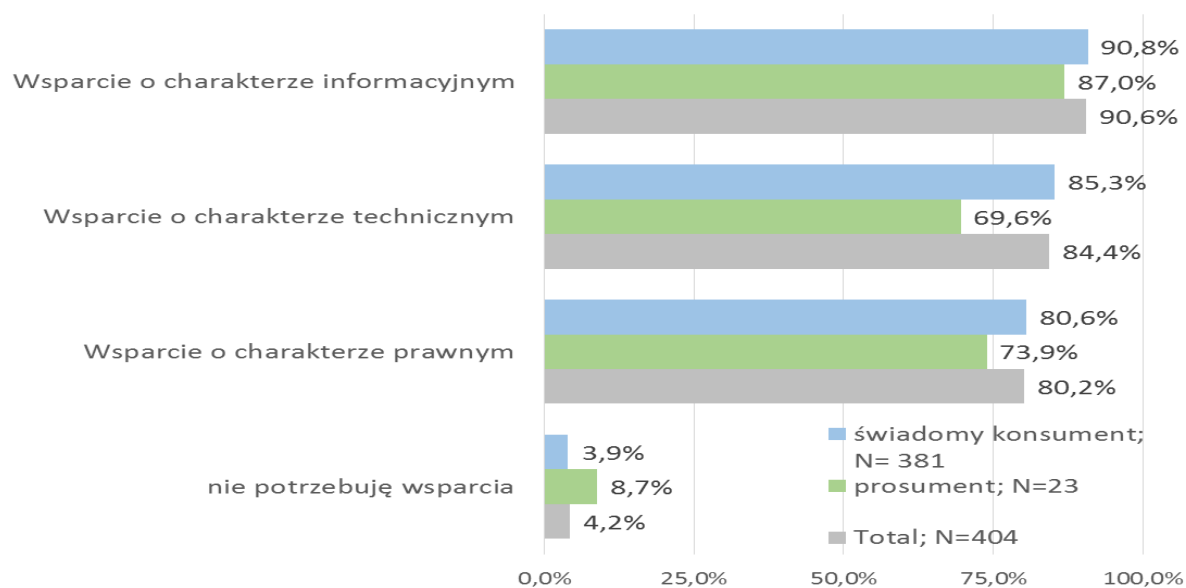
Połowa respondentów zapytana o to, czy chce wdrożyć rozwiązania OZE (prosumenci zostali zapytani, czy chcą wdrożyć kolejne rozwiązanie) odpowiada pozytywnie. Połowa wszystkich respondentów (wykres 15) chce wdrożyć OZE. Największy odsetek osób chcących posiadać instalację OZE jest w grupie świadomych konsumentów – 78%. Wśród konsumentów i prosumentów (kolejna instalacja) odsetek ten jest o połowę niższy i wynosi 38%.

Wykres 15. Chęć wdrożenia rozwiązań OZE

Prosumenci i świadomi konsumenci, chcący wdrożyć OZE (lub kolejne OZE) najczęściej oczekują wsparcia informacyjnego, na które wskazało 91% respondentów (wykres 16). Wsparcia o charakterze technicznym oczekuje 84% tych respondentów, a 80% wsparcia o charakterze prawnym.

Wykres 16. Oczekiwane wsparcie przy wdrażaniu OZE

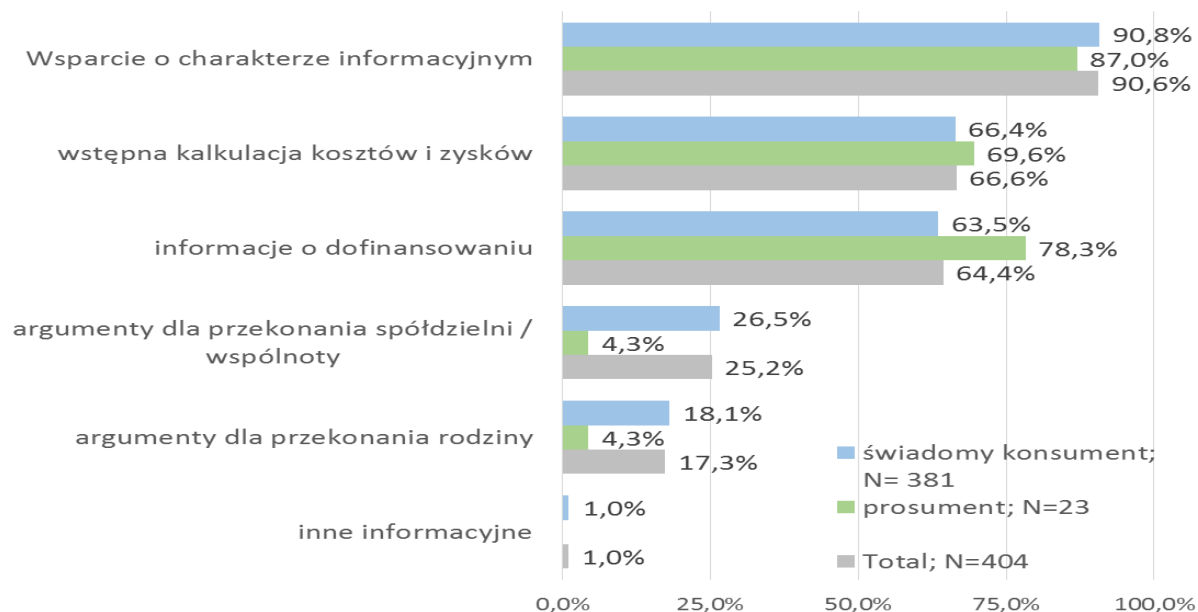

W ramach oczekiwanego wsparcia informacyjnego (wykres 17) prosumenci najczęściej wskazują na informacje o dofinansowaniu (78%) oraz wstępną kalkulację kosztów i zysków (70%).

Świadomi konsumenci natomiast częściej wskazują na wstępną kalkulację (67%), a później, na drugim miejscu, informacje o dofinansowaniu (63,5%).

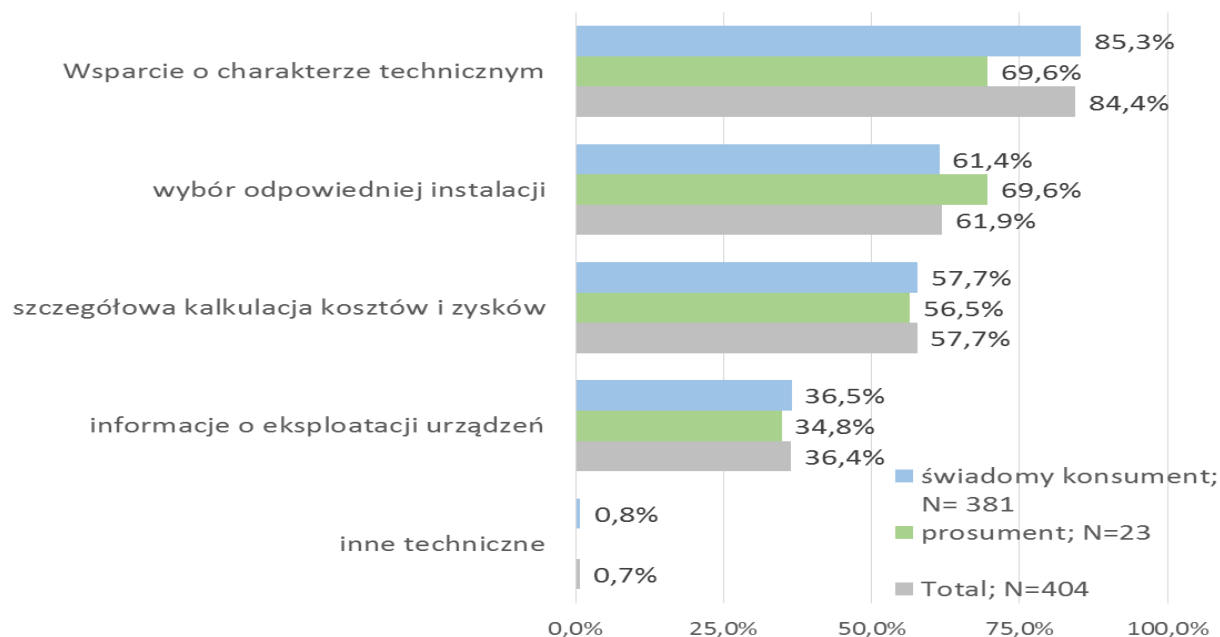
Na argumenty do przekonania spółdzielni lub wspólnoty mieszkaniowej liczy co czwarty respondent (25%), a na argumenty do przekonania rodziny 17%.

Wykres 17. Oczekiwane wsparcie informacyjne przy wdrażaniu OZE

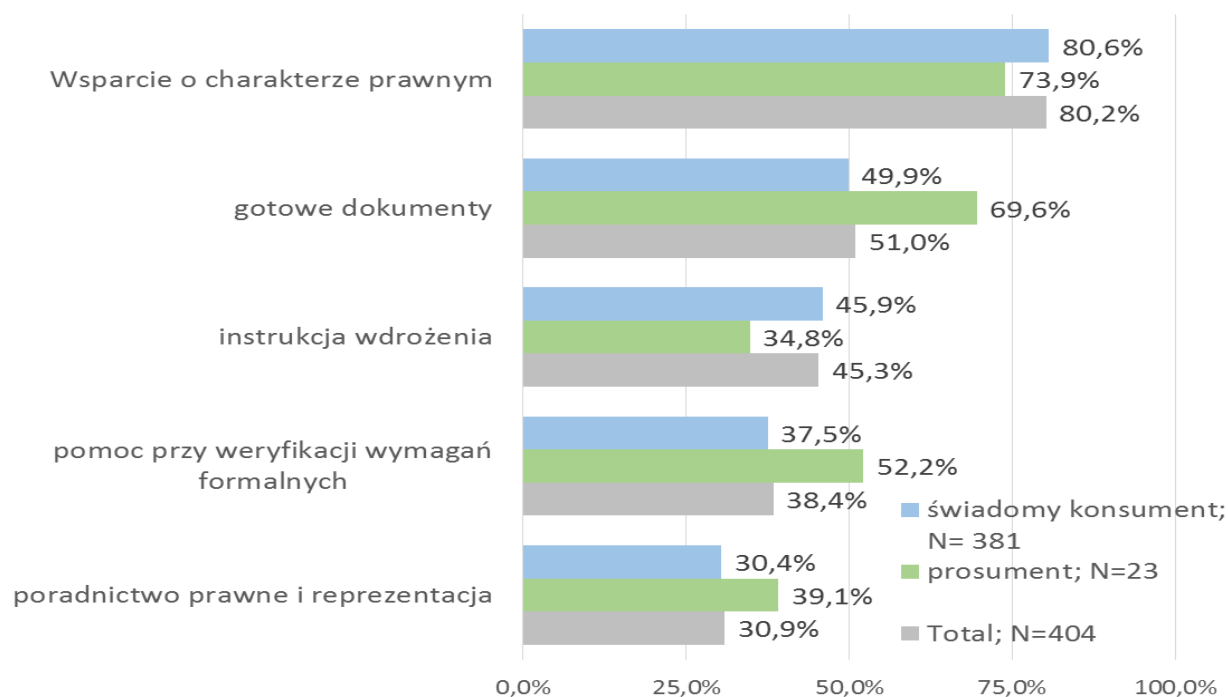

W ramach wsparcia technicznego (wykres 18) respondenci oczekują przede wszystkim pomocy przy wyborze odpowiedniej instalacji (70% prosumentów oraz 61% świadomych konsumentów). Szczegółowej kalkulacji zysków i strat oczekuje ponad połowa respondentów (58%). Informacji o eksploatacji urządzeń potrzebuje 36% respondentów, tj. 35% prosumentów i 36,5% świadomych konsumentów.

Wykres 18. Oczekiwane wsparcie techniczne przy wdrażaniu OZE

Wykres 19. Oczekiwane wsparcie prawne przy wdrażaniu OZE

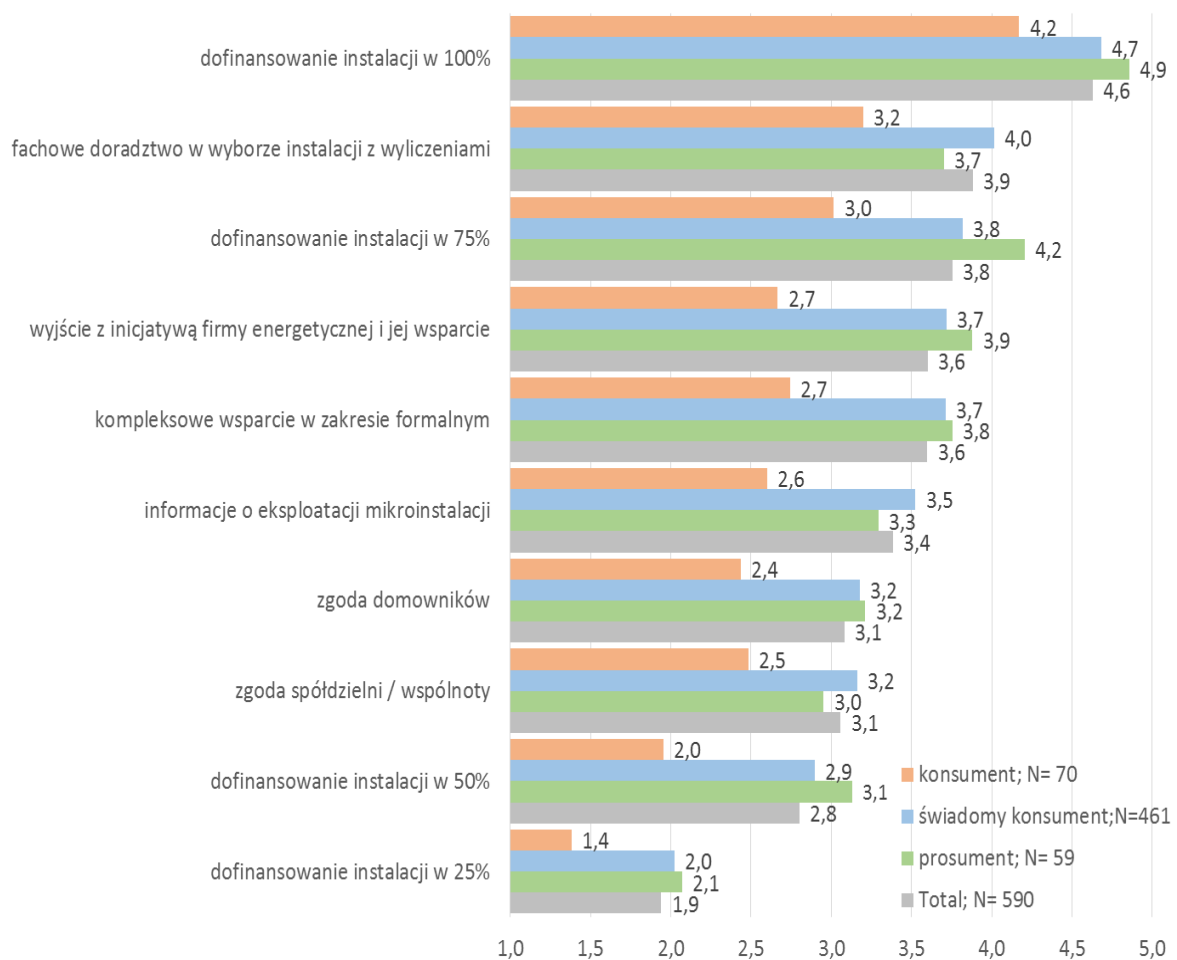

Z kolei w ramach oczekiwanego wsparcia o charakterze prawnym (wykres 19) połowa respondentów wskazuje na gotowe dokumenty (51%). Gotowych wzorów dokumentów oczekuje 70% prosumentów oraz co drugi świadomy konsument (50%). Instrukcji wdrożenia oczekuje 45% respondentów. Natomiast pomocy przy weryfikacji wymagań formalnych 38% respondentów, a w tym ponad połowa prosumentów (52%).

Respondenci poproszeni o ocenę czynników zachęcających do instalacji OZE zdecydowanie najwyżej ocenili dofinansowanie w 100% - średnia ocena 4,6 w skali do 5 (wykres 20). Na kolejnych miejscach znajdują się fachowe doradztwo w wyborze instalacji z wyliczeniami (ocena 3,9), dofinansowanie w wysokości 75% (ocena 3,8), wyjście z inicjatywą firm energetycznych (ocena 3,6) i kompleksowe wsparcie w zakresie formalnym (ocena również 3,6).

Wykres 20. Czynniki zachęcające do instalacji OZE(ocena w skali od 1 do 5)

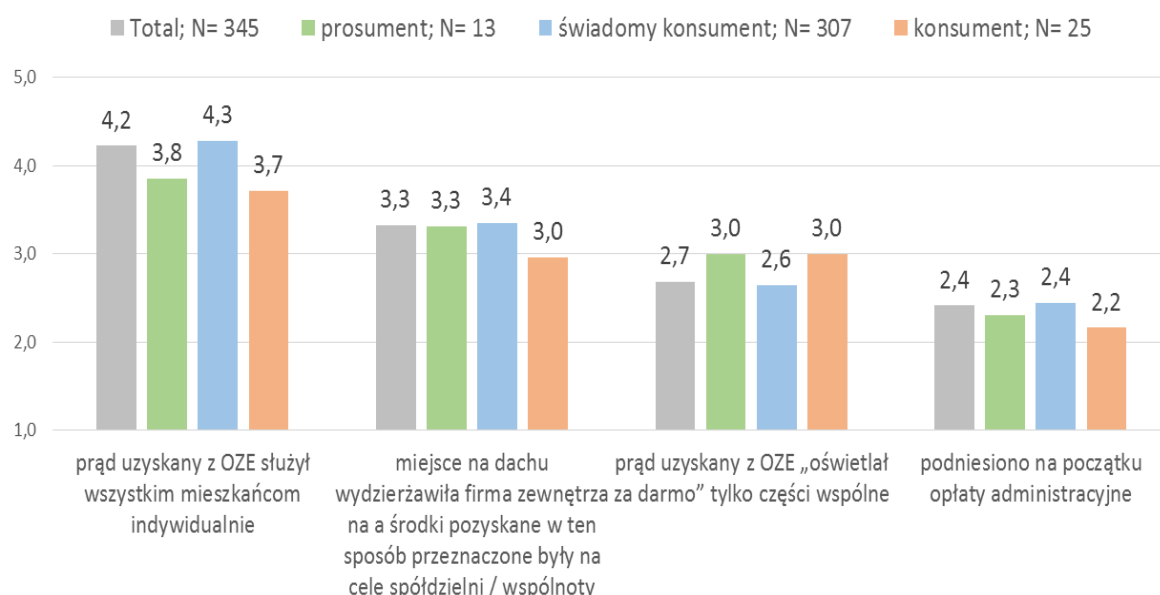
Prosumenci najwyżej oceniają dofinansowanie w 100% - ocena 4,9, dofinansowanie w 75% – 4,2, wyjście z inicjatywą przedsiębiorstw energetycznych – 3,9, kompleksowe wsparcie – 3,8 oraz fachowe doradztwo – ocena 3,7.

Świadomi konsumenci poza dofinansowaniem w 100% (ocena 4,7) wysoko oceniają również fachowe doradztwo (4,0), dofinansowanie w 75% (3,8), wyjście z inicjatywą i kompleksowe wsparcie (3,7).

Najniżej ocenione zostało dofinansowanie w 25% i 50%. Te czynniki nie zachęcają do wdrażania instalacji OZE (oceny poniżej 3).

Respondenci mieszkający w lokalu zarządzanym przez spółdzielnię lub wspólnotę mieszkaniową zostali poproszeni o ocenę dodatkowych czynników związanych z wdrożeniem OZE (wykres 21). Negatywnie oceniane jest podniesienie opłat administracyjnych na początku (2,4) oraz to, aby prąd oświetlał tylko części wspólne (ocena 2,7). Wśród czynników zachęcających lub czynników warunkujących ich zgodę na wdrożenie OZE jest to, aby prąd uzyskiwany z OZE służył wszystkim mieszkańcom indywidualnie (ocena 4,2) oraz miejsce na dachu wydzierżawiła firma zewnętrzna, a środki pozyskane w ten sposób przeznaczone były na cele spółdzielni/wspólnoty (ocena 3,3).

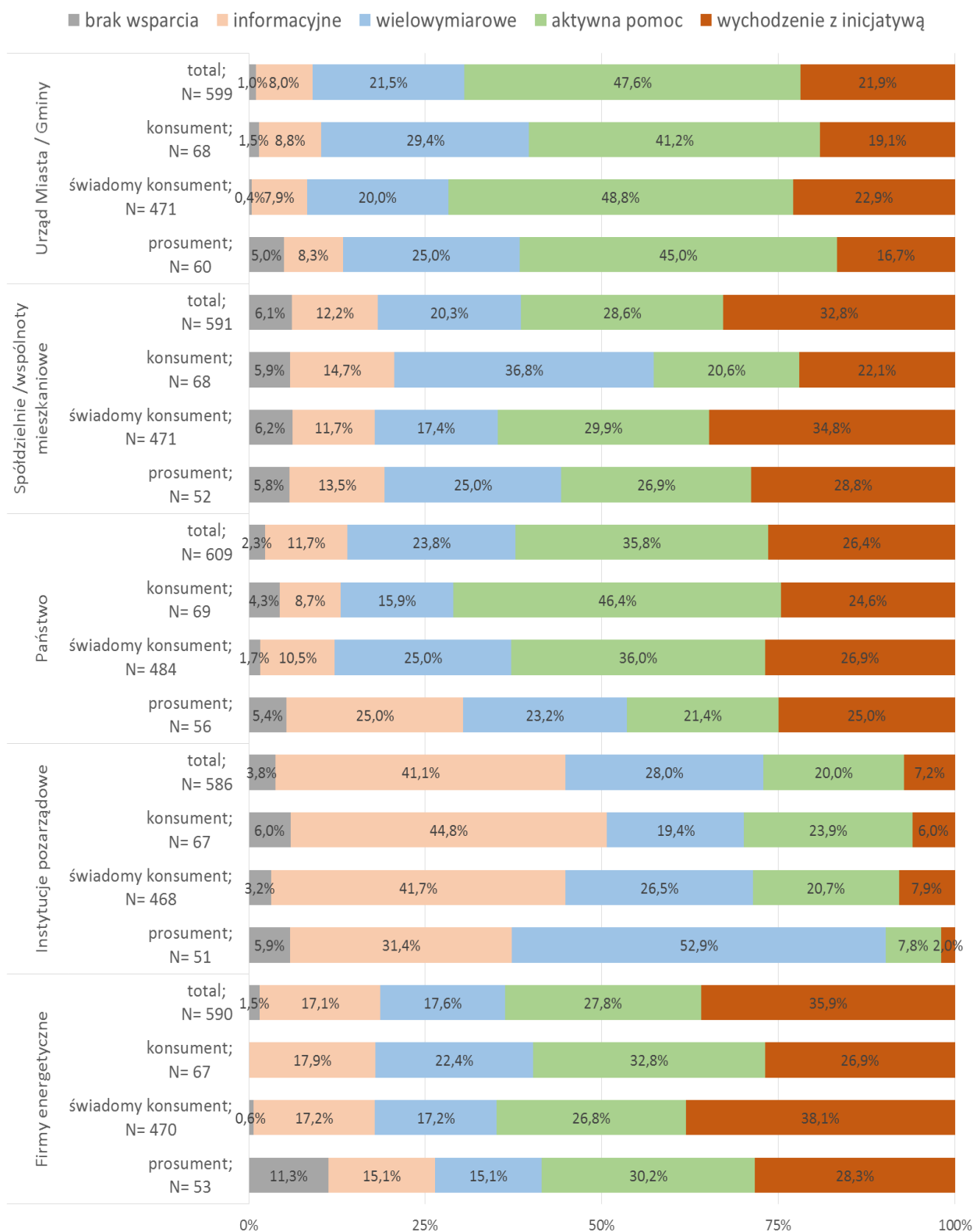
Wykres 21. Czynniki zachęcające do instalacji OZE respondentów mieszkających w lokalu zarządzanym przez spółdzielnię / wspólnotę mieszkaniową (ocena w skali od 1 do 5)

Ponadto wśród innych czynników zachęcających, na które spontanicznie zwraca uwagę 14% respondentów znalazły się: dofinansowanie i kompleksowe wsparcie wdrożenia OZE, względy ekologiczne i niezależnienie się od przedsiębiorstw energetycznych.

Respondenci, którzy deklarują chęć wdrożenia OZE, zostali poproszeni o określenie, w jakim stopniu poszczególne instytucje powinny ich wspierać w tym procesie (wykres 22).

Wykres 22. Oczekiwane wsparcie instytucji państwowych

Niemal co drugi respondent oczekuje od urzędów miast i urzędów gmin aktywnej pomocy (48% wskazań). Wsparcia wielowymiarowego częściej niż inni oczekują konsumenci (29%), a wychodzenia z inicjatywą urzędów najczęściej spodziewają się świadomi konsumenci (23%).

Od wspólnot i spółdzielni mieszkaniowych co trzeci respondent (33%) oczekuje wychodzenia z inicjatywą. Najczęściej na tę formę wsparcia wskazują świadomi konsumenci (35% z nich). Natomiast konsumenci najczęściej oczekują wsparcia wielowymiarowego (37%).

Od Państwa oczekuje się najczęściej aktywnej pomocy (36% wskazań respondentów). Najczęściej wskazują na to konsumenci (46% z nich). Mniej więcej co czwarty respondent (26%) oczekuje wychodzenia z inicjatywą, a 24% wsparcia wielowymiarowego. Wsparcia informacyjnego ze strony Państwa zdecydowanie najczęściej, niż inne grupy, oczekują prosumenci (25% odpowiedzi).

Najczęściej wskazywaną formą wsparcia ze strony instytucji pozarządowych jest wsparcie informacyjne (41% wskazań). Z kolei ponad połowa prosumentów (53%) oczekuje od instytucji pozarządowych wsparcia wielowymiarowego. Tylko 31% prosumentów wskazuje na wsparcie informacyjne.

Z kolei najbardziej oczekiwanym wsparciem ze strony firm energetycznych jest wychodzenie z inicjatywą (36%) oraz aktywna pomoc (28%). Najczęściej na wychodzenie z inicjatywą wskazują świadomi konsumenci (38%), a na aktywną pomoc konsumenci (33%) i prosumenci (30%). Co dziewiąty prosument (11%) nie oczekuje wsparcia ze strony firm energetycznych.

Wnioski

O ile pytania o oczekiwany poziom wsparcia, zarówno finansowego, jak i informacyjnego pozostają spójne w ramach ankiety i zgodne z oczekiwaniami, to warto zwrócić przede wszystkim uwagę na rzadko poruszane zagadnienie, związane z zaangażowaniem osób, które zamieszkują w budynkach wielorodzinnych, administrowanych przez spółdzielnię czy wspólnotę mieszkaniową. Okazuje się, że z punktu widzenia tych osób najpopularniejszym rozwiązaniem jest wydzierżawienie części lub całości dostępnej powierzchni przedsiębiorstwu, które zamontuje tam swoją instalację, zaś czynsz dzierżawy przeznaczony będzie na zaspokojenie potrzeb spółdzielni czy wspólnoty. Mieszkańcy raczej niechętnie odnoszą się do możliwości instalacji źródeł energii jeżeli wpłynie to, szczególnie na początku na podniesienie opłat administracyjnych. Raczej oczekiwaliby, że zamontowane rozwiązanie wpłynie na zmniejszenie rachunku za energię w ich lokalu niż w częściach wspólnych.

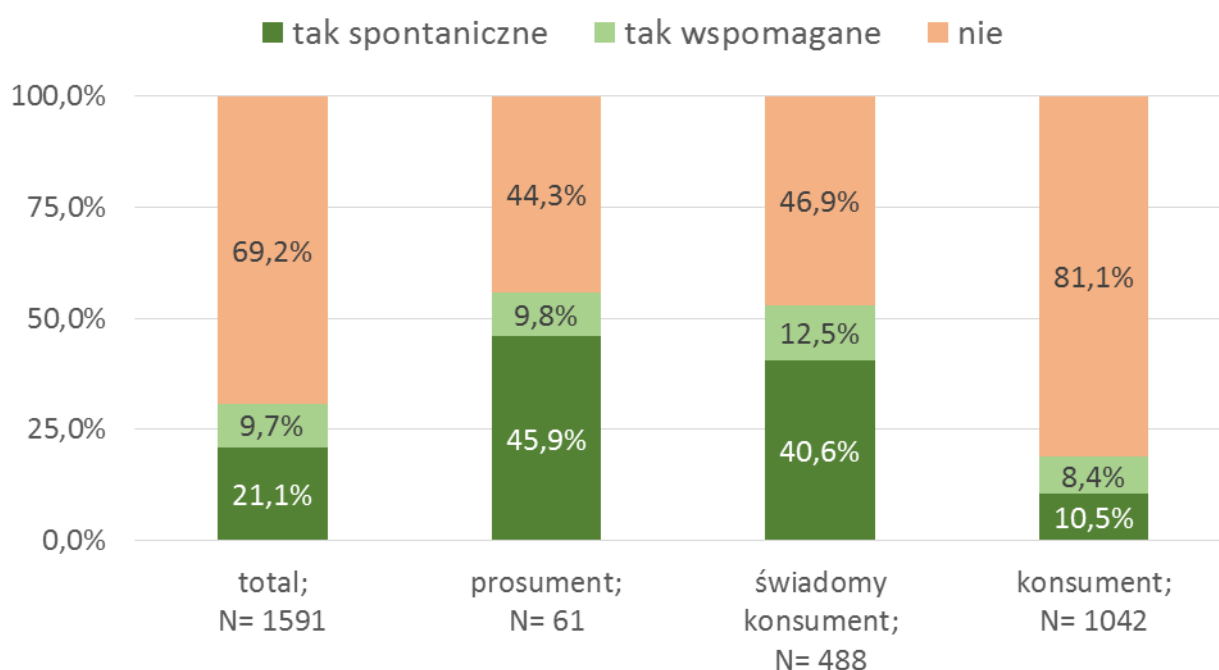
W tym kontekście należy poruszyć dwie kwestie. Po pierwsze rozwiązanie w postaci wydzierżawienia części obiektu pod konkretne rozwiązanie jest już znane, choćby ze współpracy z przedsiębiorstwami telekomunikacyjnymi. Jeżeli w przeszłości mieszkańcy odczuli ulgę finansową po zrealizowaniu takiej inwestycji, to takie rozwiązanie naturalnie będzie im bliższe. Należy także odnieść się do kwestii świadomości. Wydaje się, że inaczej niż w przypadku osób mieszkających w domach jednorodzinnych mieszkańcy obiektów wielorodzinnych w dużo mniejszym stopniu orientują się jakie koszty generuje zużycie energii elektrycznej w częściach wspólnych. Bardziej interesuje ich obniżenie rachunku z tytułu zużycia we własnym lokalu. W tym kontekście wydaje się zatem, że chcąc promować ideę

mikrogeneracji przez wspólnoty i spółdzielnie należy położyć akcent na to, jakie przełożenie ma np. instalacja zasilająca części wspólne na obniżenie ponoszonych przez mieszkańców opłat administracyjnych z tego tytułu. Wydaje się jednak, że przy obecnym kształcie przepisów, które wykluczają podmioty takie jak spółdzielnie czy wspólnoty mieszkaniowe z grona prosumentów szanse na upowszechnienie ma tylko dzierżawa powierzchni pod instalacje podmiotom zewnętrznym.

Pojęcie prosument i opinie o OZE

Wśród respondentów pojęcie „prosument” nie jest znane. Jedynie co piąty respondent (21%) spontanicznie odpowiada, że zna definicję „prosumenta”, natomiast co dziesiąty po przeczytaniu definicji potwierdza, że spotkał się z takim określeniem (wykres 23). Ponad połowa prosumentów (56%) oraz świadomych konsumentów (53%) zna pojęcie „prosument”. Natomiast 81% konsumentów nie spotkało się nigdy z określeniem i definicją „prosumenta”.

Wykres 23. Znajomość pojęcia „prosument”

W opinii respondentów Państwo powinno wspierać wdrażanie OZE. W skali od 1 do 5, gdzie 1 to nie zgadzam się, a 5 zgadzam się całkowicie, stwierdzenie to respondenci ocenili na 4,2 (tabela 11). Najbardziej z opinią tą zgadzają się prosumenci (ocena 4,6). Wśród respondentów panuje też przekonanie, że OZE chronią środowisko (3,9). Z tym stwierdzeniem całkowicie zgadzają się lub raczej zgadzają się najczęściej prosumenci i świadomi konsumenci (oceny powyżej 4). Kolejnymi stwierdzeniami, z którymi często zgadzają się respondenci (ocena 3,9)

jest to, że tylko certyfikowani instalatorzy powinni wykonywać instalacje OZE oraz, że Unia Europejska wymaga rozwiązań OZE.

Wśród prosumentów i świadomych konsumentów panuje również przekonanie, że OZE dużo kosztują a zwrot kosztów jest zbyt długi oraz, że instalacje OZE są bezpieczne dla zdrowia (ocena 3,8). Z tymi opiniami, a także z tym, że OZE tworzą nowe miejsca pracy najczęściej zgadzają się prosumenci (oceny 4,2-4,3).

Respondenci nie zgadzają się ze stwierdzeniami (oceny poniżej 3), że - aby odsprzedawać energię do przedsiębiorstwa energetycznego - trzeba mieć działalność gospodarczą, że produkcja paneli fotowoltaicznych w Chinach szkodzi środowisku bardziej niż spalanie węgla lub gazu, a także że OZE są droższe w produkcji energii od tradycyjnych źródeł. Oceniając te stwierdzenia, najczęściej nie zgadzają się z nimi prosumenci. Ich oceny są zdecydowanie niższe niż świadomych konsumentów i konsumentów.

Tabela 11. Opinie dotyczące OZE (w skali od 1 do 5)

Opinie dotyczące OZE	Total; N= 1385	prosument; N= 60	świadomy konsument; N= 464	konsument; N= 861
Państwo powinno wspierać instalacje OZE.	4,2	4,6	4,4	4,1
OZE chronią środowisko.	3,9	4,4	4,2	3,8
Tylko certyfikowani instalatorzy mogą wykonywać instalacje OZE.	3,9	3,8	3,9	3,9
Unia Europejska wymaga rozwijania OZE.	3,9	4,1	4,1	3,8
Mikroinstalacja za dużo kosztuje.	3,8	4,2	4,0	3,7
Instalacje OZE są bezpieczne dla zdrowia.	3,8	4,3	3,9	3,7
Zwrot kosztów zainstalowania OZE jest zbyt długi.	3,8	4,2	4,1	3,6
OZE tworzą nowe miejsca pracy w sektorze produkcji urządzeń, marketingu, obsługi, instalacji, doradztwa.	3,7	4,2	3,8	3,6
Przedsiębiorstwo energetyczne ma obowiązek odkupić nadwyżkę wyprodukowanej energii.	3,5	3,9	3,4	3,6
OZE są tańsze w produkcji energii od tradycyjnych źródeł.	3,5	4,1	3,8	3,3

OZE pozwalają uniezależnić się od producentów/dostawców energii.	3,5	3,8	3,7	3,4
Instalacja OZE jest opłacalna.	3,5	3,7	3,5	3,4
Chcę korzystać z energii wytwarzanej przez OZE.	3,3	4,3	3,7	2,9
Procedura zainstalowania OZE jest zbyt skomplikowana.	3,2	3,0	3,1	3,2
Byłbym skłonny wziąć udział w kooperatywie energetycznej, aby wspólnie z sąsiadami produkować i rozliczać energię.	3,0	3,6	3,5	2,7
Państwo wspiera zakładanie instalacji OZE.	3,0	2,7	3,4	2,8
Eksploatacja mikroinstalacji jest skomplikowana.	3,0	2,7	2,8	3,1
OZE są droższe w produkcji energii od tradycyjnych źródeł.	2,7	2,8	2,7	2,8
Produkcja paneli fotowoltaicznych w Chinach szkodzi środowisku bardziej niż spalanie węgla lub gazu.	2,7	2,4	2,8	2,7
Odsprzedając energię do przedsiębiorstwa energetycznego, trzeba mieć działalność gospodarczą.	2,6	1,9	2,8	2,5

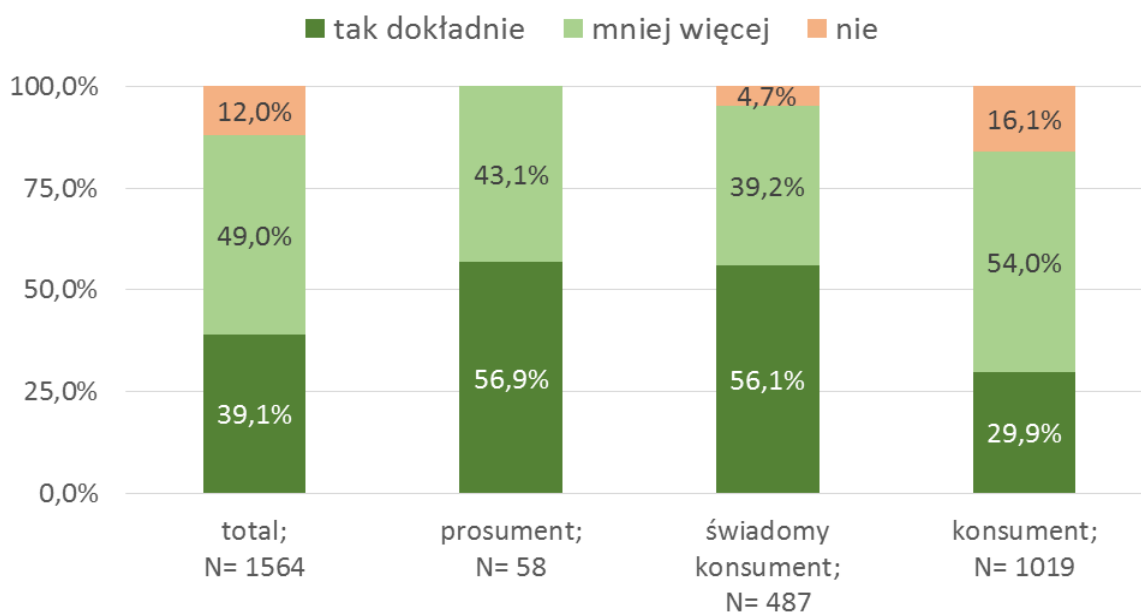
Zdaniem świadomych konsumentów Państwo raczej wspiera zakładanie instalacji OZE (ocena 3,4), natomiast w opinii prosumentów Państwo raczej nie wspiera zakładania instalacji OZE (ocena 2,7).

Chęć korzystania z energii OZE bardziej i chętniej deklarują prosumenci (ocena 4,3) niż świadomi konsumenci (ocena 3,7).

Zużycie energii i sposoby jej wykorzystywania

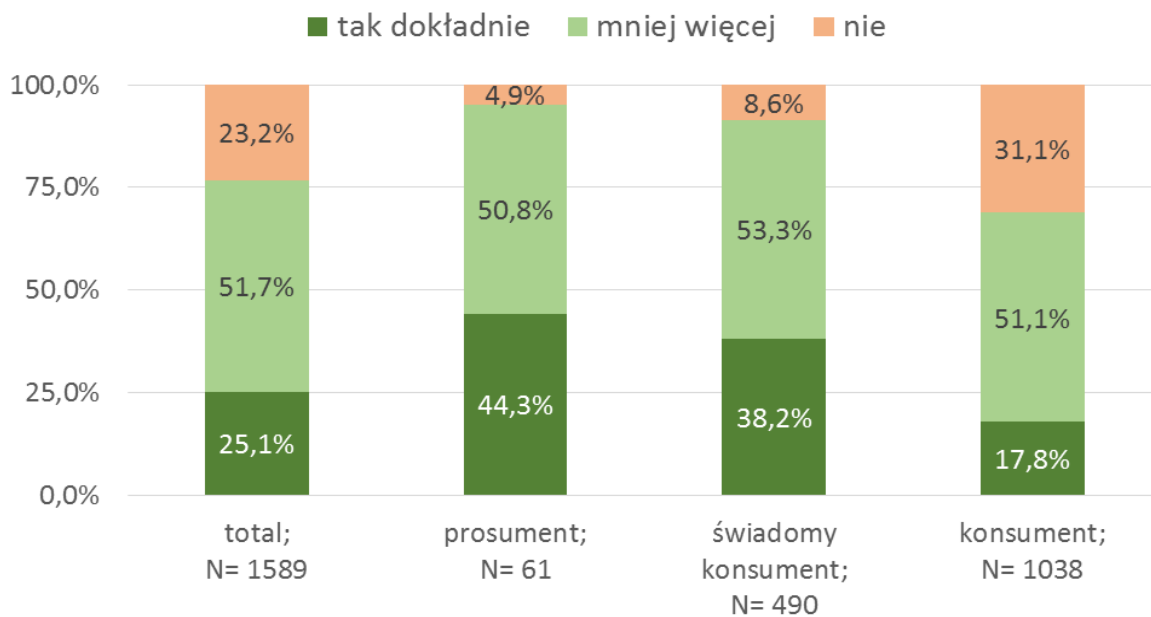
Co ósmy respondent (12%) nie wie, ile płaci za energię elektryczną, a połowa wie mniej więcej (49%). W grupie prosumentów ponad połowa (57%) oraz świadomych konsumentów (56%) wie dokładnie, ile płaci za energię elektryczną (wykres 24).

Wykres 24. Znajomość kwot płaconych za energię elektryczną

Połowa respondentów (52%) wie mniej więcej, ile zużywa energii, a co czwarty respondent (25%) wie dokładnie (wykres 25). Co trzeci konsument (31%) nie wie, jakie ilości energii elektrycznej zużywa.

Wykres 25. Wiedza na temat ilości zużywanej energii w gospodarstwie domowym

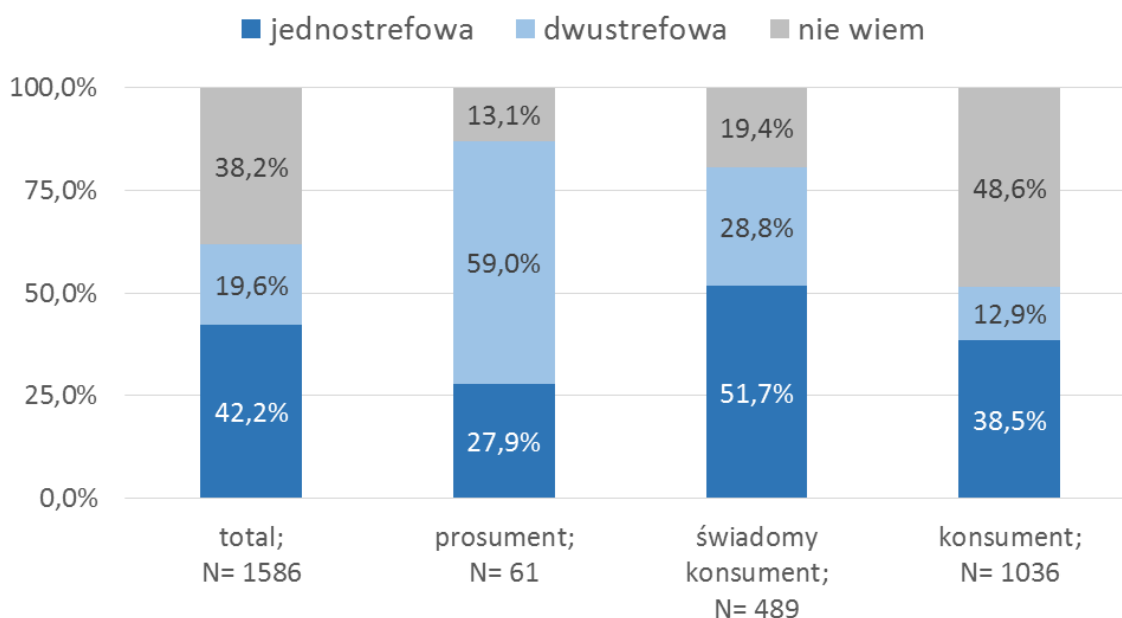

Respondenci zapytani o posiadaną taryfę w większości potrafili określić, czy posiadają jednoczy dwustrefową (wykres 26). Prosumenci (59%) dwukrotnie częściej niż świadomi

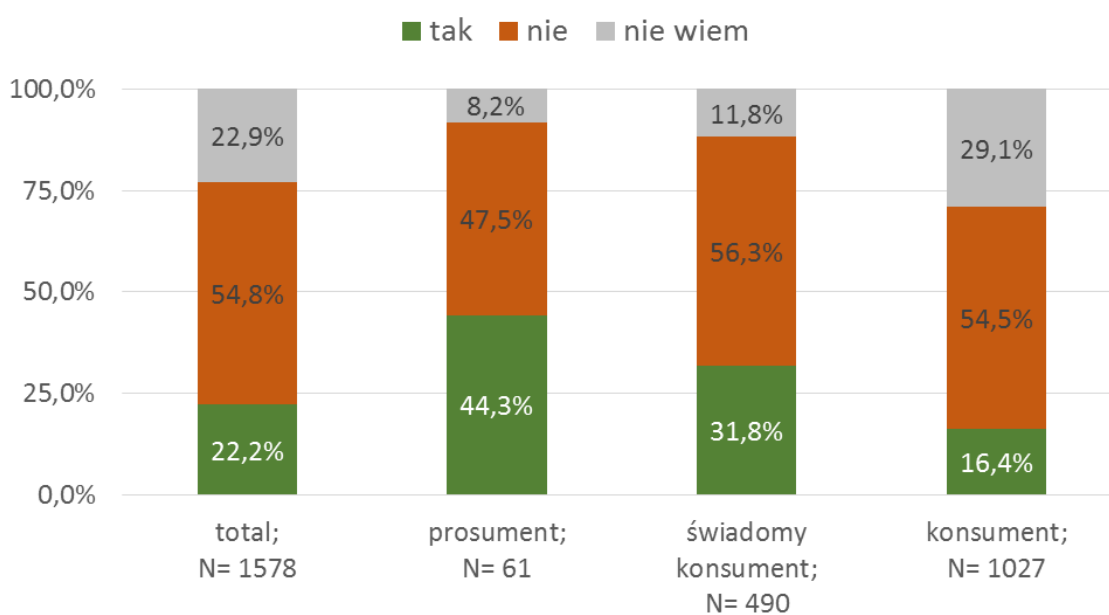
konsumenci (29%) korzystają z taryfy dwustrefowej. Połowa konsumentów (49%) nie wie, jaką posiada taryfę, a co ósmy konsument (13%) deklaruje korzystanie z taryfy dwustrefowej.

Wykres 26. Wiedza o posiadanej taryfie

Tym samym odsetek konsumentów korzystających z tańszej energii w nocy jest najniższy (wykres 27). Ponad połowa respondentów (55%) nie korzysta z tańszej energii nocnej. Aktywne korzystanie z tańszej energii deklaruje 44% prosumentów i co trzeci (32%) świadomy konsument.

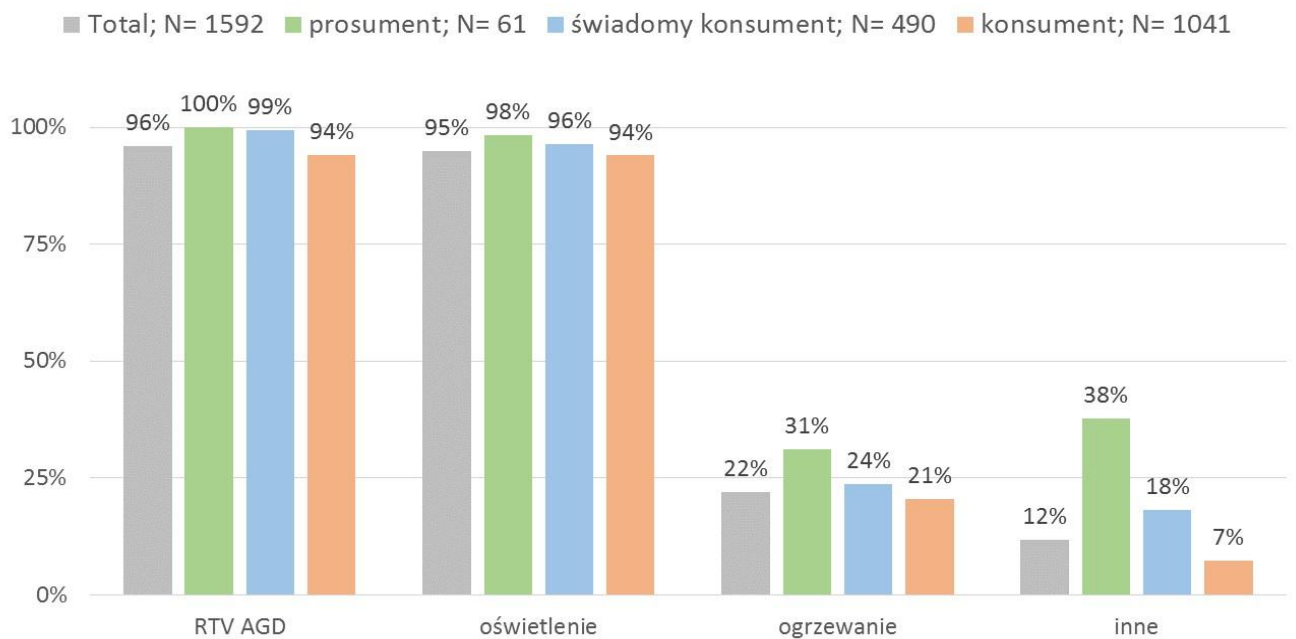
Wykres 27. Korzystanie z tańszej energii w nocy

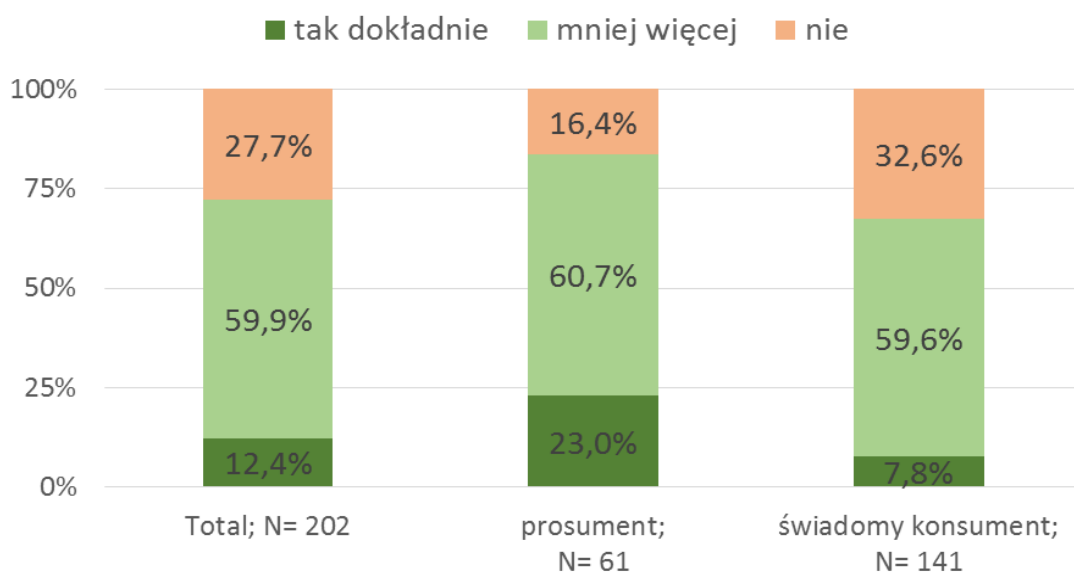
Respondenci wykorzystują energię elektryczną głównie do zasilania urządzeń RTV AGD oraz oświetlenia (wykres 28). Ponadto co trzeci prosument (31%), co czwarty świadomy konsument (24%) i co piąty konsument (21%) używa energii elektrycznej do ogrzewania.

Wśród innych sposobów wykorzystania energii respondenci (12%), a najczęściej prosumenci (38%), wskazywali na urządzenia wykorzystywane w ogrodzie, w gospodarstwie rolnym i przy majsterkowaniu (91% wszystkich wskazań „inne”) oraz na klimatyzację, pompę wody, akwarium lub na potrzeby działalności gospodarczej (9% odpowiedzi w kategorii inne).

Wykres 28. Wykorzystywanie energii elektrycznej

Wykres 29. Wiedza na temat mocy instalacji OZE

Wśród respondentów, którzy wdrożyli lub próbowali wdrożyć rozwiązania OZE, zdecydowana większość wie, jaką moc posiadają instalacje OZE (wykres 29). 23% prosumentów oraz 8% świadomych konsumentów wie dokładnie, a 60% zna mniej więcej wydajność rozwiązań OZE.

Wnioski

Ta część badania pozwala przyjąć, że wraz z zaangażowaniem w generację energii ze źródeł odnawialnych rośnie także świadomość konsumencka. Bycie prosumentem to nie tylko instalacja paneli fotowoltaicznych na dachu, ale zmiana podejścia do konsumpcji energii. Osoby te poza tym, że same produkują energię, to mają lepsze rozeznanie w jej zużyciu przez siebie i bardziej świadomie kształtują współpracę z przedsiębiorstwem energetycznym, nie tylko wybierając taryfę dwustrefową, ale także aktywnie z niej korzystając.

Interesujące jest również, że dość wysoki odsetek prosumentów wyprodukowaną energię wykorzystuje do ogrzewania. Kwestię obecności w zestawieniu osób, które mają kolektory słoneczne, które są źródłem ciepła, należy powiązać z dość niskimi stawkami odkupu energii wyprodukowanej w mikroinstalacji przez przedsiębiorstwa, co skłania prosumentów do poszukiwania innych, bardziej opłacalnych sposobów jej wykorzystania.

Prosument to najczęściej mężczyzna w wieku 35-54 lata, z wykształceniem średnim lub wyższym, mieszkający w domu na wsi. Gospodarstwo domowe prosumenta składa się najczęściej z 3 lub 4 osób, w tym z dzieci. Prosument swoją sytuację materialną ocenia jako raczej dobrą, a dochody prosumenta najczęściej mieszczą się w przedziale 2,5 – 7,4 tys. złotych.

Świadomy konsument energii elektrycznej to również częściej mężczyzna, w wieku 35-54 lata, z wykształceniem średnim lub wyższym, mieszkający na wsi lub w mieście do 100 tys. mieszkańców. Gospodarstwo domowe świadomego konsumenta składa się najczęściej z 2 lub 3 osób, w tym z dzieci. Świadomy konsument swoją sytuację materialną ocenia jako średnią, a dochody gospodarstwa domowego świadomego konsumenta mieszczą się w przedziale 2,5 – 7,4 tys. złotych.

Konsument energii elektrycznej (w kontekście OZE) to najczęściej osoba w wieku powyżej 45 lat, z wykształceniem co najmniej średnim, mieszkająca na wsi lub w mieście do 100 tys. mieszkańców. Konsument częściej mieszka w mieszkaniu niż w domu. Konsument swoją sytuację materialną ocenia jako średnią, a dochody gospodarstwa domowego konsumenta mieszczą się najczęściej w przedziale 1,5- 4,9 tys.

Wśród prosumentów najpopularniejszym rozwiązaniem są kolektory słoneczne (77%). Co trzeci prosument posiada instalację paneli fotowoltaicznych.

Głównym powodem wdrożenia instalacji OZE jest opłacalność.

Co czwarty prosument posiada instalację podłączoną do sieci energetycznej, a co ósmy odsprzedaje nadwyżkę energii do przedsiębiorstwa energetycznego.

44% prosumentów deklaruje, że energia z OZE mniej więcej w połowie pokrywa zapotrzebowanie na energię w ich gospodarstwach domowych.

Niespełna 2/3 respondentów (62%) deklaruje chęć pogłębienia wiedzy o OZE. Największy odsetek odpowiedzi jest w grupie świadomych konsumentów (89%).

Na internet, jako miejsce poszukiwania informacji o OZE, wskazuje 66% respondentów.

Respondenci, którzy próbowali wdrożyć instalację OZE, wśród powodów, dla których zrezygnowali z instalacji, wskazują najczęściej, że instalacja okazała się za droga (67% respondentów).

Najczęściej wskazywaną barierą wdrożenia OZE jest ich za wysoka cena. Wskazuje na to zgodnie trzech na czterech prosumentów, świadomych konsumentów i konsumentów. Ponad połowa respondentów wymienia dodatkowo długi okres zwrotu inwestycji.

Połowa respondentów zapytana o to, czy chce wdrożyć rozwiązania OZE, odpowiada pozytywnie.

Prosumenci i świadomi konsumenci, chcący wdrożyć OZE (lub kolejne OZE), najczęściej oczekują wsparcia informacyjnego (91%). Wsparcia o charakterze technicznym oczekuje 84% tych respondentów, a 80% wsparcia o charakterze prawnym.

Wśród czynników zachęcających do instalacji OZE najwyżej ocenione zostało dofinansowanie instalacji w 100% oraz fachowe doradztwo w wyborze instalacji z wyliczeniami.

Pojęcie „prosument” nie jest znane. Jedynie co piąty respondent (21%) spontanicznie odpowiada, że zna definicję „prosumenta”, natomiast co dziesiąty po przeczytaniu definicji potwierdza, że spotkał się z takim określeniem.

W opinii respondentów Państwo powinno wspierać wdrażanie OZE.

Wśród respondentów panuje też przekonanie, że OZE chronią środowisko.

Co ósmy respondent (12%) nie wie, ile płaci za energię elektryczną, a połowa wie mniej więcej (49%). Połowa respondentów (52%) wie mniej więcej, ile zużywa energii.

Prosumenci dwukrotnie częściej niż świadomi konsumenci korzystają z taryfy dwustrefowej.

Energia elektryczna wykorzystywana jest przede wszystkim do zasilania urządzeń RTV AGD oraz oświetlenia. Co trzeci prosument (31%), co czwarty świadomy konsument (24%) i co piąty konsument (21%) używa energii elektrycznej do ogrzewania.

PODSUMOWANIE

Przeprowadzone analizy i badania społeczne dostarczają nam bardzo ciekawych informacji i spostrzeżeń. Wiele z wyciągniętych wniosków powtarza się zarówno w opracowaniach ekspertów przygotowujących raport, jak i w opiniach samych konsumentów.

Pierwszym i podstawowym wnioskiem wspólnym są **bardzo niestabilne podstawy prawne działalności prosumenckiej**. Analiza prawna pokazuje, że przepisy dyrektyw europejskich zostały implementowane z opóźnieniem Małym Trójpakiem energetycznym, który stanowił jedynie protezę prawidłowego wdrożenia. Działalność prosumentów została wprowadzie uregulowana prawnie, osoba produkująca energię i odsprzedająca nadwyżki do sieci nie musi już być przedsiębiorcą, ale przyjęty w tej ustawie model nie zapewniał nawet minimalnej opłacalności inwestycji w mikroźródła. Kolejny etap, czyli ustawa o OZE, wzbudziła ogromne nadzieje jeśli chodzi o system wsparcia dla indywidualnych inwestorów. Niestety, opracowana w ogromnym pośpiechu okazała się niemal niemożliwa do stosowania w praktyce. Ogromne wątpliwości co do systemu rozliczania zwanego potocznie net-meteringiem (bilansowanie w złotówkach czy w kWh) i brak regulacji odnośnie opłaty dystrybucyjnej stawiają pod znakiem zapytania opłacalność niemal każdej inwestycji. Brak rozwiązań w zakresie zmiany sprzedawcy przez prosumenta to kolejna ogromna luka legislacyjna, stwarzająca wątpliwości co do prawidłowości implementacji dyrektyw UE. Na dodatek przez kilka miesięcy nie doczekaliśmy się rozporządzeń wykonawczych, chociażby w kwestii uprawnionych instalatorów OZE. Najnowsza nowelizacja z grudnia 2015 r. przesunęła w czasie o 6 miesięcy stosowanie taryf gwarantowanych, na kilka dni przed ich planowanym wdrożeniem. Dziesiątki prosumentów, którzy zaplanowali zakończenie swojego procesu inwestycyjnego na styczeń 2016, aby skorzystać z systemu wsparcia, znalazło się w sytuacji nie do pozazdroszczenia. Ich wybór spowodował się do opóźnienia uruchomienia inwestycji o pół roku, albo do uruchomienia jej na dotychczasowych, niekorzystnych warunkach finansowych. Zaufanie do prawa zostało z pewnością mocno nadwyrężone.

W chwili oddawania tego raportu wiemy już, że ustawa o OZE będzie ponownie nowelizowana. Wyrażamy nadzieję, że tym razem ustawodawca zdecyduje w sposób trwały i stabilny, jak realizować politykę państwa wobec prosumentów. Oczekujemy, że reguły gry nie będą się zmieniać z zaskoczenia, bo jest to znacznie gorsze niż rozwiązania niedobre, ale stabilne. Świadomość, że coś się nie opłaca, uchroni konsumentów przed rozpoczynaniem inwestycji za kilkadziesiąt tysięcy złotych. System wsparcia przyjęty w ustawie o OZE, ze wszystkimi ograniczeniami (brak taryfy gwarantowanej przy wsparciu inwestycyjnym, ograniczenia do 3 i 10 kW mocy) jest naszym zdaniem adekwatny do sytuacji rynkowej. Zwrot inwestycji według naszych analiz przypada na 8-10 rok od uruchomienia instalacji, nie są to więc warunki, które spowodowałyby lawinę powstających mikroinstalacji, zagrażających stabilności systemu elektroenergetycznego.

Drugi wniosek wspólny dla badań i analiz to **konieczność uproszczenia reguł rynkowych**. Dotyczy to zarówno relacji prosumentów z przedsiębiorstwami energetycznymi, jak i pewnych wystandardyzowanych rozwiązań na poziomie procedur i standardów informacyjnych. W chwili obecnej ogromna niepewność prawna i luki legislacyjne utrudniają bardzo poważnie operatorom systemów dystrybucji ułożenie relacji z prosumentami. Częstość zmian w prawie powoduje, że wdrażane przez OSD procedury stają się nieaktualne w kilka tygodni od ich uruchomienia. Brak również jednolitych wymagań i standardów informacyjnych. Każdy OSD

prowodzi w tym zakresie własną politykę, raz lepszą, raz gorszą, z trudem nadążając za zmieniającym się otoczeniem prawnym. Najbardziej jednak zagubieni czują się w tej sytuacji konsumenci. Brak jednolitych procedur, minimalnego zestawu informacji oraz standardów ich przekazywania powodują, że prowadzenie jakiegokolwiek polityki przez Państwo, w tym regulatora, jest niezwykle utrudnione. Niełatwe jest również prowadzenie działań edukacyjnych, czego doświadczyliśmy sami prowadząc projekt, w ramach którego powstał niniejszy raport. Widzimy ogromną potrzebę stworzenia jednolitego, przejrzystego standardu w relacjach energetyk – prosument. W opinii Federacji Konsumentów akcentowany często spór „dużej energetyki” i prosumentów jest w dużej mierze oparty na stereotypach i braku wiarygodnych badań. Potwierdzają to zresztą nasze doświadczenia – zarówno z pracy z prosumentami, jak i konsultacjach przeprowadzanych z OSD widzimy duże zmęczenie niepewnością i chęć wypracowania stabilnego kompromisu.

W tej samej grupie zagadnień, komplikujących zupełnie niepotrzebnie cały system, są obowiązki sprawozdawcze nałożone na prosumentów i grożące im kary za przekazywanie błędnych informacji. Znakomita większość danych, których żąda się od prosumentów, to dane posiadane już przez OSD. W takiej sytuacji nakładanie uciążliwych i restrykcyjnych obowiązków poniekąd słusznie uznawane jest przez prosumentów za sztuczne kreowanie barier, mających zniechęcać do działania nawet najbardziej wytrwałych.

Trzeci wniosek jest taki, że powoli buduje się **grupa społeczna, która chce aktywnie uczestniczyć w budowaniu rynku**. Są to ludzie otwarci na proaktywne możliwości. Nie wszyscy są już prosumentami i pewnie nie wszyscy będą nimi w przyszłości, ale już teraz domagają się modelu partycypacyjnego również na rynku energii – znają swoje prawa, nie boją się wymagać, potrafią oceniać otaczającą rzeczywistość. Osoby takie okazały się niezwykle cennym źródłem informacji w badaniach, ale również ich wnioski odnośnie struktury, działalności i procedur stosowanych w przedsiębiorstwach energetycznych okazały się zaskakująco zbieżne z ocenami ekspertów FK. Wydaje się, że ta grupa ludzi jest znacząco większa niż kilka lat temu. Może ona stanowić doskonały kapitał ludzki – świadomy, opiniotwórczy i aktywny.

Czwarty wniosek to **rola instalatorów / generalnych wykonawców** mikroinstalacji. Są to bardzo często podmioty, wobec których konsumenci mają oczekiwania związane z projektowaniem, zakupem, montażem oraz przyłączeniem mikroinstalacji – czyli kompleksowa obsługa inwestycji. W takiej sytuacji konsumentom niezwykle potrzebny jest ktoś, kto spełni rolę obiektywnego doradcy, niezainteresowanego osiągnięciem własnych celów biznesowych. Częstym błędem prosumentów, zdiagnozowanym przez nas, było niedostosowanie instalacji do potrzeb gospodarstwa domowego. Przeskalowanie instalacji, wywołane poniekąd przez sprzedawcę paneli, wraz z nieobiektywnym modelem biznesplanu, w sytuacji braku taryfy gwarantowanej prowadziło czasem do tak absurdalnych rozwiązań, że instalacja będzie się zwracała ponad 40 lat.

Piąty wniosek to **bezwzględna potrzeba działań edukacyjnych**. Nasze badania potwierdzają po raz kolejny, że budowanie świadomości konsumenckiej jest podstawowym warunkiem prawidłowego funkcjonowania rynku. Również tworzącego się rynku instalacji prosumenckich. W interesie wszystkich uczestników rynku oraz decydentów politycznych jest stworzenie takich warunków, aby decyzje podejmowane przez konsumentów były racjonalne i oparte na wiedzy oraz regułach rynkowego *fair play*.